HERMAN BANG

TINE

#1.90

HERMAN BANG

TINE

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
FR. BAGGES KGL. HOF-BOGTRYKKERI
1909

Efter 2den Udgave (1900).

Gyld. Bibl. Udg.

TIL ERINDRING

OM

MIN MODER

Denne Bog tilhører dig.

Den Gang, da du endnu var stærk og lykkelig, gik vi en Dag, som vi, mens jeg var Dreng, saa ofte plejede, naar Skumringen faldt paa, en »Ønskevandring« ned ad Byens Gade: i Butiksruderne pegede vi ud alt, hvad vi ønskede, vi delte og vi stredes om de Herligheder, som ikke var vore. Den Dag stansede vi ogsaa foran Boghandlerens Vindu, og Du læste alle Bindenes Titler og sagde: Naar d u nu en Gang skriver en Bog, skal du sætte m i t Navn paa dens Blad.

Og siden, da Du allerede var syg og vi saa ofte gik i »Lundens« tyndede Allé — Du trængte til Septembers sene Sol — tog Du en Dag min Haand, og Du sagde med din Stemme, der var bleven saa fuld af Angst og af Kærtegn: Naar jeg nu er død og du, min Dreng, en Gang er bleven en Kunstner, vil du saa se, love mig saa at se til, at de ikke — helt glemmer mig?

Og Du græd, Moder, fordi Du skulde dø.

Hvad Du bad om, har jeg aldrig glemt.

Nu sætter jeg dit Navn paa denne Bog. Jeg véd, den er ikke din Kærlighed saa lidt som dit Hjerte eller din Aand værdig. Men dens Fortælling er groet i mit Sind ved Mindet om dig og

det Sted, hvor Du fødte mig. Du kaldte det til din Død dit Hjem.

Ufredstid og fremmed Magt hærgede snart den lyse Plet, hvor der var blødt og lunt for dig, der skulde leve i Glæde og Sol. Som Fjenderne til vort gamle Bo, kom snart ogsaa Ulykkerne til os.

Og nu, hvor Du længst er død, sætter jeg dit Navn over denne Bog om Nederlagstid og vort tabte Hjem.

Jeg gør det nu, hvor min Ungdom er forbi, og alt, hvad jeg i ti Aar skrev, skrev for at leve og skrev for at skrive, synes mig tidt at ligge for mig saa uendelig fjernt og saa uendelig klart.

To stredes — og Striden vil vel aldrig ende ganske — i alle disse Ord: min gamle Slægt og Du, der kom i den, ny og fremmed. Du bar dens Navn med begejstret Hengivenhed. Du elskede den som jeg. I ét Hundredaar havde den fostret Statsmænd, Landet ikke vil glemme, berømte Læger, som Generation efter Generation var de største og folkekæreste i Norden.

Men siden blev dens Sønner Præster, fordi de besvimede ved at se Blod, og uvirksomme Ørkesløse, hvis tomme Hjerner maatte kunstig ildnes.

Du fortalte mig ofte om vor Slægts Hæder. En af dens store Læger efterlod mig Fortællingen om alle dens Vildfarelser og dens Sygdomme: Han vilde tvinde — til Belæring — sine Traade i Slægtshistorien.

Min Slægt i mig skrev vel i min Ungdom meget — meget.

Men ogsaa Du, Mo'er, skrev d i t.

Stella Høeg og Nina og Frøken Agnes og Fru Katinka — det er dit Blod. Deres Skikkelser er dig og dig alene. De er Børn af din Glæde og Børn af din Sorg. De har dit Ansigt og din Stemme. De elsker og lider med dit Hjerte. De gik unge i Graven som Du og af din Kummer.

Og hvis d e tør leve — selv kun de korte Aar — saalænge bør D u ikke glemmes.

Over denne Bog sætter jeg dit Navn som et Minde om den lyse Tid og det Hjem, man skimter som bag en Dør, der hurtig lukkes. Som Ufredstid kom over vort gamle Hus, kom snart Ulykkerne og Døden til os.

H. B.

TINE

I

Tine blev ved at løbe grædende frem ved Siden af Vognen, mens Fru Berg raabte de sidste Ord højt ud i Mørket og Blæsten:

— Saa reder I nok — i det blaa Kammer — iaften . . . endnu iaften.

— Ja, ja, svarte Tine og kunde ikke tale for Taarer.

— Og hils — og hils! raabte Fru Berg gennem Graaden, Vinden tog hendes Ord. Endnu en sidste Gang løb Tine til og greb efter hendes fremstrakte Haand, men hun naaede den ikke mer. Saa stansede hun; og, som en stor Skygge, gled Vognen hastig hen i Mørket. Nu hørtes den ikke længer.

Tine gik hjem gennem Alléen og Gaarden, hvor Jagthundene sagte klynkede. Hun aabnede Døren til Gangen: der var saa tomt med de øde Knager og Herlufs Legetøjskrog, hvor der nu var rømmet ud. Hun gik ind i Køkkenet, hvor Tællelyset brændte med en osende Tane mellem Resterne fra Tébordet.

I Borgestuen sad Folkene stille med Lars for Bordenden.

— Jeg skal hilse, sagde Tine med halv Røst, og der blev stille igen. Kun Maren, der sad med Forklædet over Hovedet som en rokkende Bylt,

hylede op henne fra Ovnen med nogle langelige Hyl.

— Ja, sagde Lars efter en Stund betænksomt: nu er de væk, sagde han, og Husmanden nikkede til Bekræftelse.

— Saa skulde vi nok flytte det til Skovrideren, sagde Tine, lavt som før, og gik, fulgt af Sofie Stuepige, der skulde hjælpe.

I Gangen aabnede hun Døren til Dagligstuen. Lampen brændte roligt paa det tomme Bord, og Dørene til de andre Stuer, der stod aabne, laa som tre stille og mørke Gab ud mod det forladte Rum.

— Sybordet har hun med sig, sagde Sofie.

— Ja, sukkede Tine. Pladsen paa Forhøjningen var tom.

— Og saa Billederne, sagde Sofie og pegede.

Rundt om Spejlet gloede de lyse Pletter paa Tapetet frem, Mærker af Portrætterne, der var tagne ned.

Graaden vilde op hos Tine ogsaa, og hun vendte sig: Ja, lad os saa ta'e i, sagde hun, og de gik med Lyset op ad Trappen ind i Sovekamret. De to Senge stod ved Siden af hinanden, dækkede af det samme Tæppe — det var det, Tine havde strikket nu til sidste Jul; ved Fodenden stod Herlufs Tremmeseng, tømt.

Ved Synet af den tomme Seng begyndte Sofie at vande Høns igen, med Tællelyset i Haanden, mens hun talte om, da »Drengen« var lille; hun havde været Herlufs første Barnepige, og der var for hende i Verden ikke anden Dreng end han.

— Han var knap fød', da jeg blev hans Barnepi', sagde hun paa sit Købstadsjysk, en sær indeklemt

Sprogart: hun syntes at have Besvær med rigtig at aabne Munden, og hun slugte de allerfleste af Sprogets E'er.

— Han vild' aldrig bæres af andre end af mig og saa Fruen — hun snøftede mellem hvert Ord — nej, han vild' ikke . . . .

— Jeg har baaret ham no'en Gang over til Fruen, sagde hun, om Morningerne . . . for der vilde han over — hun smilte pludselig gennem Graaden — og ha'e Varmen, den Strik, sluttede hun og græd igen.

— Ja, sagde Tine, der sad paa Sengekanten.

Hun tænkte paa Vintermorgenerne, naar hun med Tørklædet om Hovedet løb herned, mens det lysnede. Hun slog sine tre Slag paa Sovekammerdøren med de flade Hænder for at vække Fru Berg og Herluf, der laa i deres søde Slummer.

Fru Berg kom søvnig op i Sengen: Det er Tine, det er Tine, raabte hun, mens hun klaskede med Hænderne ned paa Dynen.

— Kaffen — Ka—ffen, skreg hun med sin glade Stemme, saa de kunde høre det helt ned i Køkkenet, og Herluf begyndte af Fryd at springe om som et Egern i Sengen, i sin lange Natkjole.

Mens de snakkede, fik Tine Skoene af og kom op i Fodenden af Bergs Seng med Dynen op over sig for at holde Varmen.

Saadan sad de saa og pludrede timevis. Herluf var »Kineser« med strittende Fingre, og Herluf slog Saltomortaler over alle Dyner; Fru Berg og Tine lo, saa Sengene vaklede og gyngede; og Sofie stillede indenfor Døren med en Sjat Kaffe i en Spølkumme for at faa Del i Lystigheden.

Men tilsidst kunde Sofie blive fornærmet paa Herlufs Vegne midt som hun stod, og hun sagde: »Barnet ska' vel ikke spring' der og spill' Teater,« sagde hun og tog ham ud af Sengen for at bære ham ned i Dagligstuen og klæde ham paa i Varmen.

Fru Berg og Tine blev i Sengene, snakkende i Øster og Vester, Munden stod aldrig paa Fru Berg, naar hun var sammen med Degnens Tine — indtil Tine pludselig røg ud af Sengen i et Sæt: Gangdøren var gaaet.

— Skovrideren! raabte hun og fik næppe Skoene paa for lutter Fart.

— Luk, luk, raabte Fru Berg: luk dog! Og Tine fik Nøglen i Døren drejet om.

— Ja, ja, jeg klæ'er mig paa, Henrik, raabte hun til Berg, der bankede, og hun lod Tine rasle med Vandtøjet, saa han kunde tro, hun allerede var oppe.

. . . Sofie stod stadig foran Tremmesengen med Lyset og snakkede om sin Herluf og fældede Taarer baade over Godt og over Ondt.

— Men en arrig Trold var han, sagde hun. Ja, han var, gentog hun.

Tine sad endnu paa Sengekanten og smilte: Ja, hvad Fru Berg dog havde for Indfald, sagde hun.

Hun tænkte paa den Morgen, hvor Skovrideren var kommen i Gangdøren, just som de sad i Sengene i deres bedste Snak, og Fru Berg pludselig havde grebet hende i begge Benene — Skovrideren var allerede paa Trappen — og havde trukket hende ned under Skovriderens Dyne — han var

allerede ved Døren: — Stille, stille, hviskede Fru Berg — —

Han var herinde allerede: Tine laa som en Mus. Og Fru Berg fortalte og hun snakkede til Skovrideren, der hørte til og lo og satte sig ned — midt i sin Seng.

— Du sætter dig paa T i n e, du sætter dig paa T i n e, skreg Fru Berg, helt aandeløs af Latter . . . og Tine røg ud af Sengen, højrød i Hovedet og med Graaden i Halsen, og løb ud af Stuen, ned ad Trappen, ligetil Skolen, og kom ikke i Skovridergaarden tre Dage, saa skamfuld var hun.

. . . Tine rejste sig, og de begyndte at tage Sengeklæderne ud af Skovriderens Seng og samlede dem udenfor Døren.

— Tag saa Lyset, sagde Tine, hun vilde ikke se det tømte Kammer.

De bar Dynerne og Madratserne ned ad Trappen ind gennem Stuerne, hvor alle Døre stod aabne bag dem.

— Her er saa tomt, som vi var rejst all', sagde Sofie.

— Ja, sagde Tine, der slæbte en Madrats.

I det blaa Gæstekammer var der koldt som i en Kælder; der havde ingen sovet siden i Sommer. Den ene Gæsteseng skulde ud, og den anden blev stillet op ad Væggen.

Medens Tine og Sofie endnu gik og tumlede med Lagener og Vaskestel, kom de gamle Bøllings for at hente Datteren.

Da Madam Bølling kom ind i Dagligstuen i Trækken fra alle de Døre, blev hun staaende paa Løbe-

tæppet og saa' sig om med Taarer i Øjnene: Ja, nu er de afsted, sagde hun og foldede Hænderne.

De to Gamle satte sig stille paa deres vante Pladser, to Stole ved Sofabordet, lidt ud paa Gulvet — de vilde aldrig sidde i Sofaen i Skovridergaarden, dér skulde Fru Berg blive — mens Tine blev ved at gaa ud og ind, og Sofie bar Pinde til den blaa Kakkelovn: hun havde anlagt »Tørklædet« imidlertid.

Tørklædet var Tegn til, at Afrejsen havde givet hende »hendes Ho'edpin'«. Hun fik den regelmæssig de fem af Ugens syv Dage og var saa grumme uoplagt til at udtale sig udover »Jo« og »Nej« eller til at foretage sig nogetsomhelst ud over det nødvendigste. Efter en Storvask hvilte Sofie ud otte Dage i sin Hovedpine og kujonerede hele Huset.

Tine kom frem i Døren til Skovriderens Stue: Vil I sé, sagde hun, nu er vi færdige.

— Ja, lad os det, svarte gamle Bølling, og de gik ind gennem Skovriderens Stue i det blaa Kammer, hvor den ene smalle Seng stod forladt op ad den lyseblaa Væg, og der var koldt, saa de to Gamle skuttede sig ved det.

De stod alle tre foran Sengen — Tine havde hængt Fru Bergs Billede op ved Hovedgærdet.

— Naa, her ligger han jo ret saa stadselig, sagde Bølling og søgte at le lidt: de var alle tre lige ved at bukke under for deres Sørgmodighed.

— Ja, naar det nu bliver godt varmt, sagde Madammen, naar her nu bliver Varme, saa hjælper det.

De vendte tilbage til Dagligstuen og satte sig igen, Tine henne paa Forhøjningen paa Sybordets

gamle Plads. De sagde ikke meget, kun en enkelt Sætning nu og da, mens de sad, alle i de samme Tanker.

Madam Bølling blev ved at sidde og ryste paa Hovedet og sé ud i Stuen:

— Ja — det har været ret et dejligt Hus, sagde hun. Begge de gamle Bøllings brugte saa stadig det Adverbium »ret«, som de havde saa at sige paa Haandværkets Vegne, fra Bøllings megen Omgang med Bibelen.

Madammen sad lidt igen, til hendes Tanker tog en anden Vej: Nu var da vel alting kommet godt med og var godt pakket? spurgte hun. Og Brombærrene, var de godt surrede fast til Kassen?

Brombærrene var to Krukker Syltetøj, som Madam Bølling havde syltet, for at Fru Berg skulde have dem med til København:

— For det er hendes bedste Syltetøj, Tine, sagde Madammen, det er det . . . og de si'er, de har 'et ikke derovre, Brombær.

— Skovrideren surrede dem selv fast, Moer, siger Tine.

— Ja, vi har no'en Gange — Madam Bølling bliver ved i samme stille Tone — faaet Brombær hernede — — og saa Marmelade . . . — Til Tvebakkerne, sluttede hun efter en Stilhed.

— Det har vi, sagde Tine og saa' ud i Luften. Hun tænkte paa Aftnerne, naar der kom Bud op efter dem i Skolen — mest naar Skovrideren var ude da — og de gik herned efter Té, og Syltekrukkerne og Tvebakkerne kom paa Bordet, og de spiste af Underkopper, mens de snakkede og Fru Berg og hun, de lo og sang.

— En Sang, Tine, en Sang, raabte Fru Berg og slog i Sofaarmen; og de satte i med »Hr. Peder« og »Flyv, Fugl, over Furesøens Vover« og »I Kongelunden«, til det blev til en Vals, saa de svingede hen over Gulvtæppet, og Fru Berg forpustet forlangte Mælkepunschen, der blev bragt ind i en Stenkrukke.

— Ja, der er dog til no'en Aftner, Tine — sagde Madam Bølling, der stadig tænkte paa Brombærrene — saa de derovre kan faa det som herhjemme.

Og gamle Bølling, der sad med foldede Hænder og ikke hørte, hvad de andre sagde, men plejede sine egne Tanker: nu var der tretten kaldt ind her i Sognet, havde han stille talt sammen — gamle Bølling sagde:

— Ja, ja, Guds Vilje ske, sagde han og rejste sig.

De Gamle skulde hjem: Tine vilde jo dog blive og vente paa Skovrideren. Men Tine lod dem ikke gaa, de maatte først hjælpe hende; hun kunde ikke taale at sé de gloende lysende Pletter rundt om Spejlet, de m a a t t e hænge noget andet op — noget, der kunde dække. Hun tog »Kong Frederik« og »Slaget ved Isted« og »Fredericia« inde i Havestuen, og de to Gamle bar Billederne, mens hun løste Spejlet.

Madam Bølling stod med Heltene fra Isted, der kæmpede endnu med de hvide Bind om Panden. Hun blev ved at sé paa dem, og et Par smaa Taarer faldt ned paa Glasset: hun tænkte paa dem, der nu skulde miste Førligheden og Livet.

— Kom, Mutter, sagde Bølling og tog Billedet, men ogsaa han beholdt det saa længe, at Tine selv maatte tage det ud af hans Hænder.

Billederne kom op, og de Gamle, der allerede havde Overtøjet paa, satte sig igen paa de to Stole og saa' op paa Heltene fra Isted og paa »Kongen«.

Tine var gaaet ud og kom ind med et fjerde Billede. Det var et Portræt af Kong Kristian som Tronfølger i Hestgardens Uniform, der havde hængt i et af Gæstekamrene. Hun slog et Søm ind under Kong Frederiks Billede og hængte Portrættet paa den tomme Plads.

De holdt sig alle tre stille en Stund foran de fire Billeder.

— Ja, ja, det er meget ret, Tine, sagde saa Bølling, det er dog K o n g e n.

De Gamle kom ud i Gangen. Tællelyset i Køkkenet var ved at brænde ned. Tine satte Stagen hen i Vinduet, saa det kunde lyse en Smule ud i Gaarden for Forældrene. Fra Bryggerset lød der et stort Spektakel, det var Maren, der af lutter Sorrig tumlede og skurede midt i den mørkeste Nat, mens hun sang paa Melodien: »Hvo véd, hvor nær mig er min Ende«, saa det skingrede mod Laden:

> Kong Fred'rik hviler nu paa Baare
> og slumrer sødt i Dødens Blund;
> nu rinder Folkets Takke-Taare
> for Drotten fra hvis djærve Mund
> det lød saa tit: min Tak modtag!
> Jeg svigter ej paa Farens Dag!

Forældrene var ude af Gaarden, men Tine blev staaende paa Trappen. Hun lyttede efter Jagthundene, der knurrede fra deres Skur.

Saa smilte hun: hun vilde tage dem over i Stuen; det vilde glæde Skovrideren, naar han kom hjem: de var dog noget levende til at tage imod ham.

Og hun gik over Gaarden og aabnede Døren til Loen og til Hundenes Skur. Ajax og Hektor sprang op ad hende under sagte Gøen og løb saa iforvejen ind ad den aabne Gangdør.

Inde i Dagligstuen satte Tine sig paa den tomme Forhøjning. Hun syntes aldrig, hun havde været saa bedrøvet, saa beklemt og bedrøvet som nu, mens hun stirrede ud i den øde Gaard. Lyset i Køkkenvinduet flakkede endnu en Gang hen over Ladens Hvidt — saa var ogsaa det slukket, og hun saa' bare Valdnøddetræets Skygge midt i den mørke Gaard.

Det var igaar Aftes, Fru Berg sad her hos hende paa Forhøjningen og saa ud paa det bladløse Træ: Mon jeg kan komme hjem, til det igen er sprunget ud? havde hun sagt, og hun havde grædt og lagt Armen om hendes Hals.

Ude fra Bryggerset blev Maren ved at synge saa det lød skingert ud i den mørke Aften:

> Og derfor græder Mand og Kvinde,
> derfor er Glædens Dør nu lukt;
> Taknemlighedens Hjærter binde
> en Krans, som blomstre skal saa smukt:
> Thi M i n d e t aldrig slettes ud
> om Danmarks Fred'rik, nu hos Gud!

Tine sad med foldede Hænder i sit Skød, mens Ajax og Hektor laa med store Øjne paa Gulvtæppet ved hendes Fødder.

— — —

Hundene sprang op, og Vognen svingede frem for Trappen. Det var Skovrideren. Han kom ind i Gangen, hvor Sofie holdt Lyset, og han bragte Hilsener fra Herluf og fra Fruen.

— Og saa er jeg indkaldt, sagde han kort.

Han gik ind i Stuen, og Tine fulgte. Hun gik langsomt hen og slukkede, ét for ét, Lysene paa Klaveret, som hun havde tændt.

— Saadan kommer alt paa én Gang, sagde Berg.

D e t havde været Tines hele Tanke: saadan kom det paa én Gang; og saa tænkte og spurgte hun: véd Fruen det?

— Ja — det var Jessen, som bragte Bud'et paa Dampskibet.

De satte sig ved Bordet, som Tine havde dækket, og de begyndte at tale med lidt langsomme sløvede Stemmer om, hvordan alt skulde blive nu med Driften og den daglige Dont: med Arbejdskraften blev det svært. Lars kom jo maaske med og de fleste af Husmændene skulde ogsaa afsted. — Skovgærningen fik vel hvile, mestendels; til den blev der ikke Hænder.

— Nej, sagde Tine.

De talte om de indkaldte. Det var snart en Mand fra hvert Sted i Sognet. De tog dem, saa brat det var, fra alle Hjemmene nu.

— Ja, hos Anders Tækkemand var det ren Jammer. Ane havde været i Skolen idag med sine to paa Armen — saa hun græd og græd . . . For nu var Anders væk — — og hvordan skulde hun klare sig . . . Hvor hun græd . . .

Ved at sige Ordet begyndte Tine selv at skælve om Munden.

— Ja, sagde Berg, d e r sidder jo Broderen fra den sidste Krig — med begge Benene skudt væk . . .

— Ja, sagde Tine sagtere, og efter en Stilhed: det er de Krøblinger, som gør Folk bange.

De blev tavse lidt. Hundene gik kælende til og fra, men de agtede ikke paa dem. Berg talte igen om Driften. Paa Vikar var han da vis. Den enarmede Baron Staub kunde han altid faa, han var disponibel.

— Han h a r jo faaet s i t, sagde han, ved Vaadeskud . . . Og næsten uden Overgang, lænende sig tilbage mod Væggen og seende frem mod Lyset, sagde han: nu er de langt ude paa Vandet.

Tine syntes, det var, som fulgte han dem med Øjnene over Vandet, mens han sagde det; og hun v i l d e finde noget at sige, der kunde muntre ham, hjælpe paa Humøret. Det er vel derfor, du sidder her, sagde hun til sig selv, det manglede blot, du skulde tvine selv. Men hun fandt ingenting. Der blev jo heller aldrig vekslet saa mange Ord mellem Skovrideren og hende; hun havde aldrig turdet snakke op med ham, som var det en anden, Herredsfogeden eller Kapellanen hos Gøtsches eller nogen, som man ikke saadan havde »Respekten« for: Det var jo Fru Berg, man snakkede med i Skovridergaarden. Tilsidst sagde hun i en Tone, der skulde være munter:

— Og vi, som har aset med det blaa Kammer — det kunde vi snart have spar't baade Sofie og jeg! Hun rejste sig.

— Er d e t allerede istand? De faar da ogsaa alting gjort, Tine. Berg tog hendes Haand og Blo-

det jog op i Tines Ansigt — det gjorde det for det mindste, naar hun var i Skovridergaarden.

— Skovrideren skulde vel se det, sagde hun, og hun aabnede Døren; men paa én Gang blev hun staaende i Studereværelset, og han gik ene ind i Gæstekammeret.

— Hvor der var kønt og varmt, sagde Berg, da han kom tilbage.

Tine vilde til at gaa nu. Hun syntes, det var saa uvant beklemmende, som om de to var ene i det hele Hus — det forladte Hus. Men Skovrideren gik hen til Bordet og sagde:

— Der staar om Bisættelsen i de nye Aviser. Skal vi ikke læse det først.

Det var en af Tines Fester, naar Skovrideren læste højt af Aviserne, naar de kom, Onsdag og Lørdag Aften, eller af en Bog fra Bogskabet — alle Oehlenschlägers Tragedier.

— Tak, sagde hun. Men Sofie vilde vist gerne høre med. Og hun gik ud for at hente Pigen, som sad og sov med emballeret Hoved ved Siden af Skorstenen, og fulgte med ind for at sætte sig i Krogen ved Bogskabet, hvor hun saa tit havde hørt til, naar de læste.

Berg aabnede langsomt det sørgerandede Blad og lagde et Øjeblik Hænderne ned derover: Nu er han da kommet til Hvile, sagde han bevæget og stille.

Han begyndte at læse halv højt Beretningen om »Kongens sidste Færd«. Rundt i det stille Hus hørtes der ikke en Lyd undtagen hans dæmpede Stemme.

Tine fulgte ikke Ordene; hun hørte kun Røsten,

som hun kendte fra saa mange stille Aftener, og hun saa' igen Fru Berg som hun sad d e r under Lampen, og hun hørte hende le, som hun lo ad Tines strømmende Taarer, Taarerne, der nu brød frem igen, én efter én . . .

. . . »snart tændtes der Lygter og Fakler, som lyste paa Kongens sidste Rejse, og Beboerne langs Vejen kappedes om at vise den Hedengangne den sidste Ære. Klokkerne ringede fra alle Taarne, og hver Gaard og hvert Hus — til det fattigste — havde Lys i alle Ruder. Paa mange Steder havde i den mørke Nat samlet sig Grupper af tavse Tilskuere . . .«

Henne i Krogen gik Sofies Snøften over til højlyd Graad, men Skovrideren blev ved at læse:

. . . »Tæt ved Banegaarden standsede Vognen; de otte sortbetrukne Heste blev spændte fra og førtes bort af Staldbetjentene, som gaaende havde fulgt deres høje Herre; et Sejldugsklæde spændtes over Vognen for at skærme den og Kisten mod den lette Regn, der var begyndt at falde. Husarer forrettede den sidste Nattevagt for Kong Frederik den Syvende . . .«

Berg holdt inde lidt; hans Stemme begyndte at blive hæs.

Tine sad og saa' frem for sig: hun tænkte paa Tragedierne, de havde læst om og om igen, den om Axel og saa den om Dronning Zoë . . . I femte Akt begyndte altid ogsaa Fru Berg at græde, og kom der noget rigtig smukt, trykkede de hinandens Hænder under Bordet.

Berg foer fort med at læse om den sidste Pro-

cession og om Talen. Hans Stemme blev bevæget, saa man hørte den knap:

. . . »Han er nu bortkaldt fra sit Folk, men dets Kærlighed ledsager ham til Graven med et inderligt Farvel. Det lyder fra alle Borgersamfundets Kredse, fra Krigeren, der kæmpede for ham og Fædrelandet paa Valpladsen, fra den, der i Fredens Gerning erkender, at Vindskibelighed og Velstand under ham er stegen; fra Bondens hæderlige Stand, for hvem Frederik den Syvende har fuldendt, hvad Frederik den Sjette begyndte . . .«

— Ja, sagde Berg, det er sandt.

Tine foer sammen, da han standsede, og da han igen begyndte, hørte hun efter Ordene: det var jo den sidste Aften, nu de læste — paa saa længe, paa hvor længe . . .

. . . »Atter løftedes nu Kisten fra sin Plads og henbares til Kapellet, ved hvis Opgang Herolderne og en Del af Følget havde opstillet sig. Med Gejstligheden i Spidsen skred Processionen gennem Kapellets Indgang, Kisten sattes paa sin Plads, Sjællands Biskop holdt fra en sortbetrukken Talerstol en Bøn, den sidste Begravelsesceremoni fandt Sted, og Salutskudene udenfor Kirken forkyndte, at nu var Kong Frederik bisat.«

Sofie holdt Hænderne op for sit Ansigt, Tine saa' blot paa Berg, der læste:

. . . »Under Orgeltoner forlod Følget i Tavshed Kirken, og Deres Majestæter vendte tilbage til København.«

Berg foldede Avisen sammen; uden at nogen talte, rejste Tine sig til Farvel.

Saa sagde Berg, idet han lænede Hovedet mod

Væggen og saa' saa langt ud i Stuen — som én Gang før:

— Hvor Drengen dog græd, da han kom i Baaden.

Sofie skulde følge Tine, og de fik Lygten tændt. Dens dinglende Lys faldt ujævnt hen over Hegn og Pil.

Sofie talte om Varsler og Tegn:

— Der var nok af dem — der ha'ed' ikke været for rart i Skovridergaarden, nu i Sommer — saa det huseret' ved Nattetider.

— »Vognen« ha'ed hun da hørt den alene tre Gang' — saa tydelig den var svinget' op for Trappen den sidste Gang. Og da de kom ud, var der ikke mer Vogn end bag paa en Haand — — ikke mer end bag paa min Haand, det saa' ogsaa Fruen.

— Og d e t véd én da, sluttede Sofie og snøftede, hva' saa'en Kørsel betyder . . . naar'et til fornummes tre Gang' . . .

Tine talte ikke, og de blev ved at gaa frem i Mørket. Hunden i Per Eriksens Gaard foer op, og inde hos Jomfruerne Jessen vaagnede Moppen.

— Ja, Gud hold' sin Haand over baade Herren og Fruen, sagde Sofie i en Tone, som kastede hun Jord paa dem begge.

Tine drog Vejret som En, der frysende vaagner:

— Hvor det bliver k o l d t ved Dannevirke, sagde hun.

De var naaet til Drejningen ved Kroen, og Tine vidste, at Sofie var angst for at komme f o r nær til Kirkegaarden Nattestunder.

— Nu kan jeg gaa alene, Sofie, sagde hun: Tak

nu, Sofie. Og saa passer du nok Skovriderens Té, saa den bliver, som den plejer — ikke?

— Jo, farvel Jomfru Tine.

— Farvel.

Tine hørte Hundene, der foer op igen paa Sofies Vej — mens hun langsomt gik hjem imod Skolen.

— — —

Tine bankede paa og hørte først Dagge, der tog paa at gø, og saa Moderen, der kom af Sengen og ud:

— Det er mig, Mo'er, sagde hun.

Madam Bølling lukkede op i Nattrøje og Kappe med Strimler: Skovrideren er indkaldt, sagde Tine kun, da hun kom ind i Gangen.

— Aa Herregud, aa Herregud, klagede Madammen, og hun lod Dørene staa helt ind til Bølling, mens hun gik: aa, Herregud — aa, Herregud!

— Det var jo ventendes, sagde Bølling, der sad op i Sengen.

Tine maatte forklare det, som det var, at Jessen havde bragt Budet ved Dampskibet. — Naa, saa hun fik 'et at vide, naa, saa hun fik 'et at vide, blev Madammen ved med de samme Ord i en Uendelighed: naa, saa hun fik 'et at vide, Staklen . . .

— Ja, Gud være med os, sagde Bølling med foldede Hænder, da der omsider blev stille.

Tine var træt, og hun sagde Godnat. Hun tog i Døren til »Skolen« for at prøve, om den var laaset, før hun gik op ad Trappen; og mens hun gik henover Loftet, holdt hun Lyset varsomt, for Halmens Skyld, hvorpaa Gravenstenerne var spredt.

Inde i Kamret stillede hun Vækkeuhret til Slag og flyttede Gyldenlakkerne fra Ruden ned paa Gulvet.

Nedenunder smaasnakkede Forældrene endnu, det lød, som var det næsten i den samme Stue.

— Ja, Gud bevare os alle, sagde Faderen endnu en Gang dernede: nu er det fjorten herfra Sognet.

Saa faldt de Gamle hen, lidt efter lidt, og Tine hørte deres vante Aandedrag, roligt og taktfast næsten, op gennem Huset.

Hun kunde ikke sove. Hun laa og tænkte paa en Dag i Efteraaret — den sidste, hvor de havde været i Skoven, Skovriderens og hun . . .

De skulde ned, med Mellemmaden i en Kurv, til Lilleskoven, for at møde Skovrideren ved den første Lysning. Forpagterens fra Rønhave mødte de i Kaleschen, d e skulde til Bispens, og der blev en Snakken midt paa Vejen, før de skiltes.

De gik videre. Herluf rodede efter Brombær op ad hvert et Gærde. Fuldt af Nødder hang der i alle Hegn. Tine snappede dem, mens hun gik.

De vilde slaa ind over Marken, men Herluf hvinte bag dem: han sad fangen i Rankerne og hylte, med hele sit Ansigt smurt sort af Brombær.

— Se Drengen, se Drengen, raabte Fru Berg og lod Tine taa ham løs; selv løb hun op imod Markhøjen.

— Kom, kom, raabte hun oppe fra. Hvor her er dejligt.

Det var, som saa' man den hele Ø idag i den klare Luft — Bakke og Dal — saa grøn og blød. Langt ude blev Skovene borte som i blaalige Skyer,

mens Husene smilede frem mellem det mangfoldige Grønt. Og i Himlen var der ikke Bund.

— Saa dejligt, dejligt her er, sagde Fru Berg.

Men Herluf gav ikke Ro; han vilde »fanges«; og de løb, løb, alle tre, Højen rundt.

— Ja, dette er den dejligste Ø, raabte Tine, der løftede den fangede Herluf op i Armene. Og alle tre lod de sig plumpe ned i den sene Kløver.

De gik igen over Marken henimod Skoven, hvor de satte sig ved Brændestablen foran den lille Lysning; her var Sol endnu og ganske lunt.

Hækletøjerne kom frem af Lommen, og de smaasnakkede:

— Det var svært, saa de fra Rønhave kørte til Bispens nu — det var anden Gang . . .

— Tredje Gang var det — i to Uger.

— Og saa hang Herredsfogeden bagpaa — som Fjerdemand til L'hombren.

De blev ved at snakke; Herluf gav gammelklog sit Besyv med i Talen. Og godt underrettede var de, for i Skolen vidste de, hvorhen Kalescherne rullede: Vejene skar jo hinanden ligefor Døren; og der blev vekslet Nik og Goddag eller gjort Holdt, mens Bølling eller Madammen eller Tine kom ud paa Trappen.

Saa tav Fru Berg og Tine lidt igen og arbejdede begge stille under Træerne:

— Hvor dog Skoven holdt sig, saa grøn den stod.

— Det kom af Regnen, den megen Regn i Sommer.

— Ja. Men huskede Tine ifjor — de lod begge

Hækletøjet synke og saa' ud mod det brunlige Skovbryn — da Skoven var gul i September.

De blev ved at tale om Skoven: naar de havde været her sidste Gang d e t Aar og d e t —

— Nej — ifjor var det knap man fik Nødderne bjærget.

— Men i 59 havde vi Skovtur i Oktober, sagde Fru Berg.

Herluf raabte, lidt derfra, mellem Træerne: Tine skulde komme, Tine maatte komme derhen. Det var en svær og bøjet Gren, der hang som en Gynge, tæt ved Jorden. Herluf vilde op, og Tine gyngede, saa han græd og lo. Saa skulde hun selv op, Fru Berg vilde gynge hende:

— Op Tine — op.

— Den knækker, den knækker, raabte Tine — det v a r en Vægt — mens Fru Berg svingede til Grenen, saa Tines Skørter fløj om hendes Ben.

Pludselig satte Ajax og Hektor ud af Krattet og halsede op mod Tines bomuldsbestrømpede Lægge:

— Skovrideren, skreg hun og satte bums ned paa Jorden paa Hug. Fru Berg maatte le ud med Ryggen til et Træ, før hun kunde komme hen og faa Del i Aftensmaden, som Tine havde bredt ud paa en Serviet.

Berg, der var dukket frem af Krattet bag sine Hunde, sad allerede paa en Træstub foran Maden og talte med Tine om Roserne hjemme: det var snart paa Tide at tage sig af dem nu. Nætterne var dog blevet kolde.

Haven var Bergs og Tines stadige Fællesvirke. Skovrideren var Rosenelsker og krydsede ogsaa

Fuchsier; og Fru Berg, der jo var fra Horsens, fik aldrig rigtig Haandelaget i en Have. Saa var det Tine mestendels, der hjalp med dit og dat, og gik tilhaande. Om Forsommeraftnerne var der travlest. Fru Berg sad kun oppe paa Havetrappen i sit Sjal og saa' til og snakkede ned over Plænen til de to, som syslede og beskar og vandede. Hun saa' dem tilsidst kun som et Par Skygger mellem Roserne, hvor det skumrede.

. . . De havde pakket ind for at gaa. Herluf og Tine legede Tagfat over Lysningen, mens Berg og Fru Berg gik bagefter Arm i Arm.

De kom ud paa Landevejen: lys og klar laa Aftenluften over de pløjede Marker — hvor Tine, hun l o henne bag Omdrejningen!

— I saadan Luft h ø r e r man Tine, sagde Berg, der standsede. Skovrideren mente altid, Tine havde en Røst for fri Luft, saa frejdig som Vorherre havde givet hende den.

— Kom, Tine, raabte Fru Berg, lad os synge. Fruen tog Tine om Livet, og de gik langsomt henad Vejen, mens de sang.

Da de kom lidt ind i Verset, satte Berg en halvdæmpet Bas til, saa det lød over Marken:

Flyv, Fugl! flyv over Furesøens Vove!
nu kommer Natten saa sort:
alt ligger Sol bag de dæmrende Skove,
Dagen den lister sig bort,
Skynd dig nu hjem til din fjedrede Mage,
til de gulnæbede smaa;
men naar i Morgen du kommer tilbage,
sig mig saa alt, hvad du saa'!

Rundtom blev det Fyraften. Foran Gaarde og Huse kom Karle og Husmænd frem; paa Rad røg de sindige Piber.

— God Aften, god Aften, kom det fra Røgerne stille ud mod Vejen til dem.

— God Aften, Anders Nils. God Aften, Lars Peter. Tine hilste dem alle ved Navn.

Foran Lars Eriks stod hun lidt — den Gamle var saa plaget af Gigten —: Naa, hvordan er det saa? spurgte hun op til Porten.

— Ja—a, dog altid li'som no'et bedre, svarede langsomt Svigersønnen.

— Naa, saa Gud ske Lov da.

— Ja, saa Godnat, Hans Lorents, sagde Tine og gik igen.

De andre var blevet ved at synge, og Herluf havde taget Faderen i Haanden. Foran dem laa Kirken og Skolen. Himlen begyndte at blive rød bag ved det gamle Taarn.

Flyv, Fugl! flyv over Furesøens Rislen,
Kærlighed kalder dig hjem;
sæt dig nu kønt mellem Løvbuskens Hvislen,
syng saa din Kærlighed frem!
Kunde, som du, jeg i Ætheren svømme,
véd jeg nok, hvor gik min Flugt;
jeg kan i Lunden kun sukke og drømme,
det er min Kærligheds Frugt.

De tav. Det sidste Stykke Vej til Skolen gik de tavse imellem Hegnene. Hans Husmands Sine, der gav sin Ko den sidste Græsning paa en Vejkant, før hun drev den hjem, nejede, med Strikkeposen i Hænderne, da de kom hende forbi.

I Skolen sad gamle Bølling paa Trappen med sin Pibe, og kom ned og hilste. Madammen ventede dem, med Strikkestrømpen, i Døren: hun havde Butterdejgskringler, frisk bagte, idag; og Fru Berg og Herluf kom op, til Sæde paa Bænken, mens Bølling blev staaende nedenfor med Berg og talte om Skovauktionen.

Nede ved Kæret blev Smedien lukket, og ovre ved Kroen kom Madam Henrichsen, bred og stormægtig, ud paa sin Bænk mellem de hvide Søjler. De hilste alle over Pladsen — ogsaa til den svære Knud Smed, der gik hjem med sin Hund.

Det var som alle maatte trives og blive runde og sunde i dette Nabolag, her paa »Torvet«, saa velnærede de alle var, baade hos Bøllings og i Kroen og i Smedien.

Klokkerne begyndte at ringe, og de sad alle stille. Kun Berg og Bølling talte hviskende nedenfor Trappen. Sine drev sindig sin Ko til Vands over Pladsen. Den drak og brølte, dumt og langt, ud over Kæret.

Klokkerne hørte op.

— Saa skal vi vel hjem, sagde Fru Berg, og Himlen var dunkelrød over Hegn og Marker. Tine fulgte med dem.

Hjemme i Dagligstuen sang Fru Berg lidt i Skumringen ved Klaveret — den om »lille Grethe«. Skovrideren lod Døren til sin Stue staa paa Klem.

Herluf var træt og faldt i Søvn paa sin Skammel med Hovedet op mod Sofaens Kant; Fru Berg flyttede hen til ham, og lidt efter blundede ogsaa hun. Hun vaagnede halvt.

— Tine ser nok efter Bordet, sagde hun saa

med en søvnig Stemme, og Tine rejste sig for at se efter Sofie. Fru Berg blev sjælden rigtig vaagen, før Lampen var tændt og Théen inde.

— Nej, er der dækket, sagde hun da, helt overrasket, og kom nok saa rank op i Sofaen.

Efter Thé plagede hun Berg til en Whist med Blind. Tine blev som i Badstue saa gloende for hver Rubbert, hun spillede med Skovrideren.

Eller Berg læste, i den store halvmørke Stue, hvor der kun var lyst rundtom Lampen. Mest var det Oehlenschläger, han læste, eller ogsaa Paludan Müller — Tine havde Lommetørklædet fremme i sit Skød.

Bagefter, naar Tine skulde til at gaa, løb Fru Berg og hun paa Vejen ud i Spisekamret og fik en Syltekrukke ned i en Hast og spiste af samme Kop:

— Ja, ja, ja, Berg, nu kommer vi, sagde Fru Berg og pustede Lyset ud, før de havde faaet den sidste Mundfuld i sig: her er vi jo, Mand.

Berg ventede i Gangen med Lygten. Det var blevet sent, han vilde selv følge Tine hjem. De gik henad Vejen, hvor Huse og Gaarde laa som tættere Skygger i det stille Mørke. Hundene vaagnede kun halvt og sendte en søvnig Knurren efter dem.

Berg løftede Lygten for at finde den tørreste Vej i Sølet.

— Her, Tine, her er godt, sagde han, og Tine gik omhyggelig efter Lyset med Kjolen løftet; at blive »fulgt« af Skovrideren var det ærefuldeste, hun vidste.

— Vi ses, hilste Berg, naar de skiltes.

— Skovrideren har fulgt mig, sagde Tine uden at tage Vejret, knap Døren var lukket op. Men Madam Bølling var gnaven. Det lignede dog ingenting at komme hjem her den sene Nat.

Men da de Gamle nu var vaagne, maatte Tine alligevel ind til Sengen: der var altid noget at tale eller sporge om fra Skovridergaarden.

Tine gik op, mens Forældrene blev ved at snakke. Det var en Vane hos Madam Bølling, at blev hun først vækket om Natten og kom op i Underskørtet, saa havde hun ti Ting at gaa om, ud i Kokkenet og ind igen, mens hun stadig talte med Bølling.

— Ja, ret nogle velsignede Mennesker, bekræftede Bølling dernede.

— Tine, sagde Madam Bølling op gennem Loftet.

— Jo, Mo'er.

— Tine, du, husk det lille Stykke Smør imorgen, Barn, jeg har lagt til Side — det artede sig saa vel i Kærnen, saa jeg lagde det til en Side . . . de kunde dog smage det dernede.

— Ja, Mo'er, sagde Tine og blundede ind med Forældrenes Ord i sine Øren.

— Jo, d e har gode Hjerter, sluttede Madam Bølling af; hun kom endelig af Underskørtet og op til Bølling.

. . . . . .

Tine kunde ikke falde i Søvn inat. Forældrenes rolige Aande lød bestandig op gennem Huset. Men Tine sov ikke. Hun tænkte paa alle disse Aar, paa Skovridergaarden, hvor alt var oprevet nu, paa Herluf og Fru Berg, der var rejst, og paa sin egen Barndom.

Hun huskede Vintermorgnerne, naar alle »Faers

Børn« kom til Skole i Mørke, og Moder trillede dem ud af det meget Tøj inde i Sovekamret, medens Tine saa' forundret til fra Sengen. Og saa sang de Morgensangen, mens hun fik Kaffe paa Dynen.

Om Søndagen var der Glasvæg for Præstens Vogn, og Kordrengene sad i Køkkenet paa Bænken ved Spandene og fik Kaffe i Husmandskonernes Spølkummer for at varme sig, mens Præsten prædikede.

Men lidt efter lidt længedes Dagene, og Snemanden blev sort og lind. I Syskolen hos Jomfru Jessen om Eftermiddagen saa' de uden Lys. Eftermiddagsskolen var forbi, og for sidste Gang hujede »Faers« Drenge hen over Pladsen; nu havde hun og Kroens Katinka »Torvet« ene — de spillede Paradis, mens det skumrede.

Moder og Madam Henrichsen kom i strikkede Tørklæder frem i Dørene, og Fader røg sin Pibe paa Trappen.

— Den lider, Vintren, nu, sagde han over til Smeden.

— Hun lider, svarte Smeden, som skoede Lars Erik's Skimlede.

Stærene kom i alle Skolens Kasser og endelig Storkene, Kroens Stork lige midt paa Gavlen. Drenge og Piger sang til den i Frikvarteret, i store Kredse, mange Dage. Hver Mand, der skulde til Kros eller til Kirke, gav sit Besyv med om Storken. Der var Tegn og Mærker og Varsler at tage af, om den fløj højt eller om den fløj lavt, og naar den gik i Mose — baade for Somren og Sæden og for Regn før Skt. Hans.

— Den kom sent, den bringer Varme, sagde Bølling. Han vidste Datum for, naar Kroens Stork var kommen siden 39, da han selv kom i Skolen. Han førte Bog med baade Stork og Stære i sin tyske Almanak.

Foraaret kom, og Vinduerne blev lukkede op i Skolen.

Ud over Pladsen hørte man det som en travl Summen af Bibel og Landkort og Katekismus.

Saa sang de tilslut med høje Stemmer, mens Bølling slog Takten med den store Pegepind; Madam Henrichsen gik saamæn tit ud i sin Dør blot for at høre til.

— Det er, som det frisker Ens Hjerte, sagde hun, de gamle Melodier.

Baade Fædrelandssang og Salme lød der over Pladsen, til Børnene tilsidst jublende slap fri, og Bølling kom ud paa sin Trappe at svale sig en Stund, efter Dagens Sved.

Om Aftenen, naar Ringeren gik til Kirke, tog Tine ham ved Haanden og fulgte med. Han gik op at ringe, mens hun sad paa en Sten ved Døren, bag Buxbomhækkene, eftertænksom og stille.

Alle Vogne holdt ved Skolen nu, i det milde Vejr. Landhandleren og de fra Gammelgaard og Madam Esbensen, Jordemoderen, der fik Kaffe ud i Fjederstolen paa sin Vogn:

— Der er altid travlt her i Sognet om Foraaret, snakkede Madam Esbensen . . . Her har vi et af de bedste Sogne i Distriktet — i Maj Maaned.

— Det kommer af, forklarede Madammen vi-

dere, at det er raske Folk, som véd at blive færdige med Høsten.

Madam Esbensen fik Vafler ud til Kaffen, og der blev en Slidder Sladder halve Timer om baade Nedkomst og Barsel, foran Trappen.

— Ja, ja, det gi'er Offer, nikkede Madam Esbensen til »Farvel« og jollede af i Fjederstolen. Tine bragte Kop og Tallerken ind; for Madam Bølling maatte først give Besked til Madam Henrichsen, som kom ud for at høre, hvor det var, og hvordan det stod.

— Hos Hans Lorentz'? — Ja, jeg tænkte det. Det er vel Tiden . . .

— Naa — der gaar det da paa hvert evigste Aar, sagde Madam Henrichsen.

— Ja, svarte Madam Bølling og sukkede lidt, det er jo Guds Vilje.

Og Madammerne gik ind.

. . . Sommeraftner, naar Ane-Pige var kommen fra »Lodden« med Mælken, sad Madam Bølling og Tine paa Trappen. Graveren kom med Spaden fra Kirkegaarden og gik hjem efter.

— Naa, Niels Lars, sagde Madam Bølling, er det saa gjort?

— Ja, Madam, svarte han, nu er der Plads.

— Ja, Gud ske Tak, hun maatte stride haardt — ja, Gud ske Tak . . . Ja, saa Godnat, Niels Lars, nikkede Madam Bølling.

— Godnat, Madam.

Og Graveren gik, med Spaden, nedad Gaden, bag Kroen, mens der blev stille paa Pladsen, hvis Luft var fyldt af Buxbom, Hyld og Lind.

Næste Morgen blev Pladsen strøet med Blade

og Sand. Det var tungt for Bærerne at naa op forbi Krolængen med Liget; de hvilte midt paa Pladsen, med Kisten stillet paa de sorte Bukke. Saa gik de videre ind paa Kirkegaarden. Graven var tæt ved Muren, og Madam Bølling og Tine hørte Talen inde i Køkkenet.

Om Aftenen gik Madam Bølling ind at se paa Kranse. Efter Eftersynet kom hun til Sæde paa Trappen med sin Strømpe. Madam Henrichsen sad ovre hos sig mellem de to hvide Søjler.

— Saa er h u n henne, sagde Madam Bølling: Og Gud ske Tak, hun stred sin Strid.

— Ja, hun var et Skrog, bekræftede Madam Henrichsen.

— Men Gud løser op til s i n Tid, sluttede Madam Bølling, og de strikkede tavse videre.

Tine og Katinka kom op om Kroen Arm i Arm. De gik til Præsten sammen nu. De sang, mens de løb hen over Sand og Buxbom.

. . . . . .

Aarene gik.

Helg og Søgn og Høstens Tid — Uge paa Uge, fra Søndag til Søndag.

I Degnegaarden skiftedes de til at gaa i Kirke nu, Moderen og Tine; én maatte jo blive ved Huset: Pastoren skulde jo have sin ordentlige Kaffe efter Tjenesten.

Idag var det saa varmt og stille, at Tine havde lukket op til begge Sider under Kirketiden. Solen laa frem over Bordet og den Damaskes Sofa; alle Stuer var fyldt med Lugten af Gyldenlak og Roser.

Salmen med dens mange Røster i Diskanten lød ind gennem Haven. Det var »Dejlig er Jorden«,

de sang; Tine faldt i og nynnede den med, mens hun gik.

En Kirkegangskone kom op gennem Laagen, og Kordrengene foer ud af Vaabenhuset, hujende ned gennem Buxbomhækkene.

— Skal I forstyrre Pastoren, raabte Tine ud. Og, lidt mere lavmælte, begyndte Drengene at spille Klink op ad Kirkemuren.

Selv satte Tine sig, da det hvide Bord var færdigt, paa Forhøjningen saa andægtig, som kunde hun høre Kapellanen præke helt herind.

Naar hun hørte den unge Præst i Kirken, sad Tine gemt bag Orgelet og græd som et sprukket Kar, saalænge han var paa Prædikestolen. Hun havde nu i det Hele svært nemt tilvands i denne Sommer, og det tog hende og kom over hende, alting, som én Bedrøvelighed, saa Kroens Katinka lo hende ud, saa det klukkede.

— En lille Hjertevé, min Pige, sagde Tinka og kladskede Tine midt paa Barmen: hos dig arter det sig saa Skam til Bedrøvelse.

Tine blev ved at sidde paa Forhøjningen. Udenfor laa Pladsen solbelyst og stille. Dovne var Kordrengene faldne hen langs Muren, og ovre paa Krobænken sad kun Præstens Nils i Skjorteærmer og rød Vest og spyttede saa langstrakt ud i Solen.

Salmesangen begyndte igen, og de første Karle listede varsomt og skruttende sig, af Kirke for at faa Piben stoppet ved Porten, med Tommelfingeren. Der kom fler, og nogle gik til Kros, hvor Kaffepunchen kom paa Bordet og Kortene frem til et Slag, bag de aabnede Ruder.

Ude paa Pladsen bredte de unge Karle sig med

tændte Piber i store Kredse, mens Pigerne endnu holdt sig indenfor Kirkegaardsporten i en undselig Klump.

Hos Degnens blev fire, fem Gaardkoner bænkede og sad lavmælte og stramme rundt om Madam Bøllings Flødekumme, mens Tine bød Kaffen om til dem og Kapellanen. Det var, som fik Tine det saa underligt i Skuldrene og blev helt stivarmet, bare hun var i Stue med Kapellanen. Og Øjnene stod stirrende helt ud af Hovedet paa hende, blot han talte til hende, som nu.

Saa hørtes en Vogn omme bag Krolængen, og Tinka, der fniste ude paa Pladsen med Landhandlerens Sønner fra Notmark, fordi hun saa' Kapellanen og Tine ved Vinduet, maatte til Siden for Gammelgaards Brune, som satte op imod Skolen. Kortspillerne i Kroen vendte sig i Sædet: Naa — saa det er h a m, der javer med Dyrene, sagde Knud Smed, og de spillede videre.

Tykke Sten var pustende og svedig kommen af Vognen og rystede Benene paa Skolens Trappe efter det lange Sæde. Der er ellers nyt, sagde han, efter at han var kommen ind og havde givet Haandslag rundt og havde faaet sig sat: I har saagu' faaet Skovrider udnævnt, Folkens — iforgaars. Berg hedder han, sagde han og gav Kapellanen »Berlingske« til Eftersyn.

— Saa blev'et ikke ham fra Graasten, sagde Bølling.

— Og det var godt det samme, erklærede Madammen.

Kapellanen læste Udnævnelsen op: H. R. Berg hed han og var Premierlieutenant i Reserven; og

der blev en Debatteren om, hvem han kunde være og hvorfra han var. Det kunde være af de Bergs fra Gram, mente Bølling; der var en Forstraad Berg i 1829 . . .

— Det huskede Madammen . . . De var egenlig kommen oppe om fra Kolding . . .

— Og var ret en herlig Familie, sagde Bølling.

De to Gaardkoner paa Fløjene begyndte ogsaa at tale med halvhviskende Røster — om den gamle Forstraads: de havde begge to været med til at vaske den salig Forstraadinde den sidste Gang — hun laa med Hovedet paa baade sin Bibel og sin Salmebog . . . Og de blev ved at tale om Ligstue og »Klædning« og Begravelse, til de blev meget rørte og tørrede Øjnene med sammenlagte Lommeklæder; mens den midterste Kone stadig dyppede Butterdejgskringler, sendrægtig men uafladelig, i Madam Bøllings Kaffe og fik dem fortærede.

— Nej, af Slægt er han fra København, fortalte Sten, der nu fik Kaffe budt af Tine: en ung Mand, sagde Herredsfogeden . . .

— Men gift er han, Jomfru Bølling, sagde Sten og tog Tine i Armen. Og Tine, der, naar Kapellanen var paa Sognets Jorder, gik om med en Sekstendedels Besked paa alting og vaagnede rent som forskrækket ved hver Tiltale, sagde med et Ryk:

— Er han? — — saa de alle lo, mens den midterste Gaardkone endelig blev færdig og sindig fik sin Kop sat tilbage paa Bordet.

Stens Kusk, der fik en Kaffepunsch rakt ud af Vinduet, havde bragt Nyheden til Kros, og Kort-

spillerne, som pustede af Hede og Punsch, gav deres Besyv med i Laget: Saa blev'et vel endelig til no'et med Auktionen efter Forstraadens da. Naa stort — var det nu ikke med Besætningen.

— Men de Skimlede, de kunde dog tænkelig blive tjenlige til Trækkebrug, mente Knud Smed.

Hos Degnens brød de op. Hun har s'gu faaet et Strejfskud, Degnens Tine, af den Præstespire, sagde Sten til sin Kusk, mens de kørte hjem ad Gammelgaard til . . .

. . . Ude paa Pladsen blev der tomt saa lidt efter lidt. Smaaklyngevis drev de Unge hjem bag Hegnene.

Madam Bølling kaldte paa Tine gennem Huset: hun vilde gaa lidt fra Dørene for at give Madam Henrichsen rigtig Besked. Men hun fik intet Svar. Tine stod inde paa Kirkegaarden i Hjørnet og saa efter Kapellanens Vogn. Nu blev den borte mellem Hækkene.

Tine vendte tilbage og gik ind i Skolestuen for at tage en Sangbog ud af Bunken. Hun skrev saa mange Viser af i en blaa lille Bog i Sommer. Oppe i sit Kammer slog hun op paa »Ridder Aage«, der tog »Kisten paa sin Bag«. Den skrev hun af, med Skønskriftsbogstaver, Vers for Vers.

Nede paa Pladsen slog Kroens Karle Kegler, og Kortspillernes Stemmer lød ud i Aftenen.

Madam Bølling kom fra Kirkegaarden nu, mens Klokkerne ringede. Hun havde været inde at se til Forstraadens Grav. Det var ogsaa en Guds Skændsel, saa Ringeren holdt den allerede; nu havde hun da plantet en Levkøj ved Korset i det mindste.

Kortspillerne var langsomt gaaet hjem, og Kroens Karle hviskede sagte paa Bænken, mens begge Madammer sad i de hvide, opsatte Kapper foran deres Døre og strikkede tavse.

Tine kunde ikke mere se og satte sig ved Vinduet. Aftenen var kølig og fuld af Dug. Blomsternes Duft steg op fra Kirkegaard og Have. Hver Lyd blev hørt — hver Latter over Markerne og Buskenes Raslen fra Paradisstien, bag Kirkegaardsmuren, hvor Parrene kæredes.

Der kom en Vogn over Pladsen og standsede ved Skolen. Tine hørte Stemmerne: de talte om Skovriderens igen.

— Ja, vi faar dem jo til Nabo, sagde Madam Bølling sindigt.

Og Vognen kørte videre, til Lyden døde.

En Flagermus skød forbi eller en Ugle. Over alle Marker og Hegn laa Aftenen tyst; kun paa Paradisstien raslede Buskene sagte.

— Tine, kaldte Madam Bølling fra Trappen.

— Ja, Mo'r, foer Tine op og fik Lommekluden frem; hun maatte tørre sine Øjne.

— Saa Godnat, Madam Henrichsen, lød det nedefra.

— Godnat, Madam Bølling.

Og Dørene blev lukket rundt omkring . . .

— — —

Om Efteraaret kom Skovriderens; og Herluf blev født og han voksede til, og Vintre gik og Somre.

Midsommers blev hele Huset fuldt af Gæster hos Skovriderens, de fra København og alle de fra Horsens. Tine kom der mest kun et Løb om Morgenen, med noget fra Haven eller med en Kande

tyk Fløde. Man skulde altid tro, der var mere Forslag i Bøllings fire Køer end i Skovriderens fjorten, og Madam Bølling lagde, saa lang Ferien var, sit Hoved i Blød med »hvad den Stakkel vel skulde finde paa at give alle de Mennesker at spise.«

— Det er ikke let for saadan et Købstadbarn, sagde hun.

Naar Tine kom ned i Skovridergaarden i Morgenstunden, var Rullegardinerne nede endnu i alle Gæstekamrene. Fru Berg lukkede sagte Døren fra Sovekammeret op og kom ud paa Trappeafsatsen i Natkjole:

— Er det Tine, hviskede hun.

— Ja.

Tine listede op; Fru Berg sad i Sengen: Hun havde ikke haft Blund i sine Øjne, sagde hun, for at lytte efter Tine. Det var en Vandkringle, som skulde lægges:

— Og De véd, Tine, at de Vandkringler a l t i d — og Fru Berg slog hjælpeløs i Tæpperne — mislykkes for mig . . . (der var mer end Vandkringler, som »altid mislykkedes« for Fru Berg).

— Tine kunde jo snart faa lagt den Smule Kringle.

— Aa Tak, Tine, De er god, sagde Fru Berg og skuttede sig lidt i Sengen.

— Og saa lukker De nok et Vindue op, Tine, bad hun og nikkede, mens hun puttede sig under Tæppet.

Fru Berg elskede at faa det sidste Blund med den friske Sommerluft hen over Sengen.

Mens Tine stod og lagde Kringlen, kom Skov

rideren hjem gennem Gaarden og standsede foran Køkkenvinduet:

— Men hvor har De været gemt saa længe, Tine, sagde han og blev staaende lidt og saa' paa Tine, der arbejdede saa rask i Dejgen med sine runde Arme.

»Véd du, Marie,« sagde han undertiden til Fru Berg, »Tine kan virkelig være ganske køn — om Morgnerne . . .«

Om Eftermiddagene sad Madam Bølling og Tine ved Vinduerne i Stadsstuen, Bølling var mest paa Lodden nu, da der ikke var Skolegang.

— Tine, Tine, raabte Madam Bølling til Datteren, der voksede Traad —: de fra Rønhave . . .

Rønhaveren svingede om Krolængen med en stor Holstenskvogn fuld af Fremmede.

— Nu har de vist Snesen, sagde Madam Bølling. Hvor de faar Plads, du . . . hvor de lægger dem, Tine, sagde hun. Og hun regnede op, hvordan de vel kunde »lægge dem« paa Rønhave.

Tine blot nikkede og nikkede, til Vognen var forbi.

— De tre med Hattene var der ikke i Torsdags, erklærede Madam Bølling saa til Slut og strikkede igen.

De fra Notmark kom forbi og Skovrideren med alle d e r e s paa en Høstvogn. Der blev en Viften og en Vinken, mens Fru Berg raabte til Vinduerne:

— Til Storeskoven — til Storeskoven, raabte hun, mens de Fremmede sang hen ad Vejen.

> Det Land endnu er skønt,
> thi blaa sig Søen bælter,
> og Løvet staar saa grønt,

og ædle Kvinder, skønne Møer
og Mænd og raske Svende
bebo de danske Øer.

— Den Sorte? er det hendes Bro'er? spurgte Madam Bølling.

— Ja . . . saa' du Skovrideren, at han nikkede? sagde Tine, som lod Sytøjet ligge i sit Skød.

Saa kom Bispens med to gamle Vallø Stifts-Damer i Kalesche; Madam Bølling hilste ved at neje lige til Gulvet paa Forhøjningen. Og Stens kørte forbi med deres Studenter: Hele Øen havde Fremmede nu.

Katinka, der ikke veg fra Krobænken den lange Eftermiddag, maatte over og udøse sit Hjerte. Hun havde bevægede Tider om Sommeren: For man bli'r anskudt, Madam Bølling, af de Københavnere, sagde hun.

— Aa — der var Studenterne hos Stens og ham, den sortsmudskede, hun vidste ikke, hvad han var — fra Rønhave . . .

— Disse dejlige Mandfolk, sagde hun og satte Hænderne rapt i Siderne, saa hun stod som en Hankekrukke.

Madam Bølling syntes skam ikke, der var stort ved de Springfyre.

— Men Skovrideren er køn, sagde hun, Skovrideren er køn . . . Det endte Madam Bølling altid med, hvormange Mandfolk der saa var paa Tale.

Fangels kørte om Krolængen og holdt Mellemmadskurvene op foran Skolevinduerne: De skulde til Lille-Skoven — bare et Trip.

— Saa de farter, sagde Madam Bølling. Men,

Gud ske Lov, ja, Gud ske Lov. Det er jo ossc ret et dejligt Land.

— Blot de nu har husket Spiseskeer til Grøden, sagde Tine. Hun tænkte stadig kun paa Skovriderens.

— Du skulde gaa et Løb derned, du skulde, sagde Moderen. Der er vist baade et og andet . . . Det er ikke saadan, at ha' Huset fuldt at saa mange liggende Personer.

Tine gik ned og »saa' lidt efter« i Skovridergaarden, mens de var i Storskoven.

Om Aftenen sad Tine længe paa Bænken paa Trappen. En efter en kørte Vognene hjem med deres søvnige Gæster.

— God Aften, hilste Kusken dæmpet.

— God Aften, svarte Tine.

Og Gæsterne nikkede — halvt i Søvne, mens de rullede forbi.

Tilsidst gik Tine op; Forældrene var allerede i Seng.

Langt borte hørtes en Vogn, hvor de sang; den kom nærmere og rullede forbi:

> Danmark, dejligst Vang og Vænge,
> lukt med Bølgen blaa,
> hvor de tapre danske Drenge
> kan i Leding gaa . . .

— Tine, lød det nedefra, med en dæmpet og langt udtrukken Røst for ikke at vække Bølling, der sov: Hører du?

— Ja, Mo'er.

— Det var Skovriderens.

— Ja, Mo'er.

Tine stod ved sit Vindu, mens Sangen blev svagere og svagere:

> . . . mod de Tysker, Slaver, Vender,
> hvor man dem paa Tog hensender —
> en Ting mangler for den Have,
> Leddet er af Lave.

Nu var de ved Skovridergaarden — nu drejede de derind.

Og det var kun Landhandlerens fra Notmark, der arbejdede saa tungt med Hestene op om Krobakken, i den stille Nat.

. . . Naar Fru Berg kom hjem fra Sønderborg efter at have fulgt de sidste Sommergæster, faldt hun ned i den gamle Sofa hos Degnens. — Saa — nu er d e afsted, sagde hun og pustede: Og Gud ske Lov, lo hun, Gud ske Lov for det.

Kaffen kom paa Bordet; ude i Køkkenet gik, glad, Madam Bøllings Jern til de varme Vafler.

— — —

Saa kom Efteraaret og Æbleplukningen og siden den store Slagtning.

Hele Huset lugtede af Ingefær og Timian og Peber hos Skovriderens. Fru Berg og Tine og alle Pigerne sad, indbundne i Veste og Sjaler, i Bryggerset i Kreds om Spandene med Blodet og stoppede Pølser. Fru Berg fortalte Pølsehistorier, og Maren skulde synge.

Hun kvædede Visen ret ud, som kom den fra en Trompet, mens hun stak i Rullepølsen med nogle vældige Sting; Fru Berg satte i med Omkvædet, saa det klang:

Pølse, Vin og Kærlighed,
det er Livets Herlighed!

Tine rørte Indmaden til de hvide Pølser, mens Sofie, der var dobbelt saa »emballeret« som de andre og saa tilbunden om Hovedet, saa hun saa' ud som en Haardtsaaret, haandterede Mandlerne, der skulde skoldes.

— Vi Bysens Folk forstaar os ikke stort paa det Slagt'væsen, sagde Sofie, der jo var fra Horsens. Hun stod mest og saa' til, med Hænderne under sit Forklæde.

Krydderierne skulde i den hvide Indmad, og Fru Berg vilde have en Kende Vanille med. Hun og Tine løb ind med et Lys for at finde den i Sekretæren, hvor den var pakket ned i en Skuffe mellem det fineste Sølvtøj.

Lyset stod paa den nedslaaede Sekretærklap, mens de søgte.

Fru Berg snakkede og trak Skuffer ud og Skuffer ind — de fandt ikke Vanillen. Der var bare hendes Lommetørklæder og der bare Breve . . Hun blev staaende med Brevskuffen trukken frem paa Klappen og lo:

— Det var Bergs Breve fra det første Aar, de var forlovede . . . Hun løste Pakken og bredte de store blaa Brevpapirer ud paa Klappen og læste, ved Tællelyset. Hun lo og begyndte at læse højt: det var lutter Stjerner og Forglemmigej og Stumper af Digte — alt.

Tine lo med, mens de blev ved at staa indpakkede i deres mange Sjaler foran Tællelyset:

»Du godeste Gud — ja — det var d e n Gang, sagde Fru Berg og holdt pludselig op at læse.

— Og d e t troede man var Kærlighed, sagde hun og slog den flade Haand ned mod Brevpakken, mens hun lo.

De søgte videre og endelig fandt de Vanillen. I Køkkenet var Fedtegreverne paa, og der stod en Damp over Skorstenen.

Husmandskonerne, der var komne med deres Spande, sad paa Bænken ved Døren og ventede; det var altid, som havde hver en Husmand haft Slagtning, naar de havde slagtet hos Skovriderens.

— Se god Aften, god Aften — ja, nu er Greverne paa, raabte Fru Berg.

— Tine, nu henter vi Pølserne.

De gik ind i Spisekamret, hvor de færdige og trinde Pølser skinnede i lange Rader, bredte ud paa Straa, og de fordelte dem i Partier til hver.

— Lad den gaa med, sagde Fru Berg og slog en sidste Sortepølse som en tyk Snog hen til Ane Tækkemands:

— Der er mange Munde, sagde hun; og de delte Portionerne ud til Huskonerne, som rullede Pølserne omhyggeligen ind i Bomulds Klæder og kyssede paa Haanden baade »Fruen« og »Jomfruen«.

— Ja, ja, Ane, sagde Fru Berg, som helst trak Haanden til sig: nyd det med Helsen.

— Nu faar I Greverne i Spandene.

De øste op med den store Sløv i Spand efter Spand.

— For l i v s a l i g Lugt, sagde en af Konerne, der skuttede sig saa hjemligt som en Kat ved Ild.

— Ja — ja, det kildrer i Næserne, sagde Fru Berg, der lo uafladelig af Fryd og Fornøjelse.

Den sidste havde faaet, og langsomt kom Konerne afsted.

— Ja, ja, da, ja, ja da, Tine fik Ende paa Anes Taksigelser — hun gik som den sidste med Spanden og sine Pølser, der var pakkede ind som en Byldt.

Da de kom tilbage til Bryggerset, havde Sofie sat sig til Borgelade paa Fru Bergs Stol midt under Lampen:

— Ja — jeg har hørt om 'et før — sagde hun. Jeg har jo hørt om 'et før — og hun stak Hovedet helt frem over Spanden med Blodmad af Begærlighed efter at høre det en Gang til.

Det var den ene af Pigerne, som fortalte om den skindøde Datter hos Lars Eriksen: Hun havde rejst sig fra Baaren, paa én Gang, midt i Ligstuen, i alt sit hugne Ligtøj.

. . . Da Tine skulde hjem, vilde Skovrideren følge hende. Men hun løb alene: det var jo maaneklart og ganske lyst.

Saa underligt det dog var: herude, i den friske Luft, mens hun løb, kom alle Stumperne af Skovriderens gamle Breve igen i hendes Tanker; hun kunde dem jo udenad, Sætning efter Sætning.

— — —

Julen kom nær. I den sidste Tid maatte Tine hjælpe Fru Berg med hendes Presenter. Fru Berg blev aldrig færdig med sine Gaver, og der var altid saa rigelig med halvsyede Ting paa Julebordet:

— Aa, hva', sagde Fru Berg, man syr dem efter Nytaar.

Men Tine tog i alle Fald nogle af Gaverne hjem og syede om Natten ved et Lys, med Kanevasgarnet spredt over Dynen. Hendes Fingre hovnede op, saa koldt som det var.

Og Julen kom og den gik.

Det var Hellig-Tre-Kongeraften. Tine kom ned i Skovridergaarden i Mørkningen. Fru Berg havde siddet ved Vinduet med en Bog og stjaalet det sidste Dagslys.

— Saa de dog snakker om den Kærlighed, sagde hun og slog Bogen i. Hun flyttede sig hyggeligt hen til Kakkelovnen til Tine.

— Ja, sagde Tine langt og saa' ind paa Favnebrændet. Men hvad er den da? spurgte hun.

Fru Berg lo højt op; det kom saa pudsig grublende fra Tine. Men saa holdt hun op at le og sagde, mens ogsaa hun saa' ind i Ilden:

— At være to sammen, tror jeg — og være glade, sagde hun sagtere. Og de sad begge to stille, foran Ilden, til de gik ind at tænde Træet.

Skovrideren og Fru Berg og Tine sad og snakkede, mens de sidste Lys brændte ned: om Julegilderne og Nytaarskalasserne; nu blev det rent galt, nu efter Nytaar. Nu stod Kørehestene da ikke stille en Dag i Stalden.

Fru Berg begyndte saa at nynne paa en Salme, og de sang den halvhøjt, hun og Tine, Salmen om »de tre Konger«, mens de saa' paa Træet.

Herluf sad stille ved Faderens Knæ og stirrede blot op paa Lysene.

— Fa'er, nu er Julen ude, foer han op; der var

kun de allersidste Lys tilbage, dem, han skulde puste ud. Men Sofie skulde ind at se det — og alle de andre ogsaa: han løb ud og han hentede alle Folkene ind, lige til Hans Husmand. De hilste »Godaften« og blev staaende ved Døren i en Klump paa deres blaa Sokker.

Halvmørkt var Træet blevet og Stuen; der brændte kun seks-otte flakkende Lys endnu.

Berg løftede Herluf op og han pustede: Pyh — nu er Julen ude . . .

— Pyh — nu er Julen ude, pustede han, saa stolt, som satte han almægtigst Julen paa Døren for hvert Lys, han slukkede, mens de andre saa' opmærksomt paa Lys efter Lys.

— Det s i d s t e, raabte Fru Berg. Det sidste.

Nu var det sidste slukket, og der var mørkt, mens Faderen stille satte Herluf ned paa Gulvet. Fru Berg tog Skovrideren under Armen og tavse gik de alle ud af Stuen.

De havde spist Syltetøjet og Tvebakkerne ved Lampen, og Tine skulde hjem. Fru Berg vilde gerne gaa et Trip i det dejlige Vejr, og de fulgtes ad, alle tre. Det var klar Frost med Sne over alle Veje.

Drengene havde lavet Glidebaner langs de store Grøfter. Fru Berg og Tine gled — Tine forrest. Fru Berg, hun lo og faldt; Tine satte afsted saa fejende og bred som en Fregat, der sættes paa Vandet.

Saa gik de stille igen, mens Sneen knirkede under deres Fødder. Langt borte hørte de over Marken Lyden af Violin og Fløjte.

— Det er hos Anders Lars' til Dansen, sagde Tine.

Paa Pladsen var der lyst, med Sne over Muren og paa alle Kirkens Takker. I Skole og i Kro var der stille, lukket og slukket.

— Ja, sagde Berg, saa er den Jul da ude.

De var stansede alle tre og stod nu tavse tæt ved det islagte Kær.

— Ja, sagde Fru Berg, og hendes Stemme slog lidt over:

— Men her, Henrik, er der dog altid som en Smule Jul.

Tine nikkede: Ja, hviskede hun, her er dejligt.

Og alle tre stod de et Øjeblik bevægede, med Øjnene ud over de hvide Marker under den stjernehøje Himmel.

Det var sidste Jul.

— — —

Tine lagde Ansigtet ned i sin Pude og begyndte at hulke. Længe græd hun og græd hun.

En tung Vogn kom op over Krobakken, og hun lyttede. Det var Landhandlerens. Saa var det hen imod Morgenen.

Lidt efter lidt faldt Tine endelig helt i Blund.

II

Der var Fremmede hos den enarmede Baron. De var kommet tidlig, lidt efter Middag allerede — Folk holdt af at være sammen i de Danne-

virkedage — og havde spist i Havestuen. Nu var de ved Punschen i Dagligstuen, hvor der stod en Røg af Piber.

L'hombrebordene var slaaet op foran Vinduerne, men der var ingen, som havde sat sig til uden Doktor Fangel og Landmaaleren, som sad og nikkede saa smaat i Mangel af en Tredjemand til Spillet; for de andre kom ikke til Kortene, men gik og gik kun, op og ned, i Krogene, i Smaaklynger og blev ved at tale, højt, om Bustrup og Værkerne og Mysunde og om den sidste Krig.

Over alle Stemmerne hørte man Kapellan Graa, der stod foran Sten fra Gammelgaard, hvem han naaede omtrent til midt paa Maven. Han talte om Slaget ved Isted og den kære Drot, hvormed han mente den afdøde Kong Frederik VII. Han kom til Ende med en lang Ordstrøm, hvorunder meget Spyt var fløjet ud paa Stens Vest, og han sagde som et Slags Resumé:

— Ja, da sejrede D a n m a r k s H j e r t e m a g t.

Kapellanen blev staaende — borte i et stort Troens Smil. Han var Grundtvigianer og kvækkede som en Frø.

Ovre i Hjørnet ved Bogskabet havde en Kreds slaaet sig ned omkring Postmesteren fra Augustenborg, der fortalte om Dagene ved Frederits — d a havde h a n været med: Det var Storm paa Skanser og Brand af Værker og Gaaen paa med Bajonetten under glade Trommehvirvler. Naar de blev bombarderede, lod de Regimentsmusiken spille, og naar de stormede, sang de.

Som Høstfolk havde de klædt sig ud og nappet Prøjserne i en Kornager.

Alle kom de med i Samtalen ved Bogskabet. Man drog fra Frederits til Isted, og fra Isted til Bov, de drog fra Sejr til Sejr. Sten fra Gammelgaard havde ogsaa været med, han havde kæmpet under Helgesen.

— Ja, en hed Karl var han, sagde han, og sloges som en Røverkaptajn.

De blev ved at tale: om Ryes Ord: »den s k a l tages og n u frem«; om Schleppegrell; og om de Meza, der skiftede Handsker midt under Kugleregnen. Hver fortalte højlydt s i t — undtagen Kammerherren, Provsten og den Enarmede, d e stod sammen midt i Stuen og talte om Regeringen, der kendte sit Ansvar.

Ellers var det en Vise om Lystighed og de spiddede Prøjsere, saa Krigen lød som en Fanfare gennem Stuen af munter Stormen paa og saftig Spøg og glade Signaler — indtil Frederik Klint, en Student, der var her i Besøg og ikke kunde gaa med paa Grund af en manglende Finger, han havde faaet skudt af ved Skydeøvelse i en Skytteforening, greb sit Glas og raabte, hed af Krig og Punsch:

— Ja, lad dem komme, vi ta'r imod dem.

De raabte alle med, med skinnende Øjne, og paa én Gang sang de »den tapre Landsoldat«, med høje, larmende Røster, alle, — undtagen Provsten, der begyndte at gaa op og ned paa Gulvet, urolig som paa de store Offerdage i sit Sakristi, og Kammerherren, som kun stod med sit hvide Skjortebryst frem og smilte.

Gamle Fangel vaagnede af sit Blund ved Sangen. Ja, i Guds Navn, sagde han — med den Sætning plejede han at fortsætte sit Livsværk efter hver Skraber —; og han begyndte at nynne med dem, der sang højere og højere (Studenten oppe paa en Stol) sættende i paa hvert et »Tyskerne«, de sang, som slog de dem ned med Næver for deres Fod.

Sofie kom ind med tilbundet Hoved med Aviser og Post, mens de sang endnu, og de holdt alle op som med et Ryk:

— Endelig, endelig, sagde Provsten som stakaandet greb efter Tidenderne. De havde ventet paa Posten i Timer nu.

— At han dog k o m tilsidst, sagde Baronen febrilt og søgte sin Avis i Bunken

— En ka' vel ikke fly'e med Ilpost, sagde Sofie, naar Vejen' er saa glatt', at En knap ka' kryv', naar En ikke vil stikk' i Sivsko.

— Ja, de vil snuble, de vil snuble, raabte Klint og knyttede sine ni Fingre.

De stod alle rundt om Lampen, to, tre om hver Avis, saa ingen kunde læse: Lad Provsten læse, sagde Sten.

— Ja, vil Højærværdigheden læse, bad de alle, mens de satte sig rundt om Bordet, og Provsten fik aabnet Bladet for den tredje; Depescherne var kun de kendte, men der var en Korrespondance fra Dannevirke i »Bladet« — den kunde han læse:

— Ja, læs, læs, raabte de alle.

Hans Højærværdighed holdt det løvemankede graa Hoved rankt, og med sin myndige og runde Stemme, der fyldte Stuen blødt, læste han bredt

og klart Korrespondancens Ord, som oplæste han en Proklamation; mens de andre sad med Blikket fæstet paa hans Ansigt, tavst hengivne, et Par med foldede Hænder — og han blev ved at læse.

Sofie var blevet staaende henne ved Klaveret, hvor hun græd.

Korrespondenten skrev om Vogne med »prægtigt Kød« og en Mængde Brød og Skaale fulde af Gryn, og om de »troende« Soldaters Mod. Saa gik han over til at tale om »Stillingen«, og Højærværdigheden læste uvilkaarlig med højere Røst, dvælende og endnu bredere som en Digter, der, kælende, oplæser sit eget Værk:

»De vide ialfald, hvordan Stillingen ser ud: at der er en lang Vold, det gamle kære Dannevirke, som vi i et Aartusind have kæmpet om, og som Ingen endnu har kunnet tage fra os. De vide også, at der langs denne Vold er opkastet Skanser, og at Stillingen støttes ved Oversvømmelser. Og mere behøver de ikke at vide: Mere er det ikke værdt at fortælle. Det er en Fryd at staa bag disse Skanser, hvoraf hver er en stejl Fæstning, fra hvis Ildsvælg Død og Fordærvelse ville spredes i Fjendens Rækker, at se derfra ud over Terrænet og at tænke sig vor Ild bestryge Vejene, ad hvilke Fjenden rykker frem. Lad ham kun komme. Modtagelsen vil blive varm« . . .

Sten havde lagt sin Næve over i Forpagterens fra Vollerup, som trykkede den uden at vide det. Studenten havde rejst sig igen, og Hr. Graa sad og slog sine smaa runde Hænder, knyttede, ud i den tomme Luft.

Provsten blev ved at læse:

»Ja, jeg har frydet mit Blik ved Stillingen, mit Sind og Øre ved at høre den Lyst og Iver, hvormed Soldaterne arbejde paa Forberedelserne til Kampene. Vejene var glatte, de pløjede Marker, over hvilke jeg red, vare haardt frosne, og Hesten havde ofte Besvær med at arbejde sig frem mellem de Knolde, som Jorden havde dannet. Men jo vanskeligere Vejen var, desto gladere var jeg. Ti disse Vanskeligheder vil Fjenden faa at overvinde. Det vil ikke blive nogen let Sag for ham at arbejde sig frem med sit Skyts og sine Troppemasser paa disse Veje, hvor Ilden fra Skanserne vil oprive hans Geledder for hvert Skridt. Det vil blive besværligt for ham at storme løs« . . .

— Ja, ja, mumlede Studenten gennem sammenbidte Tænder.

— »naar hans Soldater glider ud paa Isen eller snubler over Jordklumperne, medens vore Kugler gør lyst imellem ham, og hans Blod farver de hvide Marker røde . . .«

Provsten holdt inde. Men der hørtes ikke en Lyd; det var som de alle med deres skinnende Øjne saa' baade Marker og Blod.

»Mangen kraftig Mand« — læste han igen — »vil lægge sine Ben her i den fremmede Jord; mangt et ømt Moderhjerte vil faa det Budskab, der er tungest af alle. Men det maa være vor Trøst, at Ulykken vil ramme vor Fjende haardere, og at langt flere Taarer vil fremkaldes i hans Hjem end i vort. Gid Tilliden ikke maa blive gjort til Skamme, gid Modet maa blive lønnet, og gid mit næste Budskab maa lyde: Sejr. J e g haa-

ber det, vi haabe det a l l e; men Afgørelsen ligger i Guds Haand.«

Provsten holdt inde og lagde Avisen ned paa sit Knæ, men Kapellanen sagde med vidtopspilede Øjne:

— Ja, Gud vil vaage over sit Danmark.

Nu stod Provsten op; bred og stor vuggede han et Øjeblik sit Cæsarhoved frem over Bordet: Ja, brød han ud og lagde sin Haand myndigt ned paa Dugen, de Ord, vi har læst, s p e j l e r N a t i o n e n s H a a b. Det er vor Fortrøstning og vort Haab — og han rettede sig rank, saa det hvide Bryst stod frem som et Panser — at Dannevirkedagen, den vil vække vort gamle Land. Femten Aar har vi ventet, til vi næsten fik ventet os i Søvn. Bøjet os har vi — og Provstens Stemme sank, den havde saa let ved at antage Fald som af vuggende Jamber — til vi blev næsten en duknakket Flok . . .

— Ja, ja, raabte de, og de, som sad endnu, kom op at staa.

— der ikke havde egen Vilje i vort eget Hus. Og sørgeligt gik Indrømmelsernes Spøgelser gennem Lande. Men saa en Dag ilede Folkets bedste Mænd forud for Folkets Tvivl, og nu er Stunden naaet, den Stund, som disse Mænd har v i l l e t. Ja — og Præsten løftede Røsten, mens det gav ligesom et pludseligt Sæt gennem alle de Mænd, der lyttede, Skulder ved Skulder — vi har deres Ord derfor, som de »med velberaad Hu« have villet. Ti Danmarks Hjertesag — de vidste det — den maatte fægtes ud. Nu kunde der — forstod de — ikke krybes længer som Hunde ved Tyskens Bord, hvis

ikke det dyreste skulde gaa os af ubodelig Eje og — Selvagtelsen skulde glemmes i dette Land . . .

De raabte alle Bravo og »Hør« og hede Ord, som ingen forstod, mens de saa' paa ham med aabnede Munde.

— Ja, raabte han og løftede Haanden halvt, mens han selv aandede svært, den har de villet redde ad den lige Vej. Danmarks Selvagtelse er det, som værnes i denne Stund.

Han tav.

De raabte ikke mer, stod tavse lidt, mens Sten og Forpagteren fra Vollerup pludselig løftede Armene, som svingede de et Par voldsomme Vægte i deres Hænder. Saa løstes de i Grupper paany, og talte igen — om »Sejren« og »Slesvig« og »Retten«. Ja, hørte man Graa sige over dem alle: Gud vil skærme Tyra Danebods Vold; medens Kammerherren, der stod tæt ved den sammensunkne Provst og skulde »sige noget« og ikke fandt det, endelig vendte sig til Postmesteren og sagde, med en Stemme, der var svagt snøvlende:

— Min Go'e — det er saadanne Talere, som har skabt vort Land.

De blev ved at drikke og tale. Klint slog Vinduerne op: ude tog Vejret til. Den tætte Røg i Stuen løste sig i Trækken til store og viftende Flager, som var det Skyer, der lettede over deres Hoveder.

I Gaarden begyndte Kuskene at rumstere med Hestene til Hjemturen. Men inde i Stuen blev Herskabet ved at larme og raabe højt, i Klynge om

Værten, Baronen, der vilde tale. Han vilde tale om Krigen og stod op paa en Stol:

— Krig, mine Venner, er en Prøvelse, men en Prøvelse, — skreg han — der styrker Selvfolelsen; Krig er en Prøvelse, men det er en Prøvelse, som hærder Viljen: Krigen er Folkenes rensende Element — —

— Ja, ja, raabte Forpagteren fra Vollerup. Og Sten, der sad midt i Stuen og uafladelig førte sin knyttede Haand ned mod sit store Knæ, blev ved at sige:

— Ja, vi skal slaa dem ned — ja, vi skal slaa dem ned.

Kun Kammerherren og Provsten hørte mer; de andre gik op og ned, rødblissede, afbrydende, med hinanden om Halsen, talende i Munden paa hverandre, om tusind Ting, Hæren, Generalerne, Tysken; og — pludselig skældte de Kongen, Kong Kristian.

— For han har ikke Danskens Hjerte i sit Bryst.

Det var Postmesteren, der skreg det først, og der blev et Raab.

Men Baronen blev ved, staaende op paa sin Stol, med sin Strøm af Ord ud over de forvirrede Hoveder — om Krigen og den danske Kvindes Jens, der vilde Afgørelsen ad den rette Vej; mens det tomme Ærme, som Trækken tog, daskede svagt mod Højærværdighedens Ansigt.

Der blev et Spektakel ved Vinduet, og alle strømmede sammen, saa Baronen holdt op. Det var Klint og Kapellan Graa, der rakte Punsch ud til Husmænd og Kuske, Glas efter Glas: de skulde vel ogsaa drikke for deres Brødre ved Dannevirke.

Alle stimlede sammen og fik de sidste Vinduer op; ude i Gaarden saa' de som Skygger Husmænd og Kuske i Kreds. Ansigterne kunde de ikke skimte. Men, paa én Gang, havde de derude løftet og tømt deres Glas, og der lød ni lange, dæmpede Hurraer fast ud fra Mørket gennem Stormen imod dem — som en Ed.

Herrerne ved Vinduerne blev tavse, pludselig bevægede af deres egne Kuskes Hurraer, og Provsten, der stod ved Siden af Kammerherren, sagde med vibrerende Stemme, idet han pegede ud i Mørket:

— Hr. Kammerherre, det er Mændene fra Isted.

Gamle Doktor Fangel, der i Stilhed vidskede et Par Taarer væk fra Kinden, sagde til sin Sidemand, Landmaaleren:

— Det er d e m, som skal dø, du.

De vilde alle gaa tilbage i Stuen, da Klint sprang op i et Sæt paa en Stol ved Vinduet; bleg, med tilbagekastet Haar, talte han — usammenhængende, krammende om den røgfyldte Luft med sin lemlæstede Haand, som om han vilde gribe de Syner, han saa' — og de blev staaende og hørte ham:

— Om F ø r e r n e er der talt — mer raabte end talte han — ja, de, som har ført de ældre — men o s, os de Unge, os, der skal kæmpe nu, os har andre ført: os har Digterne givet de nye Syn og varslet de nye Tider . . . Han, der har sunget Norden sammen til Enhed, han, der har ført nordisk Ungdom til berømmeligt Samtogt — h a n s S y n h a r f ø r t o s t i l d e n n e D a g . . .

— Ja, og sig nu ikke — og utaalmodig bevægede

han sin Haand gennem Luften — at det er Syner, som er bristet — de kan vel blive Sandhed endnu . . . Men selv, mine Herrer, om det var Illusioner, de Illusioner har mættet os og de har været vort Brød . . . Og naar der nu — han vendte sig halvt mod Gaarden, og Karlene, der intet forstod, men hørte hans unge Stemme og saa' Skinnet paa hans Ansigt, løftede sig i Hænderne helt op til Karmen, stirrende paa ham med lysende Øjne — staar som Vagt ved Danmarks Vold en Skare, som ser med tindrende Blik ud gennem Natten mod Danmarks Ransmænd — — saa er det ham og hans, som har næret deres Haab og ført dem herhen: hans er Ansvaret og Æren — leve da han og hans.

Klint kunde ikke tale mer, de sidste Ord blev kvalt i hans Strube; men som om Digterens ene Navn var Symbol paa alle deres Haab og Tro, raabte de det, ude og inde, med Hurra, der slog imod Laden, ud over Engen frem over Vænget — igen og igen.

Karlene hørte ikke og vendte sig knap for at se efter Bølling, der løb dem forbi, uden Hat, og raabte, endnu i Gaarden:

— Hvor er Tine? hvor er Tine? og løb op ad Trappen med den samme skingrende Raaben:

— Tine? Tine? Hvor er Tine?

Inde i Gangen faldt han ned paa Loftstrappen og kunde ikke tale, men virrede kun maalløs med sit hvidgraa Ansigt:

— Aa, Herre Jesus, hva' er der paa Fær' i Degn'gaarden, hva' er der paa Fær' i Degn'gaarden? raabte Sofie og begyndte at løbe forvirret

rundt om sig selv med »Tørklædet« i Haanden, som hun tog af sig i Forskrækkelsen.

— Fa'er, Fa'er — Tine kom løbende med et Lys og bøjede sig ned over ham —: Fa'er, raabte hun angst, Fa'er — er det no'et med Mo'er?

Men Bølling svarede ikke; før han med ét tog hendes Hoved og førte det ned til sin Mund og hvidskede; og Tine faldt, hvid, hun ogsaa, tilbage mod Væggen og løftede sine Hænder, som sank igen.

Bølling kunde endnu ikke tale og ikke staa op, men pegede kun paa Døren — Dagligstuedøren.

Tine gik ned og fik Døren aabnet, lod den staa og faldt om paa Stolen ved Bogskabet. Benene bar hende ikke mer.

Provsten og Klint stod midt i hele Kredsen.

— Er det Vognene, spurgte Provsten hen imod hende. Og Tine svarede — og vidste ikke, hvordan, ti det var ikke Ord, som havde Lyd —:

— De siger, de siger, at de — er gaaet fra Dannevirke.

— Hvad si'er De? hvad si'er De? raabte Provsten. Tine saa' kun ham, hans Ansigt over sig, hvidt som et Lagen, alt andet blev borte — men hun kunde ikke svare mer, pegede kun ud paa Faderen, der sad, lamslaaet, paa Trappen ved det forladte Lys.

— Hvad si'er De, Mand? raabte Provsten og tog i Bøllings Skuldre: Er De gal? er De gal? og han rystede selv, saa han knap kunde staa. Hvad si'er De, Mand — saa forklar!

Men Degnen hørte ikke; han vidste kun én Sæt-

ning, som han lallede, to Gange, som en Mand, der har faaet et Slagtilfælde, eller som en Idiot.

— De er gaaet, de er gaaet, lallede han, mens han søgte at løfte Haanden med et Brev, han holdt — et Telegram, som Provsten tog og læste og tabte ned, mens han blev staaende, ret op paa Trappen med stive Hænder, over alle de andre, som var stimlede ud.

Saa gik Provsten ned, ind i Stuen, Sten støttede ham. De vidste det alle nu, men ingen talte — maaske et halvt Minut talte ingen. Saa løb Forpagteren fra Vollerup, skælvende som et Løv, hen og slog sine knyttede Næver ind mod Væggen og hulkede som en Gal.

Og man hørte dem paa én Gang hulke, blege og magtløse og forbitrede; og Postmesteren fra Augustenborg løb frem og tilbage og sagde ivrigt: Men det er umuligt — det er umuligt — Hæren — Hæren, bestandig gentagende dette ene Ord: Hæren, og demonstrerede med sine krumme Fingre.

Udenfor hørte man Pigerne græde og Karlene, der gik stille tilbage til deres Køretøjer.

Sten, der sad overfor Kapellanen, slog begge sine Hænder ned paa hans Skuldre og saa' den lille Gudsmand fortvivlet ind i Ansigtet: Skammen, Mand, Skammen, sagde han, og hans Hoved faldt ned imod Bordet, som om han ikke kunde bære det mer. Men saa gik der som et pludseligt Stød gennem Provsten, og han rejste sig midt iblandt dem:

— Inat har man f o r r a a d t Danmark, sagde han, rank igen, i sin Flok.

Og som om dette ene Ord gav Tilflugt for alles

Fortvivlelse og Skam, Afløb for al deres raadløse Fortvivlelse, raabte de det alle i en Strøm af Ord, diskuterende, vilde, med blussende Ansigter — Ordet: Forræderi. Og pludselig sprang Klint frem af sin Krog, og, ude af sig selv, slyngede han med et Hvin sit Punscheglas, der suste, ført som en Kugle af hans lemlæstede Haand, tæt forbi Højærværdighedens Hoved, lige mod Kong Kristians Billede, der knustes.

Der blev tavst et Sekund, mens Glasset klirrede og Billedet gled ned fra sit Søm — Dannebrogsflagene over den afdøde Konge løsnede sig ved Stødet og faldt ned i Sofaen tilligemed Evighedsblomsterne —; men de begyndte straks at raabe igen, anklagende alle, Generalerne, Scheel Plessen, Bluhme, Blixen-Finecke, dem alle uden Forskel — mens Provsten, der ligesom var kommen til Ro, sagde, idet han støttede sig til Bordet, med en stor Gestus:

— Men Folket vil drage dem til Ansvar, Folket vil faa sin Dag.

Ingen havde hørt Døren gaa, men de vendte sig alle, nu ved Stemmen, og de blev staaende forvirrede, som Folk, der pludselig vækkedes:

— Aa, her er Selskab!

Det var Bispen, spinkel og lille, med sit gullige Ansigt og det hvide Skæg; han saa' et Nu hen over Borde og Glas og de væltede Stole: Stort Selskab, sagde han og saa' hen ligesom gennem sin Provst, der endnu hvilede i sin Statsmandsstilling ved Bordet.

De andre stod alle forfjamskede, midt paa Valpladsen; Kapellanen vilde, stille, bag om Bordet,

naa Majestætens Billede — men s l a p det: Bispen havde set.

— Og De ogsaa, Hr. Kammerherre, sagde Bispen blot og vendte sig.

Kammerherren drejede underlig rundt paa de velskabte Ben, som han skyldte sin Charge — »Louise vil se de Ben i stramme Bukser«, havde den afdøde Folkedrot sagt ham ved Udnævnelsen, og det joviale Kongeord blev ofte gentaget i Jurisdiktionen — og Biskop Dahl saa' et Øjeblik ned paa disse urolige Ben.

Saa sagde han i en helt anden Tone, mildt og meget indtrængende:

— Ja, mine Herrer, nu vil der blive meget at gøre og meget at gennemgaa for os alle.

Han tav igen.

— Det var iøvrigt kun Baronen, han var kommen for at tale med, sagde han saa: snart kunde man jo vente »Tropperne«. Hans Stemme skælvede pludselig ved det Ord Tropperne, og han sagde: Men følg dog først Deres Gæster ud.

De kom ud, og i Gangen tumlede de med Peltsene. Døren klaprede i Stormen, i Gaarden var der intet Lys — Lygterne var blæst ud — og de gled paa Jorden, der var glat som et Spejl, mens de ravede mellem Vognene. Man hørte rundt om Kuskenes Raab; Sten stod og græd igen, lænet op til sine brune Heste.

De første var kommet i Vognene og de begyndte at køre, Skridt for Skridt, med de snublende Dyr; de andre fulgte, op imod Stormen, ned ad Alléen gennem Mørket, besværligt og langsomt.

Tine sad med sin Fader i Køkkenet, ved Siden af Skorstenen, d e r havde hun bragt ham ind.

— Naa, lille Fa'er, naa, lille Fa'er, havde hun sagt og klappet ham og klappet ham igen — han var som livløs, gamle Bølling — indtil han brast i Graad, lænet til Skorstenen. Saa havde de siddet der, tavse sammen, længe.

Nu tog Tine Hænderne bort, hvormed hun havde støttet sit Hoved, og som om den nye Stilhed vækkede hende, sagde hun:

— Saa kommer Skovrideren hjem.

Og hun blev siddende ved Siden af sin Fader, stirrende frem for sig med store Øjne.

Fangel var den sidste, der fik Pelsen paa, det kneb med at komme i Ærmerne. Da han kom ud paa Gaardtrappen, snublede han over noget paa Trinene. Det var Kapellanen, der sad, sammenfalden i sin Pelts, midt paa Trappen:

— Men, Menneske dog, sagde Doktoren, vil De fryse ihjel? Menneske — vil De staa op! Og han ruskede i ham.

Men det var, som om den lille Kapellan ikke mærkede det. Med sit Dværgeansigt, der saa' ud som forvaaget, helt op til Fangels, sagde han kun:

— Men — hvad vil da Gud med sit Danmark?

Og gamle Fangel følte selv sine Øjne svide, da han efter at have besørget Kapellanen kom i sin Vogn.

Bispen var endnu alene. Længe stod han og saa' ud over den hærgede Stue, hvor Gardinerne løsnede sig for Vejret, med de forladte Glas og Bollen og Piberne rundt omkring — Levningerne som af umyndige Russtudenters Sold. »Bladet« var fal-

det paa Gulvet og laa og klappede op og ned i Trækken. Biskoppen tog det op og læste et Øjeblik deri, og mens den gamle »Reaktionæres« Ansigt fortrak sig til Spot eller Smerte, blev han ved med at lægge det sammen og sammen ligesom til en lang Svøbe, og han lod det falde ned igen, ned mellem de tømte Glas.

Saa vaagnede han af sine Tanker, og han gik hen ved Siden af Sofaen. Ærbødig tog han Kongens Billede op. Nænsomt, mens Lampens Lys faldt paa hans Ansigt, løsnede han de splintrede Glasstykker ud, et efter et, og hængte Kongebilledet hen.

De smaa Flag stak han op derover.

Saa løftede han Blikket og saa' paa Kong Frederiks Billede.

Længe betragtede Biskoppen den højsalige Majestæt — med et besynderligt, med et respektstridigt Smil.

Vinduerne slog i Stormen. Paa Vejen hørte man, langt borte, Vognenes tunge og langsomme Rullen som af et stort, bortdragende Ligtog.

III

Det var efter Middag, og rundt i Porte og Døre til Lader og til Stalde laa eller sad i Skovridergaarden tavse Soldater ved deres Piber. Lars Forkarl skulde i Marken igen, og mens han sindig fik Bæsterne frem og fik lagt dem i Tøjet og kom

afsted, flyttede Folkene, alle, langsomt Øjnene efter ham, hvor han gik, til han var ude, og Gaarden var tom igen. Et Par Ord var der blevet vekslet om Dyrene, ovre i Laden.

Sofie kom frem i Bryggersdøren med en Spand og skulde til Brønds. Hun var næsten altid uden »Tørklædet« nu og havde et Par Tilløb til Alexandralokker bag Ørene, udenfor Nettet:

— Ka' En maaske komm' frem, spurgte hun Soldaterne paa Trappen; hun havde faaet en egen smiskende og koket Maner at tale paa, som om hun altid talte med Trutmund; og Folkene fulgte rundt fra deres Pladser med Øjnene »Skørtet« over Gaarden.

Ogsaa ved Brønden hængte et Par Soldater, som begyndte at hjælpe hende med Spanden.

— For Mandfolk er der allevegn', sagde Sofie hver Time paa Dagen til Tine, mens hun smiskede: En gaar rent og falder over Mandfolk.

Hun fik Spanden fyldt og gik tilbage over Gaarden, hvor Soldaterne atter, tavse, stirrede paa hendes Ryg, til hun igen var inde.

— Naa — én Gang brænder det vel løs, sagde i Dagligstuen en Kaptejn i Sofaen og strakte de lange Ben utaalmodig fra sig paa Gulvet; de talte vel for tusinde Gang om »d e m« derovre og om Uvirksomheden.

— Ja, det gør vel saa, svarte sindig Sidemanden, der rejste sig og slog ind i Kredsen af tre—fire andre Officerer, som midt i Stuen gik rundt og rundt paa Gulvet med en egen Slingren som paa et vuggende Skibsdæk.

Ellers hørte man kun Kortenes Fald i den evige

Whist, der ovre ved Vinduerne var begyndt efter Middag, og Tines Stemme, der kom med Kaffen:

— Tak, Hr. Lieutenant, sagde hun, Tak. Der var altid et Par Lieutenantsben at komme forbi i Dørene, naar man skulde ud eller ind.

Der blev en høj Latter ude i Gaarden, og Officererne kom til Vinduerne. Det var Wrangel, som havde tabt sit Gevær. »Wrangel« var et Slags Fugleskræmsel, Folkene havde lavet oppe paa Tagryggen af nogle Stave med en Hat paa og et gammelt Tæppe; en Kost havde været Geværet — nu havde Blæsten revet det løs og slaaet det ned.

Soldaterne derude lo af fuld Hals ligesom Officererne, indtil de igen vendte tilbage til deres Pladser, og Whisten, der ogsaa var afbrudt, begyndte paany.

Tine var med Kaffen naaet til Havestuen, hvor to Kaptejner sad paa deres Senge og stirrede dovne frem paa deres udspilede Ben eller paa sletingenting; ude i Haven travede to Officerer rundt om Plænen, stadig skiftende for ikke at blive svimle, med Hænderne i Lommerne — om og om Plænen. Nu havde de vandret d e r en Time.

De to Kaptejner blev vækkede op af Tine. Officererne havde altid et Ord til hende og hun et Svar til dem. Der var jo stadig et Par med Epauletter paa, som kom til og snakkede med hende; hvad hun saa tog sig til, baade ude og inde — de stod hos: Man er ogsaa i Ilden, min Pige, sagde Tinka i Kroen til Tine og slog sig for Brystet. Det var saadan et Dusin Lieutenantsøjne, der ligesom altid hang ved dem: Hvorfor ska' man ikke

la' dem? sagde Tinka og skuttede sig. Hun lod dem ganske gavmildt kysse sig væk bag Dørene.

— Ja, idag skal det være, Jomfru Bølling, sagde den ene Kaptejn og fik rejst sig af Sengen.

— Ja — Klokken seks vel? sagde Tine og smilte med et, som hun stod.

Kaptejnen nikkede og strakte sig en Smule: Og godt er det, sagde han. Det er altid en Forandring, forklarede han med en Tone, der blev lavere; og han stod et Øjeblik, seende frem i Stuen som saa' han for sig de evige Skanser, som de nu, Uge efter Uge vare dragne ud til og komne hjem fra, i Storm og under Regn og under Himlens Kulde, paa Udkigspost om Dagen, paa Lyttepost om Natten — kun ventende, uden knap at løsne et Skud.

— Men det kommer vel en Gang, sagde han og satte Koppen lidt haardt fra sig.

— Idag er det nok Lieutenant Bergs Tur at drage i Kantonnement, sagde den anden Kaptejn.

— Ja, sagde Tine og foer lidt sammen: idag kommer Skovrideren hjem — — Kl. 6; og hun nikkede to Gange med Hovedet, mens hun saa' ud i Luften.

Tine vendte sig og gik med Bakken. Ude i Gangen, der var fuld af Kapper og Kufferter og Bagage, ventede et Par af Officererne, siddende paa en Kasse; de plejede at fange Tine der til en lille Passiar, naar hun gik ud og ind. Men idag løb hun dem forbi.

— Jeg skal hjem, sagde hun blot og lo, mens hun snoede sig ud af en Arm; hun fik saa let saadan en Lieutenantsarm halvt ned om sig, hvor hun stod.

Lidt efter kom hun over Gaarden med et Tørklæde om sig, som Blæsten tog i. Da hun naaede Enden af Alléen, sprang Lieutenant Appel over Havegærdet ud til hende: Maa jeg følge med Dem? spurgte han med en høj Stemme næsten som et Barns og begyndte at gaa ved Siden af hende.

Appel var det alleryngste Blod, og han var lige kommen til Hæren, saa han havde ikke været med ved Dannevirke og aldrig i Ilden. Blandt Officererne talte han aldrig, men sad kun, genért eller drømmende, hen, og smilte saa undertiden med et Par store Øjne, som saa' han et pludseligt Syn; eller han rejste sig og gik med ét og uden Anledning ud af Stuen ned om Dammen, hvor der var ensomt, bestandig rundt om Dammen.

D e r traf han Tine en Dag, da hun kom hjemmefra, over Gærdet, og med hende begyndte han at tale — halvfrygtsomt eller kun nølende — om d e t, som han altid og uafladelig talte om: om Viborg derhjemme.

— Om Vejen langs »Søen« (det er saadan en dejlig Sø, sagde han, med et Smil, som saa' han den pludselig for sig fuld af Sol) hvor »de unge Piger« kom, om Eftermiddagene og om Søndagen efter Kirke, to og to — »for de gaar saadan i Viborg«, sagde han . . .

Saa tav han lidt, bestandig smilende:

— Aa, de unge Piger er saa kønne i Viborg, sluttede han saa langsomt og tav igen.

Efter den Dag fulgte han stadig Tine; mest kom han i Mørkningen; hun sad i Skovriderens Stue — d e r var dog l i d t Fred — og havde forsøgt at faa skrevet til Fru Berg; saa kom Appel og

satte sig og talte, mens Tine blev siddende med Hænderne i Skødet og stille tænkte paa Brevet endnu, om hun ogsaa havde faaet skrevet alt: om Skovrideren og om alting . . .

Appel sad og fortalte:

— Det var i Julen; de havde været til Bal; om Natten var det stjerneklart og saa var de gaaet hjem ad Gaderne — Herrer og Damer — allesammen i én Flok — for saadan er de i Viborg — hjem til Appels Forældre at drikke Vin, allesammen . . . Og de blev sammen lige til Morgen . . .

— Ja, ja, sagde Tine, naar Appel tav, hun og De kommer nok overens, Lieutenant.

Hun lo lidt, til han pludselig rejste sig og begyndte at gaa frem og tilbage, længer henne i Mørket, med ét paany greben af Tanken, han ikke turde tale om — ikke til nogen, og som pinte ham bestandig: Tanken om »Ilden«, om »naar det kom« og hvordan det vilde blive, naar det kom:

— Naar mon det dog bryder løs? sagde han og blev ved at gaa.

Han satte sig paany, men længere fra hende, og han sagde igen:

— For det maa dog bryde løs! Og de tav begge, i Skumringen.

. . . Idag gik de tavse henad Vejen. Tine gik saa rask, at hun næsten løb.

— Saa skal vi ud, sagde Appel med ét som i et Ryk.

— Ja, svarte Tine blot: De skal jo det.

— Og de siger, »de« kan ventes, sagde Appel, der gik langsomt og saa' mod Jorden.

Tine hørte vist ikke rigtig. Der var altid saa mange Ting, som skulde huskes lige i de sidste Timer, før Skovrideren han kom, og Afdelingerne drog jo altid ud og kom hjem, og det var saa længe blevet sagt, at nu kunde de ventes —:

— Hvor skal De ud? spurgte hun kun.

— I Nr. 2 sagde han hastig, og en stærk Rødme slog pludselig op i hans Ansigt. Han tav og de gik nogen Tid; saa sagde han, mens han saa' ud i Luften, to Gange:

— Saa e r man der paa én Gang — saa er man der paa én Gang.

Tine løb ad Skoletrappen, og Appel vendte om og gik ned ad Krogyden. Han vilde ikke være sammen med nogen — han maatte være alene; han var ikke sikker paa sig selv; og han blev ved at gaa frem og tilbage paa det samme lille Stykke Vej mellem to smaa Huse — frem og tilbage, som skulde han skridtvis opmaale det, mens han kun tænkte én Tanke: nu er det der, nu kommer det — Ilden, Ilden, hagende sig i det ene Ord.

Tine gik ind i Stuen, hvor Officererne sad som i Skovridergaarden. Inde i Stadsestuen, hvortil Døren stod aaben, laa et Par Kaptejner med opknappede Uniformer paa Sengene.

Madam Bølling var ved Opvaskningen i Køkkenet. Hun saa' saa inderlig træt ud, med mange smaa Rynker om Øjnene. Hun førte en endeløs Kamp med »alt det Smuds« i sit Hus — det kom jo ind baade paa Gulve af Støvler og paa Vægge af Kapper og paa Borde af Piber — i alle Kroge.

— Man har ikke det Sted for sig selv, sagde

hun: Men vi skal vel ikke klage, vi skal vel ikke klage.

Hun havde sat sig, men hun rejste sig op igen. Hun kom i Tanker om det, hun »havde« til Skovrideren:

— Idag kommer han jo hjem, sagde hun, idag kommer han jo hjem . . .

Det var d e t, Tine var kommen for. Madam Bølling plejede at have lidt Extra de Dage, Skovrideren kom hjem; nede i Skovridergaarden fik man jo aldrig Tid, saa stor Indkvartering d e r var.

Moderen fik hentet en Skaal. Det er saa lidt, sagde hun. Men hvordan skal man faa det lavet, min Pige, hvordan skal man?

— Og Bølling, og Bølling — Madammen sagde nu a l t i n g to Gange, det var en Slags Træthed i Hjernen — ja gaa ind til ham, min Pige, gaa ind til ham.

Gamle Bølling sad i Sovekamret, der var det eneste Rum, som de havde for sig selv, henne ved Vinduet. Han havde slet ikke kunnet forvinde den Nat den sjette — det var, som trak han tungt paa det højre Ben, og Laaget vilde ikke rigtig op fra det højre Øje.

Tine satte sig med Skovriderens Skaal paa Skødet: Naa, hvordan gaar det dernede? sagde han; ogsaa Mælet var blevet lidt besværligt.

Tine fortalte op om alting med en munter Stemme, mens hun lagde Tæppet bedre sammen om hans Ben: Du maa ikke fryse, Fa'er, sagde hun: du maa holde det om dig.

Og hun fortalte.

Ude i Stuerne begyndte de at bryde op, og der blev Støj i hele Huset, oppe og nede.

— De skal jo rykke ud, Fa'er, sagde Tine ind i hans Øre.

Men Bølling, der ikke hørte efter mere, sagde kun med sin svære Tunge: Ja — hvordan skal det ende? mens han stirrede paa Tine med et Par tomme Øjne.

Tine stod og glattede hans Haar og smilte: Naa, Fa'er, det kan jo blive godt endnu — man maa jo haabe.

Tine gik ud paa Trappen. Foran Kroen var der stuvende fuldt af Soldater, der købslog i sidste Nu om Tobak og fik Feltflasken fyldt. Rundt bag Hegnene kom de i Delinger fra alle Gaarde, mens Signalerne lød, kaldende, højt, ud over Markerne.

Nede foran Smedens lille Lod stod der en Klynge Menige. Blæsten bølgede hen over den stærke grønne Rug paa Lodden, mens Karlene drøftede Sædens Kvalitet.

— Det er jo fin Jord, sagde En sindigt.

— Ja—a, svarte en Anden langt.

— Men saa givtig som paa Lolland er hun li'godt ikke, lagde en Tredje til.

— N—ej, saa givtig som paa Lolland er hun ikke, gentog de andre langsomt; og tavse stod de alle lidt, seende frem over den grønne Sæd, støttede til deres Geværer.

— Farvel, Mo'r, raabte Tine, der skulde bort igen, ind fra Trappen.

— Farvel og hils ham, svarte Madam Bølling, som løb ud i Døren.

Tine gik ned over Pladsen, hun hilste og nikkede

Farvel — hun kendte jo de halve af alle Ansigterne. Langs Vejen kom Kompagni efter Kompagni forbi hende; ind gennem Skovridergaardens Have lød Geværernes Raslen og de Marscherendes Trin og Officerernes Raab.

Skovridergaarden var allerede øde. Tine gik rundt og slog Vinduer op i de tilrøgede Stuer. Der skulde ogsaa lægges Lagener paa Skovriderens Seng. Ude fra hørte hun Kommandoraab og en Afdeling, der begyndte at synge.

Saa kom Appel løbende i Kappe, ind gennem Haven. Han kom ind, i Hast og bleg, og løb hen, hvor hun stod:

— Ja, de kan ventes, sagde han og kunde næppe tale, mens han tog hende om Haandleddet, saa det smertede: Adjudanten har sagt det: de kan ventes.

Og han stod kun et Øjeblik stirrende paa hende, forvildet med hendes Haand krampagtig i sin, før han løb igen, ud gennem Gaarden med flagrende Kappe — han havde blot maattet se et Menneske og sige det, før han skulde derud.

Tine fulgte uvilkaarligt efter ham, ud paa Trappen og over Gaarden. Men saa vendte hun og gik gennem Leddet. Fra Markbakken kunde man se Regimenterne, naar de kom hjem.

Solen var ved at gaa ned, og Luften var kold og klar. Saa langt som Øjet naaede over det vide Land, saa' hun paa Bakker og paa Veje og bag Hegn Kolonnernes sorte og levende Myldr, der drog ud og kom hjem. Al Luften var fuld af Kommandoraab og Signaler, og Bataillonernes Trin tabte sig bag Højderne som Drøn.

Dér var Appel — midt paa Vejen svingede han sin Sabel.

Fremme over Bakkerne igen lyste Bajonetterne som Lyn, og langt borte hørte hun de Hjemrykkendes Sang. Saa sang ogsaa de, der drog ud — i kortere Stød.

Tine vidste ikke, at hun selv sang med, højt, fra Toppen af sin Banke. Hele Luften var fyldt af Soldaternes taktfaste Trin, Vaabnenes Klirren og Sang, mens Solen gik ned.

Saa saa' hun Skovriderens Folk — d e r paa den næste Bakke — jo, jo, det var d e m. Hvor de sang!

Og Tine løb ned og hjem.

— — —

Officererne var kommet tilbords om de dampende Fade, og Tallerkenklirren og Latter og Tale lød gennem Huset, naar Sofie gik ud og ind. I Borgestuen spiste Underofficererne Nadver, opvartede af Maren; og ude i Gaarden løb glade Soldater frem og tilbage.

Berg sad, med skrævende Ben, paa Huggeblokken ved Skorstenen hos Tine, der stod og spejlede Æg. Det var næsten blevet hans bedste Plads, naar han kom hjem: her ved Skorstenen i den dejlige Varme, hvor Tine brasede, med blussende Ansigt. Der var jo saa mange Ting at spørge om og faa nøje at vide; og her var da saa nogenlunde Fred.

— Tine da, raabte Berg og trak hende bort med Armen; det saa' ud, som Flammen fra Veddet skulde slaa hen og tage i hendes Kjole.

Men Tine lo og blev ved at fortælle.

I Borgestuen begyndte Sergeanterne at synge, og en voldsom Os af stegt Flæsk med Æbler stod ud i Gangen, naar Maren gik med Døren.

— En kan ikke fylde dem, sagde Sofie, som kom fra Officererne igen, med tømte Fade.

— D e r, d e r, sagde Tine og gav hende de nye Æg paa et Fad. Berg læste ved Tællelyset et Brev op fra Fruen. Underneden havde Herluf skrevet med paaholden Pen mellem to Streger et »Hils Tine« med store Bogstaver.

De talte om Fru Berg — længe, med halvdæmpede Stemmer. De talte jo næsten altid om hende.

— Men hun trives ikke derovre, sagde Berg.

— Nej, hun faar ikke Sol nok, sagde Tine.

— Det er Tingen, nikkede Berg og stirrede ind i Ilden: Marie skal have saamegen Sol.

Inde i Dagligstuen var Officererne færdige med at spise. Der blev spillet paa Klaver, og ved Kakkelovnen slog man paa Brændestykker til. Ude i Borgestuen hørte man Sergeanternes Viser. Hele Huset var fuldt af Madlugt og munter Støj. Ude i Gaarden lyttede et Par Soldater til. De røg ved Leddet en sindig Pibe, før de i Laden skulde lægge sig.

Berg blev siddende paa sin Blok — Baronen var jo Vært —, d e r gav han sig ilag med Madam Bøllings Frikassé.

— Den Mad gør Underværker, sagde Sofie, som bevægede sig gennem Køkkenet ud i Borgestuen. Dér havde hun sit Hovedkvarter. Hun begyndte hver Samtale med Sergeanterne med et forklarende:

— Ja, jeg er nu fra Horsens; og stod, med Hænderne under Forklædet, trippende foran Soldaterne, ikke ulig visse Hønsefugle før Parringen.

— Tak for Mad, Tine, sagde Skovrideren og tog Tines Haand. Han var færdig med Madammens Høne.

— Det er jo Mo'er, som har sendt det, sagde Tine. Velbekomme.

Berg lænede Hovedet tilbage og saa' efter Tine, der havde Toddyvandet paa Ilden nu og satte Glas frem:

— Ja, I er saa gode, begge to, sagde han blødt og langsomt.

Og han kunde knap bekvemme sig til at rejse sig fra sin gode Krog, der ved Ilden.

Inde i Dagligstuen sad Officererne rundtom, i store Røgskyer fra deres Piber, saa mætte og saa inderlig varme. De talte ikke saameget mer, sad kun og nød stille Stuen og Ilden og deres gode Plads, mens Tine gik rundt imellem dem i sit hvide Forklæde, sund og stærk, og bød Toddyvand om. Officererne bøjede sig frem og hvidskede paa hendes Vej til hende, mens Lieutenant Løvenhjelm ufortrøden blev ved at hamre »El Ole« paa sit Klaver.

Henne ved Kakkelovnen talte to Kaptejner med en Korrespondent fra København — en jødisk udseende Person, der skulde berøve Berg hans gode Seng inat for at faa Lejlighed til »at se et landligt Kvarter« — om Fægtningen igaar: Det var attende Regiment, og det havde staaet sig godt. Men Kaptejnerne vidste ikke, om man nøjere kendte Rapporten.

— Tre Døde, Hr. Kaptejn, sagde Løvenhjelm og holdt et Øjeblik op at spille.

Den gamle Major, der talte inderlig holstensk, sad i Sofaen og beklagede sig for Berg: hans to Døtre vilde nu ogsaa herover til Ambulancen.

— Ok hvat skal Fruentimmer hier? Er det nogen Platz for Fruentimmer hier? blev Majoren bekymret ved — da de pludselig gennem hele Stuen hørte Tine sige med sin høje, glade Stemme nede ved Klaveret til Løvenhjelm et:

— Nej Tak, Hr. Lieutenant — —

saa de alle lo himmelhøjt, Tine ogsaa. Majoren gik bort fra Themaet »sine Døtre« og lagde Haanden over paa Bergs Knæ, der sad ved hans Side:

— Niedelich, niedelich, sagde han og fulgte med Øjnene Tine i det skinnende Forklæde — ligesom Berg, der ikke tog Øjnene fra hende.

Majoren brød op, og de andre fulgte. Der blev et Løb op ad Trappen og en Støj oppe i Gæsteværelserne, Støvler blev slaaet haardt af i hele Huset. Lieutenanterne i Havestuen kladskede som i Ferieglæde de flade Hænder mod Væggene til Signaler. Det var som alle Livsaander slap løs først nu, de kom af Klæderne igen og i de gode Senge, hvor de laa i rene Skjorter mellem Lærredslagener. Glad Staahej var der i alle Stuer, og i Seng krøb de i hver en Krog.

— — Hva', det gør godt i Lemmerne, skreg de fra Havestuen og slog i Væggen. Oppefra bankede de med Sablerne i Gulvet om Ro.

Tine regerede ude i Fadeburet: det var blevet hendes Kammer. Hun tog Madratsen op af sin

Seng; den kunde Skovrideren da i det mindste faa til Underlag paa sin Sofa.

Hun begyndte at rede op inde paa Skabssofaen under Kongerne. I Stuen sad kun den enarmede Baron med Korrespondenten. Baronen underholdt ham om sine Englændere. Den Enarmedes Englændere var to skindklædte og gravitetiske Gentlemen, som var paa Als for at »se paa Krigen«, og som Baronen foer om med ved Dag og ved Nat, paa Øen og i Skanserne, med Tungen ude af Halsen, ivrig som en Foreviser paa et Marked.

— Ja — kære Ven, sagde han, er det ikke rørende . . . de siger: v o r e Tropper — de taler om: v o r e Saarede, som var det deres egne, kære Ven, deres egne L a n d s m æ n d — ja — det er rørende . . .

Baronen tav et Øjeblik og Korrespondenten sagde:

— Ja, de Herrer føler for vor Sag.

— Og De kan rolig nævne dem i Deres Avis, sagde Baronen, De kan rolig nævne dem, min Herre, de vil intet have imod det, vedblev Baronen, som var det en kongelig Indrømmelse af de Skindklædte, at de maatte nævnes i en Avis.

Korrespondenten noterede deres Navne, før han lagde sig i Skovriderens Seng.

Tine var færdig med Skovriderens Leje; rundtom var der blevet stille i Huset. Kun inde i Havestuen snakkede og røg de endnu siddende op i Sengene. En Lieutenant, der hørte lidt Støj i Dagligstuen og aabnede Døren fra Fodenden af sin Seng, raabte et: Hvem d e r ? ind i Dagligstuen.

— Mig, raabte Tine højt og løb leende sin Vej; hun var saa vant til Kantonnementslivet nu.

I Gangdøren kom Skovrideren imod hende. Han var altid saa bange for Ild og Lys med de mange Mennesker, og han kom fra en Vandring rundt om sine Lader.

De stod et Øjeblik sammen paa Trappen. Natten var mørk, saa de kun som Skygger saa' Gaardens Længer, og alting var stille; kun et Kreatur skrabede i sin Baas. Saa lød der ligesom en Puslen henne ved Bryggersets Dør:

— Hvad er det? spurgte Berg, som foer han let sammen.

— Aa, det er vel Borgestuedøren, svarte Tine og blev med ét — for et Øjeblik — forvirret. Det altid ligesom puslede, ud og ind, hen paa Aftenen, henne i Bryggerset, hvor Maren havde sit Paulun.

De stod et Øjeblik endnu tavse i det dybe Mørke.

— Godnat, sagde Berg saa og rakte frem efter hendes Haand.

— Godnat.

Tine gik ind, hun sad paa sin Seng endnu, da det rørte ved hendes Dør.

— Tine, det var Skovriderens Stemme — nu har De taget Deres Madrats igen og lagt ind til mig . . .

Tine foer op: Nej, sagde hun, vist ej!

— Jo, lød Stemmen blødt, og det er alt for meget — alt for meget . . . Tak.

Hun hørte hans Trin fjærne sig, mens hun sad paa Sengekanten; hun havde faaet Taarer i Øj-

nene. Saa klædte hun sig af og gik i Seng, langsomt og stille.

Det var saa godt og trygt, naar Skovrideren var hjemme. Andre Aftener, naar han var ude, kunde hun saa tidt blive bange, saa dumt bange mellem alle de mange Mennesker, som sov og drog Aande her oppe og nede; det var, som om Huset selv blev levende, syntes hun, det døde Hus.

Og Skovrideren, han var »derude«, og man vidste ingenting.

Men nu var der saa trygt, iaften var her stille og trygt . . .

Tine laa og smilte. Hun tænkte paa Brevet og paa Herlufs »Hils« og paa Skovrideren, som han havde siddet d e r paa Skorstenen.

Ja, at det var blevet saadan: nu var hun da slet ikke mere bange for Skovrideren.

. . . Der listede En paa Sokker gennem Borgestue-Gangen. Det var Maren.

Saa blev der ganske stille i Huset.

— — —

Tine foer ud af Sengen, ud paa Gulvet, ud i Køkkenet paa bare Ben, som hun var.

Det første Horn havde hun hørt i Søvne og var faret op.

Jo — det var — det v a r Allarm . . .

Alle kom op, oppe og nede. De løb allerede i Storm over Gaarden. Tine fandt intet Lys, fik Klæderne om sig, raabte ud i Gangen:

— Sofie, Sofie.

Skridt lød inde og ude. Stemmer allevegne. Tine raabte igen:

— Sofie, Sofie, og gik tilbage. Hun fik tændt et Lys, som Trækken slukte.

I Gangen løb Officerer forbi i Mørket. Oppasserne foer gennem Stuerne med flagrende Lys. Midt paa Gulvet stod Løvenhjelm; bleg og raadløs knappede han Uniformen til og knappede den op igen.

— Tine, Tine, raabte Berg, der kom fra Køkkenet: Sæt Lys i Vinduerne. Rask, rask!

— Ja, ja, svarte Tine, ja . . .

— Bliver det? spurgte hun sagte Berg, der var standset et Nu.

— Maaske! Og han gik.

Signalerne lød bag Længen, allevegne, Hestene blev ført ud i Gaarden nu.

Tine tændte Lys paa Lys. Officerer og Soldater løb i Gaarden, blege, forbi Skæret. Ovenpaa hørte man endnu Stemmer gennem de klaprende Døre — i Gaarden lød Majorens Kommandoraab, som Blæsten tog.

Og Baronen skreg paa en Vogn.

Korrespondenten løb forvirret frem og tilbage og klædte sig paa midt i Stuen, trippede op og ned og gned Hænderne, mens han sagde:

— Det bliver alvorligt, det bliver alvorligt.

— Tror De? spurgte Tine angst og vendte sig fra Lysene.

— Ja, alle venter, at det skal gaa løs, blev Bladsjælen ved og kom ikke i Vesten for Trippen.

— Tine, Farvel, sagde Berg pludselig bag hendes Ryg og tog hendes Haand, et Nu, saa fast.

Tine saa' kun paa ham; saa fulgte hun ham, til han var ude.

Huset var tomt. Man hørte kun deres Trin, der ilsomt drog bort ad Alléen . . .

Sofie kom ind med et Lys, i Nattrøje.

Hun sagde:

— At de skal lad' deres Liv — at de skal lad' deres Liv, og gik omkring og græd fra Gangen til Stuen.

Tine hørte hende ikke. Hun løb ud i Gaarden, ind i Haven. Hun havde aldrig været saa angst. Hun foer i Mørket paa et Træ, ind i et Busket, men hun blev ved at løbe — op paa Højen.

Kun som en stor Skygge saa' hun Kolonnen, der paa Vejen drog forbi.

Hun stod længe; hun vilde skelne e t Ansigt, men saa' intet. Tavs gik den lange, ukendte Skygge forbi — forbi og forbi, ud i Mørket, hvor Trinene døde.

Saa gik Tine ned og ind. Lysene brændte bag Ruderne endnu; Trækken stod ind gennem alle Døre. Foran de forladte og uredte Senge stod et Par flakkende Praase.

Ude i Køkkenet havde Sofie sat sig paa Blokken, hvor hun sad og nikkede; og i Borgestuen laa Maren paa Slagbænken, oppustet, sovende, saa lang hun var, ved Siden af sit Lys.

Tine havde ingen Ro og kunde ikke sove. Hun slukkede Vindueslysene og vilde forsøge at skrive — paa Brevet til Fru Berg, som hun havde liggende.

Men hun skrev ikke; læste kun det Skrevne, bøjet under Lampen:

Ja, det var om Skovrideren alt, hver Sætning — a l t.

Og pludselig lod hun Brevet ligge, slap det og gik ind, ind i Havestuen i Mørket. Der lagde hun Hovedet ned mod det kolde Marmorbord og græd . . .

Dagen meldte sig med sit første Skær. Graa listede Morgenen sig frem over de uredte Senge og det vansirede og forladte Hus.

Dørene stod aabne endnu og klaprede oppe og nede.

Men Tine rejste sig ikke. Stille sad hun i den graa Dag.

Ude hørte hun igen Hornenes Signaler, som Stormen sønderdelte, saa de lød som Fugles Skrig.

Saa pludselig smilte hun: hun tænkte paa hans »Farvel«.

— — —

Den Dag op paa Formiddagen begyndte Kanonaden fra Broager.

IV

Roen var brudt.

Kanonerne gød deres dybe, forfærdende Lyd hen i den bølgende Luft, Time paa Time, mens Vejen genlød af Marscherendes Trin, og Ordonnantserne jog og foer paa halvdøde Heste: to Gange var der blæst Allarm i ét Døgn.

Alle Længer i Skovridergaarden sitrede nu og da — Gulv og Vægge — som var de febersyge Levende.

Alt det Daglige blev gjort. Mad sat ind og Mad taget ud. Tropper kom og Tropper gik.

Det var Aften. Tine vidste vel knap, at hun uvilkaarlig blev og blev i Stuerne, gik rundt fra Gruppe til Gruppe og h ø r t e kun uden at kunne rive sig løs: hun m a a t t e blive der, hun m a a t t e høre.

Støj var der i Stuerne. Officererne talte højrøstet, næsten glad:

— Femhundrede Granater var der faldet, raabte En.

Der var andre, som mente syv. Og paa Værkerne var der dog ikke gjort Skade.

— Ikke for Krudtets Værdi, sagde en Adjudant.

Ved Kakkelovnen stod den største Flok. Der var en Kaptejn med Napoleonsskæg og Pibe, som sagde:

— Sekondlieutenant Appel er saaret.

— Saa? — Han, den Nye?

— Ja, svarte han med Piben. Og en anden, der varmede sig paa Bagen, lagde til:

— De véd, den tynde blonde.

Midt paa Gulvet stod en anden Flok. Det var mest helt unge Lieutenanter, som bed i smaa Overskæg og diskuterede Begivenhederne i særdeles fagmæssige Udtryk.

Tine gik dem forbi.

Ved Bogskabet talte de om et Blokhus, der var sprængt. Tredive Mand var blevet som knust og mast af Bjælker og Splinter.

Tine stod hos og hørte længe.

— Hvor De er bleg, Jomfru Bølling, sagde en Kaptejn, der vendte sig og løste sig ud af Gruppen.

— Synes Kaptejnen? sagde Tine og blev kun

ved at høre: Fyrretyve Døde, paastod En, at der var.

Tine levede kun i én Tanke:

— Og de skyder endnu — de skyder endnu . . .

Tilsidst rev hun sig løs og gik ud: der maatte jo Toddyvand paa, og der skulde redes til Natten, paa alle Sofaer.

I Gangen drev en Lieutenant paa en Kuffert under Lampen, der oste. Han talte til hende og fortalte: han havde just ligget i Fronten — ved Blokhuset. Tine blev staaende og hørte ikke en Stavelse af hvad han sagde. Med ét sagde hun kun, dæmpet, og saa' paa ham:

— Var det saa forfærdeligt?

Lieutenanten blev ved at fortælle — i Virkeligheden havde han ligget i Nr. 10, hvor der i Døgnets Løb var faldet to Granater —:

— Hedt var'et, sagde han, men man vænner sig jo til Ilden.

Han strakte Benene frem for sig og foer fort med Snakken, mens han, som i Tanker, førte Tines slappe Haand ind mod sit Knæ.

— Saa' De de Døde? spurgte Tine kun og flyttede sig ikke.

Saa kom der nogen fra Gæsteværelset, og Lieutenanten bandte stille.

Tine gik og hun fik Vandet paa og bragte det ind og fik alle Sofaer redt; hun blev spurgt og gav Svar.

Sofie var til ingenting. Hun sad bare, indbunden, Dagen lang rundt i Krogene og jamrede.

Nu var hun krøbet ind til Tine i Kammeret.

— En gaar jo ikke mer sikker paa Jorden, sad

hun og jamrede under Kanonernes Støj. Det kommer over os all' . . . før vi véd'et . . . før vi véd'et, gentog hun med stigende Stemme: En er ikke sikker paa Jorden.

Tine sad ved Ovnen. Det var hende, som Kanonernes Drøn blot voksede gennem Natten.

Sofie blev ved at tale i en grædende, bestandig stigende og atter synkende Tone: om Skovrideren og om »al den Elendighed« og Maren, der »ikke vidst' hvor hun vild' slæng' sig hen til hvert et Par Bukser«.

— Næ hun véd ikke, sagde hun; og hun talte igen om Fruen:

— Saa hun sér ejegod ud; hun saa' op paa Fru Bergs Portræt, der hang over Sengen, og Tine fulgte Sofies Blik.

— D e r sitter hun, klynkede Pigen, og sér saa hjertensglad ud . . . og En véd ikke (Sofies Stemme steg) hva' der ka' vær' sket, og hvem der ka' ha' draget sit sidste Suk.

Sofie begyndte at græde højlydt:

— Som det ligner, blev hun ved, som det ligner — just som hun gik og stod . . . herind' om Dagene.

Tine tog Billedet og betragtede det længe:

— Ja, det ligner, sagde hun og holdt Billedet, fast, som foldede hun Hænderne derover. Taarerne sprang frem af hendes Øjne — for første Gang i disse Døgn.

Rundt i Huset brød Officererne op og gik til Ro. Tine tog Sjalet om sig. Hun gik Skovriderens Runde nu, naar han ikke var hjemme. Det

var dog tryggere for ham, naar han vidste det, at hun passede paa.

I Gangen sad Lieutenanten og drev endnu.

Tine gik med Lygten rundt om alle Længer. Inde var der stille allevegne. Men i Jorden gav det smaa Ryk under Kanonernes Lyd. Ved Leddet kom en Skikkelse imod hende. Det var Lieutenanten fra Gangen, som iaften fandt det formaalstjenligt ogsaa at gaa »Runde«.

Men han »bøjede af«, da han saa' Tines Ansigt saa blegt og stift, ved Lygten.

Tine gik gennem Bryggerset. Midt paa Gulvet brændte et flakkende Lys, som Maren nu igen var løbet fra.

Inde i Kammeret klædte Tine sig langsomt af. Da hun laa i Sengen, tænkte hun pludselig:

— Men Appel er jo saaret, — og havde glemt det igen.

Ruderne dirrede svagt. Ude i Stalden stod Kreaturerne vaagne. Nu og da brølte de, dumpt, som mod Uvejr.

— — —

Det var Bombardementets tredje Dag, og Bergs Regiment var ikke vendt tilbage.

I den sene Nat var der allarmeret igen. Time efter Time var de rykkede forbi, alle Regimenter var ude.

Baronen var faret tilvogns ved det første Gry.

Nu var der ikke en Gang Støj i det store, tomme Hus, og ingen Færden længer. Tine holdt det ikke ud, hun gik hjem.

Der tog Madam Bølling Tiden iagt og havde alle sine Gulvspande fremme. To Husmandskoner

skurede med Sand og de bare Hænder. Tine tog i med — med opbundet Skørt.

— Men, hvad nytter det, min Pige, sagde Madam Bølling, der sæbede Karme med sine gamle Hænder. Snavset kommer jo ind ad alle Sprækker. Smudset kommer ind over alle Dørtrin.

Madam Bølling saa' ud paa Pladsens dybe Ælte:

— Og det bliver kun værre og værre, sagde hun og tog fat paa Afsæbningen igen.

— Ja, Mo'er, ja, sagde Tine blot, — saa haardt hun tog i med Dørkarmene — naar der blev en Pavse i Moderens rigelige Snakken.

Ovre i Krodøren var Tinka kommen frem mellem Søjlerne:

— De ta'er nok det værste, raabte hun over Pladsen. Nej, vi la'er Skidtet gro!

Tinka satte i Løb ned ad Krogyden, saa Snavset det stod om hende.

Op ad Formiddagen begyndte Kanonernes Drøn. Saadan havde de endnu ikke raset før. Ruderne, Madam Bølling polérte, dirrede i hendes Hænder.

— Aa — Herregud for Jammer — aa Herregud for Jammer, sagde hun, mens Hænderne gik hen over de rystende Ruder.

Tine lod Karmene være, bleg og stirrende sad hun hen paa en Stol.

Ude ved Skorstenen skændtes Husmandskonerne uforstyrrede om det kogende Vand.

De var færdige, og Madam Bølling vilde følge Tine. Hun vilde se, hvordan det stod til dernede. Plads og Vej var kun det drivende Ælte. Madam Bølling løftede sine Skørter og vidste ikke, hvor hun skulde sætte sine Ben.

— Tine, Tine, kaldte hun gennem Støjen og saa' sig om efter Datteren, der hele Tiden blev tilbage.

Var det da ikke, som gik Tine rent i Søvne . . . og mager var hun bleven — rigtig mager blev hun:

— Aa — ja, aa ja, en Jammer, sukkede Madam Bølling og gik videre.

Gennem Stuerne dernede drog hun paa Sokker. Vi skal vel ikke bringe Snavset ind, sagde hun: Her er nok — her er nok.

Madam Bølling sukkede over baade Gulv og Lofter. Og Møblerne havde faaet Skub og Væggene Stød, og ingenting saa stod det, hvor det skulde.

Aa Herregud — aa Herregud, klagede Madam Bølling ved al den Ødelæggelse. Hun talte om »det dejlige Hus«, hvordan det før havde været:

Og se nu, og se nu! Madam Bølling stansede og begyndte at græde.

— Der stod hendes Sybord, sagde hun og gik igen.

Hun gik videre ind over de rystende Gulve: Skade var der sket i hver en Krog.

— Men, Tine, du maa osse »agte« det, sagde Madam Bølling lidt heftigt.

— Ja, Mo'er, ja, sagde Tine.

Hun saa' det jo nok, hvordan Snavset det groede i alle Husets Kroge, at alt blev slidt og forfaldt, og dog gjorde hun ingenting . . . Hun kunde jo ikke overkomme det.

Madam Bølling blev ved at gaa og halvskænde:

— Noget kunde man gøre for at holde sammen paa Tingene.

— Og du maa holde Pigerne til, sagde hun.

— Ja, Mo'er, ja.

— Men alting — og pludselig slog Tines Stemme over, og det var, som skulde hun hulke — er ogsaa ude af Gænge.

— Ja, ja, min Pige, sagde Madam Bølling sagte, og hun begyndte selv at græde igen, mens hun klappede Datterens Hænder.

. . . Madam Bølling var gaaet over Gaarden til Leddet.

Træt satte Tine sig paa Blokken ved Skorstenen: De andre talte og hun hørte ikke, de gik om hende og hun sansede dem ikke, for hun havde kun én Tanke, Nætter og Dage blot én Tanke, der skar gennem tusinde:

— Naar de bringer ham blodig — saaret og blodig.

— — —

Da Madam Bølling var ude af Leddet, gik hun hen ad Markvejen. Hun vilde ud til Per Erik's. Det var saa meget klejnt med ham paa det sidste; og ingen fik jo Stunder til at hæge om en syg Stakkel nu.

Men oppe paa Markhøjen saa' hun pludselig Bølling, helt oppe paa Kammen, ved Siden af Lars Avlskarl med Ploven.

— Men at Bølling var klavret derop, — Madammen satte næsten i Løb op over Pløjelandet – –: Var det et Sted, i Vind og Vejr, for den syge Mand, elendig som han var.

— Bølling, Bølling, raabte Madammen.

Men hun hørte ikke mér — ikke sin egen Røst. For hvert Sekund, mens hun løb op imod Bølling paa Bakken, steg Kanonernes Drøn. Nu naaede hun Toppen.

Som et uhyre Tæppe, gennemboret af Batteriernes Glimt, laa den væltende Røg ud over Landet. Og foran den stod, fra Landets Bund, mægtige Søjler af sort Os, omvundne med Flammer, som vældige Støtter op imod Himlen — Huse og Byer, der brændte til Grunden.

Madam Bølling talte ikke. Forfærdet begyndte hun at ryste og førte, som vilde hun bede, stum og angstfuld, de foldede Hænder op og ned.

Bølling havde set hende. Men han rørte sig ikke.

Han tog kun sin Stok og førte den i sin rystende Haand pegende rundt fra Søjle til Søjle og talte med sit svære Mæle:

— Det er Ransgaarde.

— Det er Staugaarde.

— Det er Dybbøl.

Madam Bølling kunde ikke tale. Heller ikke græd hun. Hun blev kun ved at bevæge de foldede Hænder hjælpeløst op og ned.

— Det er Dybbøl, sagde Bølling igen.

— Du maa ikke staa her, sagde Madam Bølling saa og r e v ham med sig, løbende med den Syge ned over Pløjelandet, bærende ham halvt:

— Du maa ikke staa der.

Det var som Kanonernes Drøn sagtnede nu. Bølling gik mimrende, med det rokkende Hoved. Og støttende Manden, selv lammet, fandt Madammen ingen Ord i sin forfærdede Hjærne og sagde kun som Tine før — to Gange:

— Ja, alting er ude af Gænge.

Oppe paa Højdekammen vendte Lars Avlskarl sine Dyr.

— — —

Tine havde rejst sig fra Blokken. Hun gik op ad Trappen og ind i det gamle Sovekammer: d e r var Snavset værst.

Men hun fik slet ikke begyndt paa at rydde til Side, ørkesløs sad hun kun paa Fruens gamle Seng og stirrede paa de tomme Puder.

Der kom en Vogn ind i Gaarden. Hun kendte Baronens og Højærværdighedens Stemmer.

De gik ind.

Baronen kom fra Sønderborg. Han var i Ekstase, i ren Ekstase over sine Englændere:

— De løb frem, Deres Højærværdighed, foran Skanserne, midt i Kugleregnen — de ligefrem s ø g e r Døden, sagde han.

Baronen var helt ude af sig selv.

Men Højærværdigheden interesserede sig mindre for Englænderne. Han talte kun om Sønderborg, om Bombardementet. Han var oprørt, han fortabte sig i ophidsede Ord:

— Det er en Krænkelse af Folkeretten — en aaben By — det er en Forhaanelse af Aarhundredet.

Tine hørte hans brede og befalende Stemme, der forbitret lød op mod Kanonernes Lyd, helt op til hende i Sovekamret:

— Men vi vil ikke blive Svar skyldige. Vi vil svare — sagde han, og han maalte Gulvet — vi er vel Herrer paa Havet. Vi vil tage Repressalier . . . Vor Regering vil handle . . .

Han blev ved, talende højere og højere, udstødende sine Trusler mod alle Østersøens Byer, mod hvert Handelsskib, mod alt hvad der kunde være Prise, og stadig maalte han Gulvet, mens Kanonerne ligesom svarede med deres dumpe Drøn.

— Og Europa vil ikke se derpaa. Maalet er fuldt. Det er Draaben — det er Draaben — Europa vil rejse sig — vær vis derpaa . . .

Og han stansede pludselig sin Gang foran Baronen og sagde:

— Hvad si'er Deres Englændere?

Baronen fortalte om de to Gentlemens Raseri og gentog alle de to Skindklædtes Eder. Og Hans Højærværdighed nikkede stille, staaende midt i Stuen, seende ud for sig, som saa' han allerede for sine Øjne alle disse Skarer, der brød frem fra alle Verdensdelens Hjørner:

— Ja, sagde han, Frihedsfolkene vil rejse sig, Liberalismen vil flokkes om os.

Baronen talte med, om Overkommandoen og Forsvaret, fægtende med sin ene Arm.

— Man kunde ikke holde Kritik tilbage, sagde han: der skete intet. Naar d e ikke turde, burde v i lært dem Energi. Det var Offensiven, det gjaldt.

— Men der er intet Initiativ, sagde Baronen. Hvad gør vi? hvad gør vi? — og Baronen udspilede som fem Spørgsmaalstegn sine fem Fingre: Ja vi s t a a r der. Vi venter paa at lade os skyde — d e t er vor Krigsførelse, hvor det var Offensiven, det gjaldt.

Baronen havde ikke mere Vejr; han maatte tie.

— Ja, sagde Højærværdigheden, det er ikke Regeringen, hvem der her fattes Energi; d e t e r

ikke i København, man mangler Mod. Men, tilføjede Højærværdigheden skarpt, det er sandt: Regeringen har regnet med en anden Hær . . .

Tine hørte Gangdøren slaa op og i, og Sofie løb gennem Gangen og raabte:

— De kommer, de kommer!

— Hvem? skreg Tine fra Trappen.

— Det er de saaret', der kommer, hylte Sofie, der løb frem og tilbage. Aa Herre Gud, aa Herre Gud — det er de saaret', der kommer. Sikket Tog — sikket Tog!

— Hvor? hvor? raabte Tine og tog fat i hende.

— Aa Herre Gud, aa Herre Gud, jamrede Sofie kun: hvis Skovrideren er saaret, saa var Herluf (og hun tog en høj Klagetone) faderløs . . .

Tine hørte ikke mer. Hun løb ned ad Trappen, ud ad Vejen; bag hende skreg Baronen i Gaarden.

Men Tine blev ved at løbe, henad Sønderborgvejen, forbi Ordonnantser, Bispens Karet, frem ad Vejen. Men da hun hørte Vognenes tunge Slæb bag Bakken — de Vognes — blev hun staaende, ved Anders Tækkemands Hus: herude paa Vejen kunde hun ikke se dem, her kunde hun ikke staa.

Hun vendte sig og gik ind.

— Det er de saarede, sagde hun blot.

Ane rejste sig med sine to paa Armen. Ja, de skal vel til Hørup Hav, sagde hun langsomt og fik Slagbænken vidsket af med sit Forklæde.

— Ja, nu har de sat Førligheden til, sagde Krøblingen, der sad ved Ovnen bag Tine.

Tine vendte sig hastig mod Svogren og saa'

angst paa ham: paa hans Ansigt, der var underlig fortrukket som en Dværgs, og de to Benstumper, der hang ned fra Sædet som to Byldter.

— Aa—a, Gud, ja, stønnede hun sagte og sank ned paa Bænken.

De hørte Vognene komme nærmere, som svære Fragtlæs lød det paa Vejen. Krøblingen satte med sine Krykker over Gulvet hen til Vinduet.

— Der er de, sagde han: Se, Kuskene — de gaar.

Tine løftede Hovedet, bleg uden en Blodsdraabe: de laadne Heste trak den første Vogn forbi. Hun rejste sig, Vinduernes Gyldenlakker rev hun til Side. Hun syntes kun, hun saa' nogle hvide Ansigter gennem et flimrende Rødt — hvide Ansigter . . . af Fremmede, endnu af Fremmede.

Sagte Jamren lød der. Nysgerrig var Krøblingen hoppet ud til sin Sten ved Vejen.

Tine blev ved at staa — med Gyldenlakkerne i sine Fingre: aa, den Jamren, der lød. Og der rullede Vogn paa Vogn forbi.

Ane kom frem bag hende med de to paa Armen:

— Ja, ja — aa ja — de faar deres Kors nu; de vil faa deres Kors nu! Ih, nej, ih — nej, se, Herre Gud, se, saa Blodet dripper . . .

Tine saa' dem — Vogn efter Vogn.

Ane stod bagved og talte om Svogren; hun vilde jo lade ham køre med varmt Øl nu — det var svært saa det gav at køre med varmt Øl nu.

— Og saa saa'n Krøvling, sagde Ane, han sku' vel faa Afsætning da.

— Ih nej, ih nej — ih nej, Herregud — Ane

løb hen til det andet Vindu — det er de Haardtsaaret' — de er dækket te' . . .

Tine var der ikke mer. Hun stødte til Krøblingen paa Vejen, hun saa' intet mer. Hun vidste vel knap, hun gik hen til den dækkede Vogn, og hun sagde til Kusken: Vi kan lægge dem bedre, lad os lægge dem bedre — blot for at løfte Kapperne og se dem, et efter et, de graablege Ansigter.

— Det er vel mestendels nok ét og det samme, hvordan de ligger, sagde Kusken sindig.

Tine slap sit Tag i Vognen; hun fulgte Toget uden Méd, mens Taarerne løb ned ad hendes Kinder.

Hun hørte de skrattende Englændere bag sig. Og hun foer sammen med et Gys, da de strøg hende forbi. De løb omkring og de stansede Vognene for at trykke de Saaredes Hænder og de kiggede de sagte Stønnende ind i Ansigtet og blev ved at sige:

— De tapre Folk, de tapre Gutter.

Som langt borte saa' Tine paa Skovriderhavens Høj Højærværdigheden ved Siden af Baronen. Her stansede Toget helt — saadan parlamenterede Englænderne med den Enarmede — og en lang Stønnen lød fra Vogn til Vogn ved det pludselige Ryk; mens Højærværdigheden sagde, idet han løftede sin store Haand:

— Ja, de Tapre har givet deres Blod for Fædrelandet.

Og Vognene begyndte at køre igen og Tine gik mekanisk med, da Baronen raabte ned over Vejen:

— Jomfru Bølling, fra Lieutenant Berg er der

Bud, at han er rask og hel . . . Mr. Arboun har bragt det.

Tine var stanset; hun begreb ikke straks. Saa førte hun Haanden hen over Øjnene, langsomt og blev staaende. Det var, som om hun pludselig saa' — saa' de Saarede og de pjaltede Kuske og de vanrøgtede Dyr — og hun smilede.

Og hastigt — bestandig smilende — gik hun frem til den nærmeste Vogn: en Haardtsaaret stønnede svagt, lænet til dens Fjæl; og, følgende med Vognen, løftede hun ham op og gav ham, mildt, Støtte i sin Arm.

— Er d e t bedre? spurgte hun.

— Ja, hviskede han og smilte.

Tine blev ved at gaa, holdende ham i sin Arm.

— Men hvor jeg tørster, sagde den Syge.

— Vand er til at faa, sagde Tine, og hun lagde ham varsomt ned. Hun løb langs Hegnet hen til Jens Husmands Sted og fik Vand i en Kande og et Krus.

— Hjalp d e t? spurgte hun. Hun holdt allerede den Saarede op i Armen igen og tog med den anden Haand det tømte Krus.

— Ja — Tak.

Den Saarede slog de matte Øjne op: Men til de andre, sagde han ganske sagte.

— Ja, ja, sagde Tine, der fik Taarer i Øjnene. Hun lagde ham ned igen og gik frem langs Vognene. Og mens hun smilte til Staklerne, ind i deres Ansigter, og rettede paa deres Halm og talte til dem, skænkede hun og rakte dem Vand, en efter en. Hun løb helt frem forbi Vognene, op

forbi Krolængen, og raabte højt ind mellem Søjlerne med sin klare Stemme:

— Vand og Glas herud, Tinka! Vand og Glas!

Tinka løb ud, og alle Kroens Piger kom i Trit. Af Spande øste de Vand i Glas og Kopper.

Tine »rettede« og Tine hjalp. Madam Bølling kom ogsaa ned, med Saft og Vand i et Par Skaaler.

Tinka og Pigerne maatte vende sig bort — nu og da — naar de saarede takkende trykkede deres Hænder.

Langsomt drog saa Toget frem over Pladsen; læskede for en Stund, sad og laa de saarede roligt.

Madam Bølling var igen gaaet op. Hun stod ved Siden af Bølling i det aabne Vindu. De unge Liv, de unge Liv, sagde hun og fulgte med Øjnene den sidste Vogn, som langsomt bøjede bort.

Tine stod midt paa Pladsen ved de tomme Spande. Saa saa' hun Forældrene staa deroppe i det samme Vindu.

Og hurtigt slap hun alting og gik ind.

Hun vilde ikke sove i Skovridergaarden inat. Hun vilde blive herhjemme og være her en Aften igen og sove paa Sofaen — det var ingen Ulejlighed. Bølling sad med hendes Hænder i sine i den gamle Krog. Han var saa glad, som havde han faaet sin Datter hjem fra en lang Rejse.

Det begyndte at mørkne, og Tine tog et Sjal om sig og satte sig ud paa Bænken paa Trappen. Kanonernes sidste Larm var død hen og Alt var blevet tyst — stille som en Husvalelse. Kun fra Smedjen lød den vante og hjemlige Hamren.

Saa hørte ogsaa den op; Drengen fik lukket og

stænget, og Smeden kom hen over Pladsen med sin Hund.

— Saa holdt de da inde en Gang, sagde han og hilste op til Tine.

— Ja, svarte hun.

— Og Guds Fred over dem, der er gaaet hen, sagde Smeden langsomt.

— Godnat, Jomfru.

— Godnat, Knud Smed.

Smeden gik videre ned ad Krogyden, med sin Hund. Tine blev siddende. Stille ragede Hegnenes Pil op i den mørknende Luft.

. . . . . De havde drukket The. Bølling var kommen til Ro i sin Stol og Madammen var ilag med at strikke Hæl. Tine sad nede paa Forhøjningen, med Hænderne i sit Skød.

Madam Bølling talte om »dem derovre« — Fruen og lille Herluf.

— Ja, hvad maa hun lide — at sidde d e r og vide ingenting — ja, hvad maa hun lide.

— Ja, sagde Tine langt og mildt.

Hun lænede Hovedet tilbage mod den gamle Kommode mellem Vinduerne og hun begyndte halvt at nynne, halvt at synge — Sangen om »Lille Grete«:

Ak, kæreste Hr. Guldsmed, jeg har kun Sorg og Savn,
min Grete rejser fra mig idag til Kjøbenhavn,
Nu vil jeg gerne be'e ham, min gode Mester Wiig,
at gøre mig en Guldring og skrive indeni:
Farvel, farvel, lille Grete!

Madam Bølling nynnede Omkvædet med over sin Hæl.

— Ja, saa hun sang den kønt, sagde hun, da Sangen var forbi.

Tine sad tavs; saa fast havde hun foldet Hænderne i sit Skød.

— Ja, saa skal vi vel til Ro, sagde hun saa og rejste sig og kyssede sin Fader.

— — —

Tine var hjemme paa Skolen endnu, da Tropperne kom Klokken seks. Hun gik og blev ved at hjælpe med d e t og med d e t.

— Men, Tine, dernede er Huset fuldt, sagde Madam Bølling — h u n havde saamænd ogsaa Huset fuldt —: Og her gaar det nok, her gaar det nok . . . Hun vilde have Tine derned.

— Ja, Moer, sagde Tine, som puslede om Bølling, der var snavs igen.

— Ja, Mo'er, ja, nu gaar jeg.

— Saa farvel, Fa'er, sagde hun og tog ham om Hovedet — der var noget eget mildt og stille over Tine —: Farvel.

— Farvel da, Mo'er, sagde hun i Køkkenet og løb.

Hun gik over Gærdet og ind gennem Bryggerset dernede. Sofie mødte hun i Gangen; hun gik og bragte Mad ind:

— Aa Gud, at se Skovrideren igen — saa frisk og sund — den Glæd' at se ham — Sofie glemte Maden af Rørelse — aa Gud, om Fruen kun' se ham, saa frisk og sund han er.

— Er han? sagde Tine blot og smilte.

Sofie gik ud og ind og serverede; i Køkkenet snøftede hun: Saa Skovrideren er køn — det er Herlufs Øjn' — det er Herlufs Øjn', blev hun

ved. Men Løvenhjelm, — og hun smilte pludselig — han har li'egodt en flot Figur.

— At tænk' sig, de kommer der fra Dødens Mark, just direkt' fra Dødens Mark og er i god Behold — Sofie gik ind og kom ud —:

— Jo, Løvenhjelm, han har en flot Figur, erklærede hun igen. Sofie var i det Hele tilbøjelig til at anerkende Yndighederne hos dem, »der kom lig' fra Død'ens Mark«.

Tine lod Sofie snakke, hun talte ikke. Hun gik kun stille og lavede til — til Maden, og naar Døren blev lukket op, hørte hun nu og da Bergs Stemme.

Nu sad hun i sit Kammer, hvor hun havde lagt i den lille Ovn, ved Vinduet, da hun hørte Bergs Skridt i Haven med en anden — og saa' ham, saa rank og stærk.

Han kom hen til Vinduet og sagde: Hvor har De gemt Dem? (og selv havde han dog heller ikke søgt hende). Og da hun aabnede Vinduet, stod han lidt:

— Har det ikke sunget for Deres Øre? sagde han og blev ved at se paa hende: Jeg har tænkt paa Dem.

Han tog ikke Øjnene fra hende. Paa hans Spørgsmaal svarede Tine ikke. Hun sagde kun mildt og sagte, mens hun smilte:

— At De er kommen hjem.

Berg kom ind og han satte sig ved Ovnen og talte. Men han hørte knap de Ord, han selv sagde. Han blev kun ved at se paa hende, som hun sad der, stærk og sund og ren, saadan som han saa'

hende altid og altid nu, derude i Kulden og Natten og Dyndet, derude i Skansen.

— Fik De min Hilsen? spurgte han og tog ikke Blikket bort.

— Ja.

Berg vidste ikke, hvorfor han rejste sig saa hurtigt, da det rørte ved Døren, hurtigt, som havde han siddet Tine altfor nær: Kom ind.

Det var blot Madam Bølling. Hun »havde dog faaet lagt en Vandkringle, som hun vilde bringe herned« . . .

— Man maa jo liste sig til det, Skovrider, sagde hun, naar Huset er fuldt og Bølling . . . og Bølling er snavs. Og Tine gaar ogsaa rundt og mister Humøret — jo, du gør, Tine — hun gaar helt hjerteangst — man ser det ud af Øjnene — naar de Kanoner brøler.

— Men naar kun De er sund, sluttede Madam Bølling og saa' op og ned ad Berg med sine gode Øjne. Jeg si'er jo til Bølling: naar kun Skovrideren er sund.

Hun blev ved at se paa ham. Berg tog hendes Haand, lidt hastigt, og gik.

Madam Bølling og Tine gik ud i Køkkenet; d e r stod Kringlen. Ude i Gaarden gik Berg forbi med en Flok Officerer.

— De holder dog Modet oppe, min Pige, sagde Madam Bølling, der var ved Vinduet og saa' efter de gode, ranke Skikkelser.

Tine stod ved Vinduet; hun svarede ikke.

. . . . . . Lidt efter fulgte hun Madam Bølling paa Vej.

Oppe i Kroens Gaard skreg Madam Henrichsen paa sine flygtende Piger, mens Aftenklokkerne begyndte at ringe.

V

Paa Pladsen røg Soldaterne deres Piber i Solen. Officererne laa i de aabnede Vinduer baade i Kroen og Skolen.

Tine fik Bølling ned ad Trappen og støttede ham, mens han orkede ned forbi Længen.

— Nej, Bølling er snavs, sagde Madam Bølling, der stod og saa' efter dem fra Krodøren; hun var kommen over til Madam Henrichsen lidt i det milde Vejr.

Madammen stod og blev ved at se efter Manden og Datteren; hun syntes ikke heller Tine »stod det rigtig ud«; hun sad mest kun hos Bølling og puslede om ham baade tidlig og silde.

— Hun kommer jo baade Middag og Aften, sagde Madam Bølling, og kært er'et jo, rigtig saa kært . . . aa, hun er jo saa go'e . . . at hun hæger sin Fa'er, for ingen kan lægge Bølling en Pude til rette som Tine.

— Men »d e r n e d e« sagde Madam Bølling — hun hørte Skovriderens Stemme over Pladsen, han kom saa tidt og besøgte Officererne i Skolen, nu, om Eftermiddagene —; men »dernede«, sagde hun bekymret, bliver alle Lofter sorte.

Madam Henrichsen svarede ikke; hun havde s i t Øre efter Gæstestuen, hvor Tinka lo og glanede.

— Og saa taler hun dog om at ta'e til Lasarettet, sagde Madam Bølling efter en Stilhed, aa Herregud, at ta'e til Lasarettet, som om h e r ikke . . . aa Gud hjælpe det . . . var Lasaret nok alle Vegne.

Madam Bølling sad og rystede paa Hovedet, som En, der ikke forstod:

— Som om hun behøvede at ta'e til Augustenborg for at finde Syge at passe, sagde hun. Men vi gaar alle om i dette her og bli'r helt sanseløse, sagde hun.

— Ja, sagde Madam Henrichsen, der var inde i sin Tankegang og stadig havde Øret efter Tinka i Gæstestuen; iaar gaar der Skaar i no'en skøre Potter.

— Og jeg si'er det, sagde Madam Bølling, hvis Tanker stadig gik ud og ind og ikke rigtig kunde hitte Rede, jeg si'er hende det: Skovrideren kommer h e r, fordi han ikke finder nogen Hygge dernede . . .

— Men Tine, sluttede Madam Bølling, er jo blevet saa tavs, som var der slaaet en Laas for hendes Mund.

Begge Madammer stod tavse og saa' hen for sig. Inde i Krostuen slog Tinka leende Døren i for Næsen af et Par Lieutenanter.

Ude paa Pladsen begyndte Solen saa smaat at gaa bort. Nogle Artillerister red deres Heste tilvands ved Kæret i snavsede Trøjer. Madam Bølling gik hjem til sit.

Berg sad ved Vinduet nærmest Trappen: d e r kunde man se hele Længen, hvor Bølling, støttet

af Tine, blev ved at stotre frem og tilbage i den sidste Sol.

— Ja, d e r kravler han, sagde Madammen, der kom op ad Trappen og fulgte Bergs Blik: aa, ja han faar dog slikket lidt Sol.

Berg gik ud, ned over Pladsen til Længen.

— Ja, her er Læ, Skovrider, her er Læ, sagde Bølling og tog hans Hænder i sine. Og Tine støtter mig. Tine hun har Kræfter.

De blev ved at gaa, Berg ved Siden af Bølling. Den Gamle lod ikke den svære Tunge stanse. Han talte og talte om »den gamle Tid«:

— Næ, næ, — det husker De ikke — det var før Deres Tid — det var jo Aaret før Forstraadinden døde — Tine var ikke større end som s a a — — det var det Aar, den nye Krolænge brændte, Du husker, Tine — Du havde de hvide Duer, de to hvide Duer, som fløj i Ilden — de fløj i Ilden — de spiste af Haanden, da Du ikke var større end som s a a . . .

— Ja, Fa'er, ja, sagde Tine ligesom tyssende paa ham; hendes runde Arm laa om hans Liv, mens de vendte tilbage over Pladsen.

Men Bølling blev ved; han kunde begynde med hvad det saa var, ved Tine endte det alt. Berg fik Rede paa hendes ganske Liv, naar han sad hos Bølling om Eftermiddagene nu.

— Ja, Tine har Kræfter, sagde han — hun næsten løftede ham op ad Skoletrappen —: hun har Kræfter.

— Hun er vel ikke køn, sagde han og stansede paa Trinet og saa' paa hende, men hun er sund, Skovrider, hun er sund.

— Naa, Fa'er, sagde Tine, naa, Fa'er.

— Og god, sagde Bølling og tog hende om Haaret.

Ringeren gik over Pladsen, og Soldaterne samlede sig foran Kirkegaardsporten i en stor Klynge. Langsomt begyndte Klokkerne at lyde. Gamle Bølling var stavret ind, paa Trappen stod Berg og Tine alene ved Siden af hinanden.

Paa Pladsen var der stille, nogle af Karlene havde foldet Hænderne under Klokkeklangen. Kun fra Kroen hørte man Tinka, dei løb rundt som i en evig »Tagfat«.

Klokkerne holdt op at ringe. I Smaaklynger begyndte Soldaterne at drive hjem.

— Bliver De her, spurgte Berg, der gik ned ad Trinet, pludselig hastigt.

— Nej . . . . jeg kommer vel ned . . . .

Der var kommet som en hastig Rødme over begges Ansigter; det kom der let nu, naar de talte med hinanden, ligesom sagtere, noget sky og helst, naar Tredjemand var tilstede.

— Tak, sagde Berg kun kort og gik ned, over Pladsen.

Tine var indeom i Kroen for at tage Tinka med, da hun gik.

— Jeg kommer gerne, min Pige, sagde Tinka og tog Sjal paa sig.

— Krohold er der jo allevegne, sagde hun: men hos Jer er der lystigst.

— Ja, sagde Sofie, hvem Tine og Tinka traf sammen med en Sergeant i Bryggersdøren: En gaar og ta'er 'en med Ro nu. Skytset ska'er ikke Vær-

kerne . . . Sofie blev frygtelig smittet med tvivlsomme Vittigheder i Sergeantstuen.

Tinka lo himmelhøjt af Vittigheden og slog sig ned i Tines Kammer.

— Naa, sagde hun, nu sidder da hele Familien Vagt. Der var kommet et nyt Billede op ved Siden af Fru Bergs over Sengen: det var Herluf, der sad paa Skovriderens Knæ.

Men Tinka blev ikke længe i Ro — hun hørte, Løvenhjelm var inde hos Tine i Spisekammeret. Den røgede Skinke skulde ned fra Loftet, og Tinka satte op ad Trappen med Lieutenanten i Hælene.

Tine gik frem og tilbage og lavede til; ind gennem Dørene saa' hun Skovrideren, som sad og skrev ved sin Lampe.

En Officer kaldte til Bords ved i Gangen at dundre paa en gammel Bakke, og Tinka tumlede ned ad Trappen med Skinken og et slukket Lys. Tinka var altid forpustet og hed, naar hun saadan havde hentet noget i Krogene, og rystede sig som en Topand, der kommer af Vandet.

Majoren, der kom ind, kildede i Forbigaaende Tine gammelmandsmæssig ned under Hagen, hans gamle Fingre naaede ikke længer:

— Det er det bløte Als, sagde han, det bløte Als — og gik ind til Bordet, mens Tine raabte paa Sofie, der stadig blev i Sergeantlokalet.

— Det er ikke saadan at slippe for de Krigere, sagde hun, da hun endelig kom og gik ind med Maden.

Tinka satte sig med skrævende Ben paa Blokken og pustede:

— De har'et jo saa haardt, min Pige, sagde hun til Tine, hun havde maaske en Fornemmelse af, at der kunde tiltrænges en Undskyldning for hendes Tilstand.

Efter Bordet sad Tine og Tinka i Kammeret. Berg kom derind. Først blev han staaende i Døren, længe lænet til Karmen og rygende; indtil Tine sagde, med bøjet Hoved:

— Men vil Skovrideren dog ikke sidde? og rejste sig op fra Stolen. Men Berg satte sig hurtig, ligeoverfor, paa Kanten af hendes Seng. Bliv De dog siddende, sagde han.

Det var Tinka og ham, der talte — og mest ham. Han fortalte næsten altid om sin Ungdom nu: om da han var paa Skolen, og da han blev Lieutenant — om »de første Aar«, »de glade Dage«, sagde han.

— Da man følte det raske Hjerte banke, Hr. Skovrider, sagde Tinka og gav sig selv et antageligt Rap til venstre.

Og Berg lo og blev ved at fortælle.

Tine tav og førte kun ved Skæret af den lille Lampe stille Traaden ud og ind, lykkelig i Bevidstheden om, at han talte til hende.

Hun rejste sig og hun bragte Mælkepunschen ind og tre Glas; og de drak, ved det lille Bord, med det hvide filerede Tæppe, mens Tinka og Berg blev ved at tale.

Hen gennem Huset hørte man Løvenhjelms Klaver og Majorens Stemme.

— At tænke sig, der er saa kort d e r ud, sagde Berg. Der havde været en lille Stilhed:

— Hvor her er Fred, sagde han og saa' rundt i det lille Kammer.

— Ja, her er r a r t, sagde Tinka og slog Hænderne mod sit Skørt.

Berg rejste sig igen, men blev atter staaende længe i Døren, før han gik.

— Nu ka' man da »fatte« ham, sagde Tinka om Berg, da han var gaaet: De Mandfolk faar Skik paa sig, Du, i Krigstid.

— Men Smuds bringer de med sig allevegne, sagde hun og slog til Sengetæppet, hvor Skovrideren havde siddet.

Tine tog et Brev fra Fru Berg op af Lommen. Hun læste dem saa urolig og flygtig nu, naar de kom, hun ligesom fløj bare hen over hver anden Linje. Hun gik saa rundt med dem i Lommen og ventede Dage, til hun kunde læse dem »i Ro«. Og saa blev det oftest, naar Tinka var der, at hun med ét tog dem op og læste dem højt.

Inde i Dagligstuen begyndte Lieutenant Løvenhjelm at synge. Man hørte Ordene helt herud:

»Hej, Vægter! hvor skal Slaget staa?
»Oppe paa Hjørnet af Aabenraa! —
»Ih Gud bevares, skal den Sorg
ramme det prægtige Pjaltenborg!
Julia, Julia, Julia Julia Hopsasa!

Brevet var mest Spørgsmaal, fulde af Angst, og Talen om »gamle« Dage med »Husker De?« og »Husker De?« igen.

Tinka sad og vuggede i Hofterne til Løvenhjelms Sang, mens Tine blev ved at læse det lange Brev, Side efter Side.

— Ja, Du, sagde Tinka, da hun sluttede, og tog Vejret: det er længe siden.

— Ja, sukkede Tine og slap Brevet: Længesiden.

Nej, hun hørte ikke mer Fru Bergs Stemme i Ordene, og hun saa' ikke hendes Ansigt mellem Linjerne, hvor gerne hun saa vilde. Det var saa langt borte det altsammen. Og der var som ingen Hjælp nu hos Minderne mer.

Inde i Dagligstuen sang Løvenhjelm og slog i Tasterne til; Tinka kvædede med, mens hun lo:

Og hvem der nu i Sengen laa,
naaede knap at faa Buxer paa,
men hvem der stod og sov — Hurra!
frelste sit Liv og sit Tøj endda.
Julia, Julia, Julia, Julia, Hopsasa!

Sangen holdt op.

— Du, sagde Tinka og slog ud med Haanden, ind mod Dagligstuen: H a n er dejlig.

Tine løftede Blikket fra Brevet, som endnu laa foran hende. Hun vidste ikke, at hun læste og læste atter og atter de samme Ord deri:

»Hvorfor skriver Henrik saa sjældent, og naar han skriver, saa kort og hastigt? Det er, Tine, som om der slet ingenting stod i hans Breve i den sidste Tid.«

— Om vi saa fik gjort ved Sengene, sagde hun og satte Punschen bort.

. . . Hun kom ind i Skovriderens Stue for at rydde op.

Under Lampen i den aabnede Mappe laa Bre-

vet til Fruen endnu — det, han skrev og skrev paa og ikke fik afsted.

Heller ikke idag havde han faaet det sluttet og bort.

Tine stod ved Lampen, blussende — og lykkelig lukkede hun Mappen.

. . . Tinka skulde gaa, og Tine vilde lade Sofie følge hende.

— Nej Tak, min Pige, vi løber Storm i Mørke, raabte Tinka og løb.

Ude ved Havehøjen sprang Løvenhjelm over Gærdet for at følge.

. . . To Gange gik Berg — som i Tanker — rundt om sine Længer iaften. Natten var stille. Kun en enkelt Gang rullede fjernt et enligt Drøn tungt gennem Luften. Fjenden var vaagen.

— — —

Alle Veje var fulde af Regimenter, der sang. Sværtede, blege, tyndede vendte Tropperne hjem med Sang.

Kun om de saaredes lange Tog forstummede Glæden, mens det sagte rullede frem gennem Landet.

Men Sangen tog paa igen, højt i den foraarsfriske Luft, mens Folk og Børn løb ud fra Gaarde og Huse med bare Hoveder og med svingende Huer:

> Nu skal vi nok atter med Prøjserne slaas,
> han skal ikke finde os bange;
> vi har jo dog viist, vi tør byde ham Trods,
> skønt vi vare faa mod saa Mange.

Men heller en Kamp med et aabent Visir,
end Rænker i Løn og en Kamp paa Papir.
Lidt Torden og Lynild gør Himlen saa klar,
den taagede Luft kun paa Kræfterne ta'r!
Kommer Tid, kommer Raad,
har for ofte vi sagt;
nej, kun Krigerens Daad
knækker Tyskerens Magt.
Vi vil slaas med Hurra!
For vor Konge og vort Land.

Tine stod paa Markhøjen og vinkede med sit Sjal. Stormen paa Dybbøl var afslaaet.

Huset genlød allerede af Tummel. I Gaarden løb Baronen rundt og trykkede hver Mand i Haanden, mens han spurgte hver Menig:

— Men hvad »følte« De? Hvad »følte« De, min Ven? og lovede Punsch.

Sofie, der løb stundesløs hid og did og lo til alle, sagde:

— Ja, En maa gør' de Krigere en munter Aften; de har fortjent en munter Aften.

Rundt om i Stuerne kastede Officererne sig paa deres Senge, fuldt paaklædte og dødtrætte, mens de blev ved at tale fra Stue til Stue, højt og glad. Ude fra Vejen hørte man Afdelingerne, der sang.

Berg var gaaet ud i Tines Kammer. D e r saa' hun ham, da hun kom. Han sad foran den lille Ovn.

Hendes skinnende Øjne blev fulde af Taarer, og han tog begge hendes Hænder:

— Ja, sagde han og beholdt hendes rystende Haand: det har været en lykkelig Dag.

Hun tav et Øjeblik, hun kunde ikke tale. Saa sagde hun mildt og sagte:

— Hvor Fruen vil blive glad.

Berg stod lidt:

— Hvor De er god, sagde han. Og han slap hendes Hænder. Tine vidste ikke, at Taarerne løb ned ad hendes Kinder.

. . . Baronen var i Kroen for at købe Rom til Punschen. Tinka og Jessens Augusta aste selv afsted med Ankeret i to Hanke. Soldaterne, som kogte Suppe udenfor Længen, hilste dem med et langt Hurra, da de arriverede.

Tinka og Gusta kom, i Køkkenet, med i Arbeide: Piskejern og Sløve gik rapt i alle Fade. Gennem Døren til Bryggerset saa' man Maren midt i den tætteste Os.

Ude i Gaarden blev Soldaterne ved at synge; Baalene, som de kogte ved, lyste i Mørket nu:

> Og nu vil jeg slaas som en tapper Soldat,
> og Livet jeg ringe vil agte;
> lad Tyskeren gøre sig helt desperat;
> jeg skal ham dog mageligt magte.
> Og naar vi saa mødes engang i et Slag,
> jeg tager i Fyren et ordentligt Tag.
> Hurra! det vil blive en ypperlig Fest
> at kaste paa Porten den ubudne Gæst.
>   Kommer Tid, kommer Raad,
>   har for ofte vi sagt;
>   nej, kun Krigerens Daad
>   knækker Tyskerens Magt.
>   Vi vil slaas med Hurra!
>   For vor Konge og vort Land.

— Rask maa det gaa, rask maa det gaa, raabte Tinka, der arbejdede med opsmøgede Ærmer, saa Piskejernet i Røræegsfadet klang, mens hun satte i med Løvenhjelms Vise:

> Og hvem der nu i Sengen laa,
> naaede knap at faa Buxer paa,
> men hvem der stod og sov — Hurra!
> Frelste sit Liv og sit Tøj endda.
> Julia, Julia, Julia, Julia, Hopsasa!

— Det var ret, det var ret, sagde Sofie, der gik omkring og samlede Tallerkener og satte dem fra sig igen: En maa skaff' dem en munter Aften.

Tine stod i Spisekamret og skar Steg ud; stille og smilende nynnede hun uden at vide det Tinkas Vise med.

Baronen — der ogsaa ventede sine Englændere, som vilde rejse nu og kørte omkring for at sige Farvel — begyndte at brygge Punschen, mens Officererne spiste, og Tinka og Gusta og Sofie bragte Drikken ned i Loen, hvor Lars Avlskarl havde hængt et Par Lygter op under Bjælkerne.

Soldaternes lange Hurra'er slog ud i Aftenen hver Gang, de fik en ny Forsyning.

Sofie gik rundt og opmuntrede dem med mange Nik.

— Tøm bar' Bægern', sagde hun, saa En ser Bunden.

Tre, fire Soldater fik Harmonikaer frem; hver spillede sin Takt, mens de andre blev ved at synge. Ingen hørte Ørenlyd; Harmonikaerne slog ind i en Trippedans, og Maren sang til.

Pludselig dansede alle Soldaterne med hinanden, midt i Loen, saa Støvet stod op i det gamle Rum under de dinglende Lygter.

Officererne kom ned og saa' til i Døren.

En havde budt Sofie op, Marens Kavalerer dansede holdende hende om Halsen.

— En gaar fra Arm til Arm, sagde Sofie, der pustede, saa hun næppe kunde staa, og foer villig afsted med den næste. Harmonikaerne hylede og Soldaterne trampede Takt.

— Det var jo Synd at si' Nej, sagde Sofie til Gusta, hun fløj afsted igen.

Ude i Gaarden hørte man gennem et aabnet Vindue Løvenhjelms Klaver.

Tine gik og tog ud i Dagligstuen, og Tinka og Gusta kom op og hjalp, Officererne var først nu som rigtig vaagnede; Dørene stod aabne mellem alle Stuer; Latter og Støj lød fra Rum til Rum.

Majoren havde Tinka inde i en Krog, hvor hun hvinede af Latter. Ovre fra Loen hørte man Folkenes Lystighed.

— Jensen, en Polka, raabte Løvenhjelm og sprang op fra Klaveret.

Lieutenant Jensen satte i paa Klaveret, og Løvenhjelm var ude over Gulvet med Tinka. Officererne trak deres Stole tilbage og flyttede ind imod Væggen for at give Plads. Gusta kom paa Gulvet — og Tine; de dansede tre Par.

Rundtom blev Officererne ved at samtale. To Kaptejner kom med deres Toddyglas frem i Døren til Havestuen. De talte igen om det attende Regiment, der havde holdt sig saa bravt.

Lieutenant Jensen slog over i en Vals, Herrerne

skiftede, skiftede igen. Inde fra Bergs Stue nynnede Officererne med. Og midt i Støjen sov inde i Havestuen en udmattet Lieutenant trygt, liggende udstrakt paa sin Seng.

— Saa er det vel os, sagde Berg, der pludselig stod foran Tine.

Svimmel saa' hun kun hans Ansigt.

— Ja, sagde hun blot, og de begyndte at danse. Hendes Svimmelhed svandt bort, og alting saa' hun og hørte hun om sig som med hundrede Sanser — og saa' dog kun ham, hvis Øjne hvilede paa hendes Ansigt, mens de dansede længe.

Majoren fortalte Historier igen, og hun hørte de to Kaptejners Stemmer. Inde i Bergs Stue blev Officerernes Nynnen til Sang.

Og Baronen foer ud og ind. Hans Englændere var komne i en Vogn.

Berg talte ikke; han saa' kun ufravendt fast paa hendes Ansigt, mens de blev ved at danse, og ovre fra Loen de høje Hurraer lød igen.

Saa stansede Berg — et Nu beholdt han krampagtigt hendes Hænder i sine.

Englænderne var fra Gangen kommet frem i Døren og trykkede Alverden i Haanden:

— Den troskyldige Glæde, den uskyldige Glæde, blev de ved at raabe. Løvenhjelm svingede Gusta over Gulvet.

Tine gik de Fremmede forbi; langsomt gik hun ud i sit Kammer.

. . . . . I Loen var der stille, og inde i Stuen holdt Musiken op. Tinka kom ind og satte sig midt i Sengen; et Par Knapper i Kjolelivet fik hun op og pustede, mens hun snakkede og spurgte.

Tine svarede med tankeløse »Ja«, mens Munden knap stod paa Tinka.

Saa sagde hun med ét og tog ikke Øjnene fra det brændende Lys:

— Tinka — kunde Du — kunde Du ikke nok se til hernede?

— Hvor? spurgte Tinka, som var inde i en helt anden Historie, og lod Armene falde ned paa sine Ben.

— Her, sagde Tine i samme stille Tone og uden at tage sine Øjne fra Lyset. Jeg vilde ta'e til Lasarettet. Og endnu sagtere sagde hun: de trænger til Folk derhenne.

Der blev stille lidt. Saa sagde Tinka:

— Ja, hjemmetil kunde der vel nok skaffes et Kvindfolk. Hun gav sig til at knappe sit Kjoleliv:

— Ja — saagu', min Pige, sagde hun, Lasarettet ka' kanske være sundere . . .

Hun talte i en hel anden Tone, og ogsaa hun saa' ind i Lyset.

— Man maa jo »redde sig«, sagde hun. For de bli'r nærgaaende. Tinka slog Sjalet om sig med en resolut Bevægelse, som om hun værgede sig.

— Godnat, da, sagde hun.

Tine rejste sig, og hun fulgte hende ud gennem Alléen. Alting var stille, og man hørte kun et Par Hundes Glam og Tinkas Skridt, der gik bort ad Vejen.

Tine vendte tilbage. Hun traadte hastig ind i Skyggen, da hun kom til Længen:

— Er det Dem? spurgte Berg, der gik den vante Runde.

— Ja.

Det var, som tøvede de begge tæt ved hinanden, uimodstaaeligt, Hundrededelen af et Øjeblik.

— Godnat, sagde saa Berg og gik videre.

— Godnat.

Tine gik ind. I Køkkenet begyndte hun at sysle. Hun slog Smørret i Kanderne og samlede Brødet til »Tønden« og lagde Osten i Klæde.

For oppe maatte hun blive — oppe og gaa omkring.

Saa kom hun i Tanker om Tøjet, der skulde i Blød ved Daggry. Hun maatte vække Sofie og give hende endnu en Besked.

Hun gik ud i Bryggersgangen gennem Borgestuen og aabnede Døren til Pigekamret.

Den store Dobbeltseng var tom.

Tine kastede sig pludselig paa Knæ ned paa Stengulvet, og, med Hovedet boret ned i den snavsede, forkrøllede, misbrugte Seng, hulkede hun fortvivlet.

Bryggersdørene klaprede stadigen, hid og did, paa deres villige Hængsler.

— — —

Næste Dag kom der et Par Feltlæger til Skolen. Der maatte lægges Syge i Skolestuen. Tine maatte indrette alt.

De Syge kom om Eftermiddagen. Det var Saarede, der hidtil havde ligget paa Augustenborg; fra Vognene blev de bragt op ad Trappen i Baarer. Lieutenant Appel var iblandt dem.

Tine vilde ikke have kendt ham igen. De runde Kinder var faldet ind, og Øjnene var mælkede som hos én, der har grædt baade Dage og Nætter. Han var truffen i Siden og Lungen var ødelagt.

De seks var alle haardtsaarede, og Transporten havde givet dem Feber. Nu og da hørte man deres Stønnen gennem Huset, og Saarenes kvalme Stank stod ud i Gangen.

Tine kom ikke et Minut ud af Skolestuen mér.

— Og alligevel snakker hun om Augustenborg, sagde Madam Bølling, der gik ud og ind, fra Sovekammer til Køkken og talte til Bølling og til sig selv og til Husmandens Petra — for nu var da alting af Led, nu vidste hun ikke, hvad af Ondt der kunde komme mer.

— D e r i n d e sidder han og kan knap flytte paa Foden, sagde hun, og ovre har vi d e m til at gi'e Aanden op — og Huset er fuldt, Huset er fuldt. Og saa vil Tine rejse. Hun stansede for hundrede Gang foran Husmandens Petra med rystende Hoved.

D e t var det, hun ikke forstod, og som hun kredsede om.

— Og Blod tørrer de paa min Trappe, sagde hun og begyndte at vandre igen.

Det var Baarerne, der var fulde af gammelt Blod, som Ambulancesoldaterne havde stillet op mod Huset og Trappen.

Selv Munden stansede tilsidst paa Madam Bølling. Hun var h e l t forknyt og sad rokkende hen ligeoverfor Bølling paa den anden Side af Sengen.

Saa tænkte hun pludselig paa Skovrideren: til ham kunde hun gaa. Han havde da »Magten over Tine« — ja, til ham kunde hun gaa. Og hun lod alting staa og gik; hun vilde straks derned.

Hun tog kun et Sjal over Kappen og gik.

Hun blev ved at snakke med sig selv om Bølling og de saarede og om Vejen.

— Der er ikke banet Vej, sagde hun, der er ikke banet Vej. Og et Øjeblik efter gentog hun paany:

— Og saa vil Tine rejse . . . som om d e t stod i Forbindelse med Vej og Blod paa Trappen og alle Spørgsmaal under Solen.

Berg gik rundt i sin Stue, da Madam Bølling kom.

— Er det Dem? sagde han hurtigt og stansede sin Gang.

Madam Bølling begyndte at gøre saa mange Undskyldninger, mens hun satte sig, fordi hun »altid skulde plage ham og hver havde nok i Sit« . . .

— Men det er d e t, at Tine vil ta' bort, brød hun ud. Og hvad s k a ' vi gøre?

— Bort? sagde Berg; der kom en egen, besynderlig, lys Klang over det hurtige Ord.

— Ja, til det Lasaret.

Der blev en lille Stilhed, mens Madam Bølling ventede. Men Berg sagde kun i den samme hastige Tone og vendte sig:

— Ja, de trænger til Hjælp derude.

Madam Bølling saa' op, som om hun ikke havde forstaaet ham:

— Trænger? trænger? sagde hun. Hvem? hvem? Var'et de Syge? Var'et de Syge? var Bølling da ikke syg?

Og Madam Bølling begyndte pludselig at tale i en høj, skændende, fortvivlet og gennemtrængende Tone, som Berg aldrig havde hørt:

— Hvem skulde hjælpe, naar hun rejste? h v e m? Var h e r da ingen at hjælpe? her — baade her og der? hvem? S a a' han da ikke sit eget Hus, der forfaldt? Der var ingen Krog uden Smuds, ingen Væg uden Plet — og Fruens, Fruens dejlige Ting blev lagt øde . . .

Hidsig blev hun ved at tale, pegende paa Gardinerne, der var graa, paa Gulvtæppet, der sledes bort, paa Bordene, som var støvede, skældende foran den blege Berg, som førte de knyttede Hænder op og ned foran sit Bryst uden at kunne tale — — til hun pludselig brast i Graad:

— Aa, nej, aa, nej, men ingen staar det ud, ingen staar det ud, jamrede hun, mens hun græd.

— Men hun skal jo blive, hun maa jo blive, sagde Berg, blev han ved at sige, forvirret, pint, uden at vide, hvad han selv sagde; for blot at faa dette Menneske til at holde op, der græd, faa stanset den Graad, den ulidelige Graad.

— Hun maa jo blive hos ham, sagde han; det er klart.

Han gik op og ned ad Gulvet.

— Og der er jo ingen G r u n d til at rejse, sagde han tilsidst.

Det var, som Berg selv følte en pludselig Ro, efter mange Timers stumme Hidselse, ved sine egne Ord.

— Nej, det har jeg jo sagt. Ogsaa Madam Bølling blev paa én Gang roligere og begyndte at tørre sine Øjne; og, ligesom undskyldende sig paany, sagde hun:

— Aa — ja — se, man gør jo meget af lidt, Skovrider . . . . Men, hvem har vel sine Sanser

- hvem har sine rigtige Sanser? I disse Tider, sagde hun.

Madam Bølling rokkede hjemad. Skovrideren havde lovet at tale med Tine.

Han havde staaet paa Trappen, da Madammen gik, og set ud i Luften:

— Nej, vi kan ikke undvære hende, havde han sagt.

— Nej, det kan vi ikke, havde Madam Bølling svaret.

Og saa var hun rokket hjemad.

. . . . Tine sad ved Appels Seng, da Berg kom. Hun saa', hvor bleg han var:

— Kan De gaa med mig en Timestid? sagde han lidt hastig. De trænger til Luft.

— Er Vejret smukt, spurgte Appel.

— Ja, svarede Berg og tænkte: Hvor hun har lidt.

— Skinner Solen?

— Ja.

— Saa gaa dog — saa gaa dog, sagde Appel. Og Tine rejste sig uden Ord.

De gik ud og de bøjede bort fra Pladsen, hvor Soldaterne støjede, ned langs Kirkegaardsmuren, hvor der var Stilhed, uden at tale.

Men pludselig stansede Berg. Og ligesom med et Ryk begyndte han at tale — løsrevet, som om han talte med sig selv. Han gav Ord til alle Tankerne, der pinte ham, og han undskyldte sig med alle de Undskyldninger, han havde ophobet en lang Nat. Han forklarede den Lidenskab, han ikke nævnte; han forfulgte den med sine Ord lige til dens Fødsel i sine Tanker — han forsvarede sig med alt, skæl-

dende Nætterne, Værkerne, Vagterne; Krigen, som ikke var Krig, Dagen, der ikke havde Arbejde, Nætterne, der ikke kendte Søvn.

Han gik igen hurtig, saa hun næppe kunde følge; stille forstod hun alt. Men ligesom tyssende paa ham, bortvejrende hele det Forsvar, han ikke behøvede, sagde hun blødt og næsten bebrejdende:

— Hvorfor vil De dog sige mig alt det?

Berg stansede — to Gange mumlede han hendes Navn.

— Hvorfor vil De da rejse? sagde han saa, hastigt som forpustet: Jeg har talt med Deres Mo'er.

— Vi to, sagde han, behøver vel ikke at være bange for hinanden.

— Nej, hviskede Tine og løftede Hovedet.

De talte ikke mer, men gik tavse ved Siden af hinanden. Luften var mild og Himlen mod Solnedgangen lys, som naar der nærmer sig Foraar. Kanonerne tav. Kun et enkelt Drøn bares hen i den klare Luft med en Lyd, som var en raslende Vogn rullet tungt forbi dem.

De gik ned over Engen og steg ind over Gærdet. De saa' Dammen og Lysthuset med de hvide Søjler, hvor Rosernes Ranker hang nøgne ned — og de tænkte det samme.

Gennem Laagen i Buxbomhækken kom de ud til Længen.

Fra Dagligstuen lød fra Klaveret Tonerne af en Vise; Sofie, der fjasede i den halvaabne Vaskehusdør, rykkede væk fra sin Sergeant. Men Maren blev staaende ubekymret, højt fnisende, midt i en Kreds af Soldater, ovre ved Leddet — de fulde Spande havde hun stillet fra sig.

— Kom afsted med Deres Spande, raabte Berg som i en pludselig Forbitrelse. Og Maren satte ind efter — uden en Lyd — saa Skørtene fløj om hendes Lægge og Mælken skvulpede; Officererne, der drev paa Gaardstrappen, skoggerlo, da hun løb.

Berg og Tine skiltes.

Hun vendte ad Alléen hjem til Skolen. Den sødlige kvalme Luft fra de Saaredes Stue stod ud i Gangen. I Dagligstuen spillede Officererne Kort.

Madam Bølling var i Køkkenet; hun kogte Hønsekødsuppe til »dem derovre«.

— Det er smaat — det er smaat med dem derovre, sagde hun.

— Jeg har talt med Skovrideren, sagde Tine stille.

— Aa, saa Gud ske Lov, aa, saa Gud ske Lov, sagde Madam Bølling og satte sig af Bevægelse.

— Og her er jo ogsaa nok at gøre her, sagde Tine som før.

— Aa ja — er det ikke sandt? Aa — saa Gud ske Lov . . . Bølling, Bølling, raabte Madammen ind højt og glad, vi beholder hende — aa, jeg vidste det, aa, jeg vidste det, naar han lovede det.

— Naa, min Pige, naa, min Pige, sagde gamle Bølling tyssende. Tine havde helt krampagtig slaaet Armene om hans Hals.

. . . . . Tine havde bragt Suppen ind og sad ved Appels Seng.

Rundtom var de Syge ved at falde til Ro.

Kun henne ved Vinduet skrev en Sygepasser endnu, bøjet ned ved et Tællelys, for en Saaret, der dikterede Brev til sin Kæreste, siddende halvt

op i Sengen. Det gik saa langsomt baade med at tænke og med at skrive.

Appel havde talt om Viborg og dem derhjemme. Nu laa han med lukkede Øjne.

Henne fra Vinduet hørte man den Saaredes Stemme, der udtalte alle Bogstaverne, ligesom om han stavede.

Appel slog Blikket op:

— Aa — De véd ikke, hvor hun har kønne Øjne, sagde han og saa' op mod Lampens rolige Lyskreds, mens han smilte.

Lidt efter sov han, og Tine rejste sig stille.

Hun gik hjem til Skovridergaarden. Aftenen var mild. Bag Smedens Hæk brød en af Kroens Piger frem, fulgt af en Soldat.

I Mørket stod en Haandvogn midt paa Vejen. Det var Krøblingens Vogn med Øllet — han var paa Vejen hjem. Han kendte Tine, og han begyndte at tale til hende, siddende mellem de to Hjul foran den tomme Tønde:

— Jo, d e n gik godt nok — om man saa'n ku' hold' 'en gaaende — Ane forstod 'et at bland' det tynde Øl . . . .

Den Krøblede blev ved at snakke.

Tine gik fra ham: Han havde været til Kros.

— — —

To Nætter efter blev Tine hentet hjem.

Det var Madam Bølling selv, som kom og slog paa hendes Rude. Det var rent forskrækkeligt med Bølling. Mælet havde han ligesom faaet helt igen, men med Hovedet var det galt. Forvirret talte han og var ikke til at holde i Sengen.

Lægen, der kom, sagde, det var en Blodknude paa Hjernen.

Tine maatte blive derhjemme.

VI

Paa anden Nat sad Tine hos Faderen.

Han talte uafbrudt og bad og vilde høre læse, Salmer og Skriften. Tine læste og læste.

Nu var han mod Daggry falden lidt til Ro. Men ogsaa i Søvne rokkede og rokkede hans Hoved paa Puden som de syge Dyrs.

Tine halvblundede med Hovedet mod den kolde Væg. Madam Bølling havde faaet en Dyne ud paa Køkkengulvet for at finde lidt Hvile.

— Hvor det lyder, sagde hun, hvor det lyder!

— Ja, Mo'er, men sov nu.

Som en Orkan førte Stormen Kanonernes Døn hen over det rystende Hus. Blæsten slog den stride bestandige Regn mod Ruder og Mur, saa det lød som Geværernes Knitren. Og fra Vejen i Mørket hørte man i Larmen de utydelige Lyd fra de Flygtendes Tog, der asede forbi fra Sønderborg — paa fireogtyvende Time.

— Hør, det ta'er til, klagede Madam Bølling i sit Køkken.

— Ja, men sov nu. Det blir jo Dag, og Du har ikke sovet.

Madam Bølling blundede hen og stønnede let i Søvne. Dagen begyndte graa at gry. Ogsaa Tine slumrede lidt, lænet mod den sitrende Mur.

Rundtom sov alle, Officerer og Soldater og Syge, den samme Søvn, hørende Kanonernes Drøn dumpt gennem Blundet.

Dagen var helt brudt frem. Den Syge sov endnu, og Tine stod op fra sin Plads.

— Jeg vil gaa derned, sagde hun; halvandet Døgn havde hun knap været udenfor Kammeret, mens Kanoner og Allarmsignaler lød.

— Ja, Barn, gaa, gaa, sagde Madam Bølling, der tog fat paa det daglige og ikke havde mer Sans end det udasede Dyr, der kun føler Selen og slider.

— Og det ta'er kun til — det ta'er kun til, sagde hun.

Selv Trappens Trin, hvor Tine stod, rystede under Jordens Ryk. Vogn efter Vogn sled sig endeløst op forbi Kroen. Kvinder og Børn sad paa de usikre Læs som dinglende Bylter i Regnen, søvndrukne midt under Larmen. Gamle Koner, der knap kunde gaa, stred sig frem, uden Sans, ved Siden af Vognen, snublende i de dyngvaade Dyner, som de slæbte. Børn, hvem Regnen blindede, løb mod Vogne og Træer, og skreg, mens de tumlede videre.

Ingen kendte sin Nabo, og Stemmerne hørte man ikke under Kanonernes Brøl.

Tine gik Toget forbi og steg ind over Skovriderhavens Gærde. I Huset var alt opgivet. Natten lang havde Dørene ikke staaet. Fra alle Veje lod Baronen de Flygtende frit trampe ind, saa ingen fik Søvn eller Ro. Alle Stuer var fulde af Kommendes Trin og af Forbandelser.

I Gaarden holdt forladte Flyttelæs, som var uden

Ejermænd, midt i Regnen. Tre Mænd laa, da Tine kom, i Gangen under et Par udbredte Kapper, og et Par vildfarne Børn var falden i Søvn paa Loftstrappen, indsvøbte i et Sjal.

Ingen Dør var lukket, og Snavset, som var ført ind af de hundrede Vejfarne, var størknet paa alle Tærskler. Ved Dagligstuekakkelovnen stod to Fremmede og tændte op.

Rundtom sad Flygtningene, Koner og Børn, der ikke en Gang vidste, hvor de var, og søgte Hvile for det tunge og bedøvede Hoved ved at læne det mod Væggen, der skælvede. Faa talte. Fra Bergs Stue hørte man en skinger Kvindestemme, der blev ved at sige — mens den Talende uafladelig, sanseløs og jamrende, slog de udbredte Hænder ned mod sit Skød —:

— Alt, hvad vi ejer og har — aa, alt, hvad vi ejer og har!

Tine gik ud. Pigerne var ikke til at finde. Paa Skorstenen, som ingen skøttede, var Ilden gaaet ud, og Stormen tog i Bryggersets opslagne Døre, som vilde den slynge dem løs fra de sitrende Karme under Kanonernes Larm.

Tine kaldte, og Støjen tog hendes Stemme. Sofie fandt hun tilsidst — i Krogen ved hendes Seng, hvor hun sad, boret ind, med det hele Hoved viklet i et Lamasjal.

— Aa, er 'et da Dommens Dag? jamrede Sofie, og hun kastede sig ind over Sengen: aa, den treenige Gud — aa, den treenige Gud!

Tine gik og kaldte igen:

— Maren, Maren!

Ingen svarede.

Men pludselig satte Maren frem fra Bryggerset, som et anskudt Dyr, frem over Gaarden, som stod alle Længer i Brand, ud hvor Lars Avlskarl var og Anders Husmand var. Ogsaa de var løbet bort. De stod paa Markhøjen, forfærdede foran det brændende Land.

Orkanen slog Røgen som vældige Skypumper frem over Landet; Gaarde brændte og deres Luer blev slukket, som var de elendige Lys. I Luften saa's Granaternes røde Buer, og Jorden skælvede under Fødderne som et Dyr, der stønner.

Rundtom paa alle Højder stod i den strømmende Regn Mænd og Kvinder som Støtter, mens de Flygtendes Tog som en stigende Flod bredte sig ud over Vej og over Sti som en ustanselig Jammer.

— Saa er 'et da Dommens Dag, saa er 'et Dommens Dag, blev Sofie uafladelig ved; hun fulgte i Hælene paa Tine, hvor hun gik og stod, mens hun lagde i Skorstenen og fik kogt Mælk og Brød (der var ikke anden Mad i Huset, Natten havde plyndret alt) og gav i det mindste Børnene at spise.

— Aa Gud for Skovrideren, blev Sofie ved, mens hun fulgte Tine: han var inde i Deres Kammer for at sige Farvel til Fruens Billed' — Sofie jamrede højt — det er det bedst' af alle Billeder — det ligner bedst af alle Billeder — d e r var han ind' at si' Farvel — da han drog ud . . .

— Tag nu her, Sofie, sagde Tine, der øste Mælk op i Tallerkenerne, som Sofie skulde bære rundt.

— Aa Gud, ja, aa Gud, ja, jamrede Sofie lidt stilfærdigere; hun faldt i Snak hvert Sted, hvor hun bragte en Tallerken: hun maatte høre igen om »al den Elendighed«.

— Og det ta'er evigen til, sagde hun og rokkede med Hovedet.

Det tog til. Som Lyd af det stigende Vand ved en Springflod drev Kanonernes Bulder hen over Huset.

En ny Strøm af Flygtninge begyndte at banke paa Dørene. Baronen lod dem alle komme ind. Selv stod han ved Dagligstuedøren, geskæftig som en Bedemand ved en Begravelse, og fik sin Entré-billet af hver: en Skildring af Bombardementets Rædsler.

Der var ikke mer Plads i Stuerne, de Udmattede kunde ikke komme til Sæde.

— Men her er i det mindste Varme, sagde Baronen, der svedte midt i den fordærvede Luft, hvor Dampen stod af de Kommendes dyngvaade Klæder.

En Korrespondent, der var paa Flugten med en broderet Vadsæk og løb omkring urolig for sin Bombardementsberetning, som en Hunkat, før den barsler, bad om blot et Brædt til at lægge over sine Knæ, saa han kunde komme til at skrive. Han blev installeret i Tines Kammer, hvor allerede to Børn sov paa Sengen, og han fik tolv Blyanter frem, med Spidserne omhyggelig omvundne med Vat, hvilke han placerede i Række i Vindueskarmen.

Der kom bestandig fler; gennemblødte, overdængede med Smuds stod de i Gangen foran de overfyldte Stuer, og sløvt, uden Ord, vendte de tilbage til Regnen og Vejen. Nogle bad om blot at maatte sidde et Øjeblik, en halv Time; og de satte sig, med Børn i deres Arme paa Loftstrappen, i Bryggersgangen paa det bare Gulv, og faldt i Søvn det Nu, hvor de satte sig.

Der var ingen ubesat Plads mer og ikke en Krog at finde. En Syg blev lagt i Pigernes Seng.

Inde i Stuerne begyndte de Forkomne at »tø op«, og de vaagnede til Besindelse. De jamrede, maalende deres Tab, grædende over deres Hjem — uden at høre paa hinanden, hver kun optagen af sit: krammende ud med Ejendom, Pengeværdi, Besiddelse, betroende sig til hvemsomhelst, der intet hørte, men kun talte selv, ramt af samme Skæbne, hidsig og fortvivlet som en bedragen Jøde paa en Markedsplads, tællende Værdipapirerne, han har reddet — og pludselig standsende, uden at kunne tænke, forstenet igen, foran Hjemløsheden: deres Hus, der var styrtet sammen, deres By, der var lagt øde, deres Hjem, som var skudt ned.

Mens Mødre, med Børn ved deres Knæ, kun blev ved at græde stille.

De trængte sig sammen, og de talte i Munden paa hinanden, fyldende alle Kroge, trængende sig ind allevegne, som var de Folk, der var komne sammen paa et Auktionssted, hvor et Hjem er tilfals — mens Baronen blev ved at løbe om, purpurrød, spørgende om »nye Detailler«, udviklende sine Anskuelser; og den sortsmuskede Korrespondent fra København, bleg og ophidset, blev ved at gentage sin Fortælling, ingen hørte:

— Nej, det var ikke hyggeligt, sagde han. Det var sandelig ikke hyggeligt.

Det var en Granat, der iaftes var sprungen i det Logis, han forleden havde forladt, just paa det Sted, hvor en engelsk Kollega havde plejet at ligge.

— Over hans Seng, lige over hans Seng, sagde

han. Og han gentog midt under alle disse Menneskers Jamren, der havde mistet alt:

— Nej, det var sandelig ikke hyggeligt.

Et Par Købmænd talte om Assurancen; det var Held for d e m, som havde godt forsikret gamle Rønner: Krigsskadeerstatning maatte der i alt Fald gives. Og over alle Samtaler, over alle Klager hørte man uafladelig den skingre Stemme fra Bergs Stue, gentagende de samme Ord — uafladelig, som en Sindssyg — ligesom et Refræn.

Tine vilde gaa. Her kunde hun ikke blive: dette Hus kendte hun ikke mer; her gik hun kun rundt som en døv mellem fremmed Jammer.

Tine gik forbi Baronen, der stod tæt ved Døren, og hun hørte ham raabe:

— Hvad de vil? De vil skyde Broerne ned. Det er Broerne, det gælder . . . Jeg har sagt det, jeg har sagt det . . . Pas paa Retræten, har jeg sagt. Det vil blive Broerne, det gælder . . . Og der falder en Granatregn nu over Broerne . . . .

I Gaarden stod de dødtrætte Heste ludende og dog med løftede Øren under Larmen, foran de Flygtendes kummerlige Læs. Tine gik dem forbi og ind i Stalden — hun vilde kalde paa Lars eller Maren —: med fremstrakte Halse brølede Kvæget kort og angstfuldt, med store, bange Øjne, mens Tøjret raslede svagt.

En Ko slog sin Tunge ud for at slikke Tines Haand. Det var Fanny, den Blissede, Herlufs gamle Ko.

Og overvældet, afmægtig, her mellem Dyrene, der var angste som hun og som hun kendte, græd Tine fortvivlet, mens den Blissede blev ved at slikke hendes Hænder.

Hun gik ud, mens Køerne fulgte hende med deres store Blik. I Rummet ved Loen hørte hun Hektor og Ajax tude sagte. Hun gik hen og lukkede dem ud, og med skælvende Sider trykkede de sig ind mod hendes Legeme, som naar de pludselig paa en natlig Jagt overfaldes af en hemmelig Angst og trykker sig op imod Jægeren.

I Alléen kom der atter Flygtninge imod hende, Kørende og Gaaende.

— Der er ikke Plads, sagde Tine mat og slog ud med Haanden. Og uden Modsigelse, tavse, vendte de om, som drev Tine dem foran sig — en Hjord uden Vilje.

Paa Vejen kom ingen mere frem. Soldater, der vendte hjem fra Skanserne, gik mellem Vognene, bedøvede, sværtede og blege. Officerer af Staben red ind paa Marken for dog at komme videre.

Paa Skolens Trappe stod en Stabsofficer og en Læge. Tine spurgte:

— Hvor ligger tredje Regiment?

— Tredje? Ved Brohovederne, svarede Officeren.

Tine blev staaende — de to var allerede borte, Klokkerne begyndte at lyde, Præstens Kalesche kom, Tine stod der endnu:

— Han laa ved Broerne.

Hun hørte Moderen raabe bag sig, og hun skelnede næppe hendes Røst.

— Tine, Tine, raabte hun angstfuld igen, og Tine vendte sig.

Det var Faderen, som var rent fra det, som vilde op, som hørte Klokkerne og vilde ud af Sengen.

Tine løb ind, og hun holdt ham med Magt, med begge Hænderne, mens han raabte:

— Bed, bed, lad os staa op og bede.

— Ja — ja, hun holdt ham i Sengen.

— Lad de Ugudelige bede . . .

— Ja, ja! Tine tvang ham ned. Faderen, Moderen, Kapellanen, der tog Præstekjolen paa ved den anden Side af Sengen, de stod som bag et Slør, og hun hørte dem ikke:

— Han laa ved Broerne.

— Læs, læs, skreg den Syge højt; han satte sig op, og hans glasagtige Øjne var som isprængte med Blod. Læs, læs, og han krammede om Bibelen paa sin Dyne.

Klokkerne lød igen gennem Kanonernes Døn. Ude i Køkkenet hulkede Madam Bølling højt.

— Der, der, skreg den Gale, hidset af Lyden af Klokkerne. Læs, hører Du, læs . . . lad os alle bede.

Tine knælede ned. Bogstaverne voksede sig store paa Bladene foran hendes Øjne, og hun læste og læste og vidste ikke, hvad hun læste:

»Herre vær os naadig, vi have biet efter dig, vær aarle vor Arm, vor Frelse i Nødens Tid«.

— Ja, ja, raabte den Syge med opspilede Øjne: bed, lad os bede. Gud er almægtig.

— »Og Himlens Hær skal svinde og al deres Hær skal visne. Til Dom skal mit Sværd fare ned over Edom og over det Folk, som jeg satte i Ban.«

— Gud er almægtig, Gud er almægtig — —

Tine læste bestandig, mens den Syge blev ved at raabe. Selv hørte hun ikke alle Profetens For-

bandelser; Bibelens Ord var i hendes Øren kun tomme Lyd:

— H a n laa ved Broerne.

Faderen talte med. De sagde begge Ordene, han højere end hun, næsten som i Triumf raabte han alle Esaias' Rædsler.

— »Herrens Sværd kender Blod og det er mættet af Fedme, af Lams og Bukkes Blod, af Vædderers Nyrers Fedme; thi Herren har Slagtoffer i Bezra og stor Slagtning er der i Edoms Land . . .«

Fra Kirken begyndte Sangen. Det var som den Syge hørte efter den og talte sagtere:

— »Det skal ikke slukkes Dag eller Nat, Røgen deraf skal opstige evindelig. Det skal være øde fra Slægt og til Slægt, fra Evighed til Evighed skal ingen gaa igennem det«.

Langsomt blundede Bølling hen, og de febrilske Hænder blev stille.

Tine laa ned over Bogen. Fra Kirken hørte hun Soldaternes Sang:

Vor egen Magt, den er kun svag,
let kan os Fjenden fælde;
men En antager sig vor Sag,
omgjordet med Guds Vælde:
Det er den Herre Krist,
og Sejer faar Han vist!
Der er ej anden Gud,
Han drager med os ud,
Han Marken skal beholde.

Den Syge mumlede i Søvne, men Tine hørte det ikke; hvor stærkt de dog sang derinde — d e, s o m s k u l d e d ø.

Og myldred Djævle frem paa Jord
og os opsluge vilde,
vi frygte dog ej Fare stor,
de deres Trusler spilde.
Lad rase Mørkets Drot
med Løgn og Mord og Spot.
Han har dog faaet sin Dom,
da Krist til Jorden kom:
Et Ord ham nu kan fælde.

De, som kunde dø — dø og faa Fred!

. . . Tine stod op. Faderen sov endnu, og Præsten var allerede kommen tilbage og tog Præstekjolen af paa den anden Side af Sengen.

Madam Bølling bragte ham Kaffen og Kringlerne.

— Aa, var det nødvendigt, Madam, sagde han mildt, paa en Dag som denne?

Og han nød Kaffe og Tilbehør, siddende ved Fodenden, med et rørt Blik paa den sovende Syge.

— Men det er velsignet at forkynde Ordet for disse Tilhørere, sagde han og pegede ud mod Kirken.

— Ja, Hr. Pastor, svarede Tine, der ikke vidste, hvad han havde sagt.

Hun bragte Præstekjolen ud til den ventende Vogn, men Køretøjet kunde ikke komme frem. Det var intet Tog mer, det var blevet en kæmpende Stimmel mellem Kroen og Skolen. Vognene stak i det fodhøje Mudder, og Hestene standsede skælvende og blindede. Familjevis kæmpede Menneskene sig frem, Børn og Kvinder og Mænd, bukkende sig for Storm og Regn, der piskede deres Ansigter, følesløse — naar de blot kom frem, kun frem.

De skubbede sig forbi Kanoner og stønnende Dyr, forbi Saarede, der jamrede i Vogne uden Halm, forbi forladte Børn, der skreg ved Vejkanten, og de saa' dem ikke, fordi de ikke var deres.

Og selv deres Klager var døde. De bar heller ikke mer, mens de sled, rimelige Ejendele, men de slæbte kun bevidstløse, hvad Skrækken havde givet dem i Hænderne. Børn bar Husgeraad uden Værd, gamle Kvinder holdt krampagtigt som en Skat sprukne Spejle, hvor Regnen, der strømmede ned, udviskede Billedet af deres forfærdede Ansigt. Mødre bad om Ly, blot for deres Børn, hos Jessens, hos Smedens, i Kroen, og gik videre fra Dør til Dør, for der var ikke Rum.

Gennem alt, Storm og Kanondøn, der fik Pladsen til at skælve, hørte man som Knive de Saaredes Skrig — naar i Stimlen de nøgne Vogne standsede, hvor Ambulancesoldater, der var dødtrætte under altfor stor Elendighed, havde kastet de Lemlæstede uden Medfølelse.

Smedjen var fuld. Smaapiger hvilte sig paa Kirkegaarden, paa de vaade Gravstene. Foran Porten spærrede en Marketender Vejen for alle og solgte ud fra sin Vogn, geskæftig udskrigende sine Aagerpriser; mens hungrige Børn spiste begærligt midt i Uvejret. Frem mellem Vogne, Dyr og Mennesker jog den Krøblede, falbydende sit Øl, mens den fyldte Skindpung slog klingrende mod hans Krykker.

Forfærdet stod Præsten endnu ved Siden af Tine paa Trappen, da en Vogn satte ind fra Kro-

gyden midt i Vrimlen. Børnene faldt og skreg, og Vogne tørnede mod hinanden.

Saa kendte Folk Madam Esbensen, der sad i sin jumbende Stol. Hun skulde i Forretning.

Og pludselig midt under deres Elendighed begyndte de at le og spøge og raabe rundtom Madammen, der sad, bred og smilende, over alle Hovederne, i sin Stol. Og de gjorde Plads og trængte sig sammen, mens de blev ved at le. Pastoren kom hastig ned ad Trappen og i Vognen for at følge i Kølvand af Madammen, der rullede afsted, frem mellem de Flygtende.

Toget lukkede sig igjen. Soldaterne tog fat om Kanonernes Hjul for at skure dem frem og skaane de asende Heste, og op bag Kroen slæbte Vognparkens vanrøgtede Dyr nye Saarede.

Det var en Vogn med haardt Kvæstede. Der m a a t t e skaffes Plads. De k u n d e ikke bringes videre. De Nærmeste standsede ved Skrigene, da de Saarede bragtes op ad Skolens Trappe.

En Læge fulgte. Forvirrede løb forasede Sygepassere efter Vand og efter Kar. De flyttede de Saaredes Senge sammen, mens de nysankomme Kvæstede stønnede henkastede paa Gulvet. Der var ikke Lærred og der var ikke Charpi.

Tine løb efter det, gennem Stimlen over i Kroen. Paa alle Gulve laa der, paa udbredt Halm, Børn og Kvinder, Side om Side. Frysende Børn græd rundt om Skorstenen paa Stengulvet.

Madam Henrichsen fik Lærred og Klude frem, siddende i sit plyndrede Spisekammer, vragende længe, mens Tine ventede, utaalmodig, med de Kvæstedes Stønnen i sit Øre.

Men Madammen holdt paa sine Klude, maalte og besaa — midt i Jamren lod hun Munden løbe:

— Ikke var der spiseligt i Huset, ingenting; hvor skulde man ta'et fra? Og hvem havde vel Nytte af sine Piger? De er ikke til at holde ved Malkningen, om man saa bandt dem til Stripene . . .

Og mens hun blev ved at rode i sine Klude, udskældte hun paany sine Piger — den hemmelige Angst for Tinka øgede Dag for Dag hendes Raseri —:

— Om de laa ene i Nætter som disse? Taget faldt ned over dem, og de fløD med Mandfolk, hvor de blot fandt en Klat Hø . . Tøjter, Tøjter, raabte Madam Henrichsen, mens hun skubbede Lærredet til Side.

Tine tog det. Langsomt, som om hun havde glemt, hvad hun var gaaet om, gik hun gennem Stuerne og hørte atter Pladsens Støj. Som i Blinde gik hun ind gennem Vrimlen, og pludselig, midt i sin stivnede Træthed, syntes hun, hun saa' — et Nu — Bergs Ansigt foran sig, mellem en Flok Soldater, blegt og fortrukket, og greben af en fuldkommen Vished sagde hun:

— Han er død.

Hun gik op. Hun gav Lægen Charpi og Lærred. Han var i Arbejde: en af de Kvæstede stønnede højt under hans Hænder.

— Aa, aa, rør mig ikke, be'er jeg — rør mig ikke, be'er jeg, be'er jeg . . .

Lægens Arme var blodige indtil Albuen. Tine stod rolig hos og hjalp.

— De taaler at se Blod, sagde Lægen, der gik til den næste.

— Ja, svarte Tine blot og fulgte.

Det var en Sergeant, de kom til. Hans Ansigt var graablegt, og han rallede.

— Dæk ham til, sagde Lægen og gik forbi.

Sygepasseren slog Kappen over den Døende.

. . . Lægens Arbejde var forbi. Angste, uden Ord, havde de Syge set til fra deres Senge. Nu laa de nye Saarede i Baarerne, som hang mellem opstillede Bukke. Madam Bølling var kommen ind for at hente Lægen. Bølling var vaagen nu igen og saa urolig:

— Og naar der er en Doktor i Huset, sagde hun; hun saa' hverken Kvæstede eller Syge, hun tænkte kun paa Bølling, med hvem det var saa rent forkert.

Lægen gik ind og lod Tine blive.

Det begyndte at mørknes. Tiere og tiere aabnedes Døren: de flygtende Stakler bad om Nattely kun — forgæves.

— Er det Dem? hviskede Appel fra sin Seng.

— Ja.

Tine satte sig ned paa Sengekanten hos ham, og Appel tog hendes Haand. Saa faldt han tilbage i Feberen igen. I Vildelse var han hjemme, altid hjemme, i Viborg, ved Søen — med »de unge Piger«.

Ude standsede Kanonerne ikke, og Stormen lod ikke af; forbi de rystende Ruder hørte man det flygtende Togs evige Vandren som et stigende Vand.

— Annie, Annie, kaldte Appel halvhøjt i Feberen. Tak, at Du kom.

— Om lidt bli'r her køligt — hans Stemme lød saa mildt — saa gaar Solen ned . . . her er saa smukt, naar Solen gaar ned . . . og vi er sammen . . .

Han smilte og trykkede Tines Haand, som han bestandig holdt:

— Hvor Du var god, at Du kom, sagde han og klappede Haanden — Du er saa god . . . hvor Du er god . . .

Sygepasseren vendte Hovedet:

— Nej, de Fruentimmer stod 'et da heller aldrig ud. D e r laa nu hun osse paa langs henad Sengen — som en Klud.

Det var Doktoren, der kom ind, og Tine rejste sig.

— Det er daarligt med Deres Fa'er, sagde han. Han vil absolut op. Men føj ham blot; det kan dog ikke skade — desværre.

— Og g a a saa derind.

— — —

. . . Bølling var ude af Sengen. Han vilde ikke blive der mer. Ustanselig snakkende sad han paa Sengekanten. Madam Bølling kunde ikke faa Strømperne paa ham:

— Aa Gud, aa Gud, hun fik dem ikke paa hans Fødder med sine rystende Hænder.

— Lad mig, Mo'er, lad mig, sagde Tine og tog omkring den Syge.

— Jeg vil op, jeg vil ud, vi skal a l l e ud, blev han ved, hans Tunge gik uafladelig.

— Ja, Fa'er, ja.

Han havde ti Mands Kraft, han løste alt op igen; hun kæmpede med ham af alle Kræfter:

— Jeg vil op, vi maa bort, det er Tid! — Tine famlede med ham, Klæderne fik han forkert paa.

— Vi maa op i Taarnet, vi maa op i Taarnet, blev han ved, stakaandet: Alle op i Taarnet.

— For det er Jorden, der brænder, sagde han og begyndte selv at skælve: Forstaar I, det er Jorden, der brænder . . .

— Ja, Fa'er, ja.

— De har stukket Ild paa Jorden, sagde han hastig, hviskende og aandeløs: Der er Ild i Jorden — hører I — hører I . . . der er Ild i Jorden.

Og pludselig, greben af Rædsel, rev han sig løs, — mens Madam Bølling skreg — byldtende alt omkring sig, Klæder og Tæpper, raabende ustanselig, skrigende paa Lygten:

— Lygten, Lygten, skal vi ikke se, hvordan Jorden brænder? Og han begyndte at le.

— Jo, Fa'er, jo.

— Aa Gud, aa Gud, aa Jesus, Gud, hulkede Madam Bølling.

— Hent Tinka, sagde Tine aandeløs, følgende Faderen, der løb ud og ind, ud og ind.

— Ja, aa ja. Madam Bølling løb uden Sans.

— Lygten, Lygten, skreg den Syge.

— Ja, Fa'er, ja. Tine fik den frem og tændt. Tinka kom: Han vil op i Taarnet, sagde Tine hviskende og hurtig, hold dig til mig, hold dig til mig og pas paa.

Den Syge lo højt og længe gennem Larmen.

— Vi vil se, hvordan Jorden brænder . . . Gud

har sat Ild paa Jorden, sagde han forklarende og holdt Lygten op foran Tinka, der rystede.

Han gik ud. Han vilde ikke støttes. Han løftede, staaende paa Trappen, den svinglende Lygte højt, saa Lyset faldt over de Flygtendes Ansigter.

— Kom, Fa'er, kom, sagde Tine, som vilde have ham bort.

Mennesker og Vogne og Dyr asede frem ved deres Fod som et Tog af forvirrede Skygger. Stemmer og Klager og Raab blev til Mimren under Kanonernes Larm.

Bølling gik ikke videre. Han blev ved at staa, mumlende, med den løftede Lygte, paa det øverste Trin. Hatten tog han af, som om den strammede hans Hoved.

— Fa'er, kom.

De gik og de stødte mod de Flygtende for blot at komme forbi. Bølling var forrest; Stormen næsten udblæste Lyset. De foer imod Kirkegaardens Hækker og snublede over Stene.

— Hører I, hører I, raabte den Syge. Det lød som Jordskælvs Drøn.

Tudende løb Ajax og Hektor om mellem deres Ben.

Stormen stod mod Kirketaarnets Dør og holdt den til. Men Bølling rev den op. Der var en Luft derinde som i en Grav.

Døren slog i for de hylende Hunde.

— Mo'er, tag Lygten og gaa foran, sagde Tine.

Madam Bølling fik Lygten. Hun var bleg og stiv som i Krampe, mens hun tog den.

Stigen stod foran dem, op i Mørket. Dens Trin

var altfor høje — mellem dem laa Natten, som vilde den sluge dem.

— Gaa bagest, sagde Tine til Tinka.

De gik bagest, for at gribe Bølling, om han faldt. Men han klavrede op, klamrende sig til Trinene, talende uafladeligt, mens Klokkerne over dem rungede dumpt, gennem Larm og Storm. Regnen slog som Hagl mod alle Luger.

— Tinka, pas paa, pas paa.

Bølling vaklede i Mørket, og de vilde gribe ham. Men saa var han oppe og de ogsaa — paa det faste Loft.

— Lugerne maa op, Lugerne maa vi ha'e op! Bølling rev i Lugerne, og Tine sled dem op. Uglerne fløj dem, skræmte, forbi med korte Skrig, og Klokkernes Knebler slog, under Orkanens Ryk, mod Malmsiderne som til Brand.

Den Syge talte ikke mer. Forfærdede stod de alle foran de aabnede Luger.

De saa' gennem Regn og Nat kun en eneste Stribe af Rødt — som Randen af et Hav, mens bag det, paa Højderne, Huse brændte i Grunden med dunkel Flamme, som vilde den røde Ild rinde ned over Bakkernes Kamme. Og den tykke Luft, Luften over Landet i Brand, var fuld af Granater som af glødende og ilsomme Kloder, mens Lyden fra de Flygtendes Tros, Soldaterne paa Flugt, Vognenes Raslen, de tusinde Vandreres Trin — naaede dem som den rappe Knitren af et Kæmpebaal.

Under sagte Jammer, med sammenknugede Hænder faldt Madam Bølling ned mod Lugens Aabning ved Siden af sin Mand.

— Det er Øen, der brænder, hviskede hun.

Lugerne slog voldsomt ind mod Taarnets Mur; det var , som Himlen sendte alle Vande ned over Jorden, mens i den røde Rand Røgens Skygger sprang som onde Dværge.

Det gav Ryk paa Ryk i Taarnets Dør. Hundene foer jublende ind dernede.

Tine havde vendt sig. Lygten greb hun — hun troede, hendes Hjerte skulde stanse.

— Den dejlige Ø, den dejlige Ø, hviskede Madam Bølling de utallige Gange.

Tine havde løftet Lygten, højt over Trappen — hun lyste for Berg, der kom op:

— Det var ham, det var ham.

Hun talte ikke, rørte sig ikke heller. Hun skælvede kun, fra Isse til Fod, staaende paa det samme Sted, mens han tog hendes Hænder.

De andre vendte sig knap.

Han stod hende ganske nær, uden at vide det, faldt hun ind mod ham, mens hun sukkede. Og foran Lugerne, bag Forældrenes Ryg, tog han hende, dækkende hende med Kys.

Bølling havde rejst sig, og de var atter kommet ned. Hundene fulgte dem med Jubel.

Doktoren var i Skolen. Han vilde give Bølling Sovemiddel.

— Men De trænger til Søvn, vendte han sig til Tine, hvis Øjne var blanke og vidtopspærrede, som saa' hun et Syn.

— Ja, hun gaar med mig, sagde Berg. De gik.

Heste og Vogne og Mennesker blev til ét i Natten. Berg og Tine løb gennem Uvejr og Stimmel, fulgt af de gjaldende Hunde.

Og midt mellem Ruinerne af sit Hjem, under sin Hustrus Billede, tilfredsstillede Berg sit pinefulde, sit nagende, sit fortvivlede Begær.

— — —

Dyngvaad satte Maren afsted ud af Loen over Gaarden. Sofie var gaaet til Ro og vaagnede halvt, da Maren lagde sig ind til hende i den helt opløste Seng.

Hun satte sig op og mumlede:

— Det er en Bespottels' af Gud.

Men Maren faldt kun ned uden at høre hende og sov som en Sten.

— — —

Regnen var stanset. Luerne fra Sønderborg flammede over Landet.

VII

Nu var det glemt, altsammen, alt, hvad hun havde lidt i disse seks Dage siden han drog ud; nu kom han jo hjem.

Tine løb hen til Lars Husmands; dér vilde hun staa, naar han kom.

Rundtom drog Soldaterne ud, uden Sang, tungt i den opblødte Vej. De vendte Hovederne og saa' efter Tine, der løb dem forbi: hendes Ansigt var saa friskt i Vinden, og hun havde en lille Sløjfe fæstet i sit Haar under Sjalet.

Ved Stien ned til Huset holdt den Krøblede

med sin Vogn. Han havde to »Filialer« nu og solgte sit tynde, sukkerblandede Øl over hele Øen.

Han talte med sin kvækkende Stemme — Tine saa' op i den lyse Himmel, Luften var saa mild og alle Fugle kvidrede —:

— Ja vist, Niels Invalid, ja vist, sagde hun med sin høje, klare Stemme, og hun løb ind til Ane.

Ane sad, mens de to Børn kravlede paa Gulvet, foran Bordet og ordnede mange Kobberskillinger i Kræmmerhuse.

— Naa, sagde Tine, det er Fortjenesten?

— Ja, sagde Ane, Gud ske Tak, det er Øllet.

Tine slog Haanden ned i de mange fedtede Mønter.

— Det klodser da, Ane, sagde hun glad og vendte sig mod Ruden:

— Men L u f t maa her ind.

Hun stødte den trange Luft ud af fulde Lunger: Vinduet maatte op; men det var spigret.

— Hvem sidder dog for spigret Rude nu? sagde hun og fik Sømmene bort med et Par rappe Hænder. S a a!

Den friske Luft kom ind og Lugten af den unge Jord. Tine blev staaende ved Vinduet; Signalerne lød saa grant og kækt under den lyse Himmel.

— Idag kommer Skovrideren hjem, sagde Tine langsomt og halvsagte.

Ane hørte ikke.

Hun laa med hele Kroppen fremme over Bordet for at faa Tal paa sine Stabler. Baade Fingre og Kridtstreger havde hun til Hjælp under Regningen.

En af Ungerne havde fundet en tabt Skilling

og vilde ikke af med den og brølede, da Ane tog den.

— Kom, sagde Tine og tog Knægten op; hun løb gennem Stuen med ham i de løftede Arme:

Og det var Ridder Ro
og det var Ridder Rap
Tip—Tap.
Og det var Ridder Snip
og det var Ridder Snap
Tip—Tap.

Knægten lo, mens hun sang og løftede ham højt:

— Og skal du med Preusserne slaaes, og skal du med Preusserne slaaes, raabte hun og gyngede ham op og ned i Takten.

Saa blev hun stille igen og satte sig hen ved det aabnede Vindu, med Drengen paa sit Skød.

Ane blev ved at tælle sine Tutter.

— Hvor er Himlen dog høj, sagde Tine, der ufravendt saa' ud i den blanke Luft.

De Bortdragendes Signaler var døet hen, og Solen var ved at gaa ned.

Tine satte Drengen bort med et Sæt.

— Der er de, sagde hun og stod op.

Ane havde intet hørt. Men der lød Skridt bag Bakken af en kommende Trup.

— Nu naaer de Bakken, hører Du?

— Ja, nu kommer de, sagde Ane trægt.

Tine lyttede, mens de kom nærmere med tunge og trætte Trin, ned ad Bakken nu.

— De synger ikke, sagde hun sagtere, og hun bøjede Hovedet lidt ned bag Blomsterne. Det var, som Skyggen af en Angst greb hende.

— Jo, det er dem, sagde Ane og saa' op fra sine Skillinger.

De første Rækker kom forbi, tyndede og sørgmodige. Officererne gik ranke foran, blege under Ansigternes Sod. Række fulgte paa Række, tunge og tavse, ingen hilste det vante Kvartér.

— Saa stille de bli'er, sagde Ane.

Tine var ligesom sunken ned bag Blomsterne — nu stod hun op igen:

— Der var han — der saa' hun ham — saa bleg og saa stille som de andre . . . nej, han drejede ikke Hovedet; han saa' hende ikke, at hun var der; gik kun saa træt som de andre — forbi som de andre.

De var alle forbi, og man hørte kun den Krøbledes skingrende Stemme og et Par pludselige Kanondrøn over Landet, der syntes at hilse Solens Nedgang.

— Farvel, sagde Tine, der stod ved Døren; og hun gik hen over Markerne. Men pludselig, midt i den uforklarlige Angst, der havde grebet hende, sagde hun:

— Hvor han har lidt! Og hun smilede under en ubeskrivelig Glæde: hun skulde trøste ham, pleje og trøste ham.

Hun løb stærkere, saa hurtig hun kunde, hjem over Marken.

Hun mærkede ikke, der var ganske stille i Gaarden, skønt den var fuld af Soldater, og ikke, at Huset, hvor alle Officerer var inde, var dødt og uden Støj.

Hun kom forbi Sofie, der sad paa Huggeblokken og græd, sagte, uden Ord, og hun gik ind i sit

Kammer, hvor det duftede af de grønne Bukkar, og hvor de blaa Anemoner stod friskplukkede i Karmen.

Hun tog Stjernedugen frem, som hun havde gemt til Side, og hun lagde den paa det lille Bord. Hun stillede Tallerkenerne frem og dækkede, og hun saa' til hans Livret, som hun havde lavet iaftes silde, da alle var til Ro; og hun satte Glassene frem, hvoraf han skulde drikke.

Hun blev ved at gaa omkring ved det hvide Bord, puslende med ingenting; hun tænkte ikke paa, at han tøvede — lykkelig ved kun at sysle her, hvor de skulde være sammen.

Saa hørte hun hans Trin, og hun gik hen mod Døren.

Hun rakte Hænderne frem og smilede, men pludselig lod hun dem synke igen — han saa' dem ikke; og Ordene, hun havde længtes efter at sige, hun fik dem paa én Gang ikke frem; hun stod kun maalløs, ventende, i uforstaaende Angst foran hans aandsfraværende Øjne, der ikke saa' hende, ikke kendte Kammeret igen, ikke hilste hende.

Hun gjorde kun én Bevægelse — pludselig, maaske uden at vide det: hun gik tilbage og hun stillede sig foran det lille Bord, saa hun skjulte det, mens han træt satte sig ved Ovnen, stirrende frem for sig.

Tine blev staaende — gennem Mylret af Tanker og hendes Angst brød (vel ogsaa med Glimtet af et Haab) paany det Ene: Hvor han har lidt! Og frygtsom, mens hun næppe berørte hans Skulder med sin Haand, sagde hun sagte:

— Var det saa forfærdeligt?

Det var, som om han vaagnede ved Lyden af hendes Stemme:

— Forfærdeligt, sagde han kun.

Og ligesom om han overhovedet først nu huskede »det«, holdt han hendes Hoved ned mod sin Skulder med en slap Haand og uden at tale, mens Tine trykkede Ansigtet ind mod hans Kind, og Taarerne brød frem af hendes Øjne.

Saa bøjede han sig — og halvt i Tanker, halvt af Medlidenhed — kyssede han hendes stakkels Ansigt med et Par kolde Læber.

Tine stod stille op, og hun begyndte at tale som en, der fryser — frygtsomt: om Nætterne, om Skanserne der ude, om de Faldne.

Han svarede kort, i en Tone uden Liv.

Det var som hvert Svar gjorde Tine blegere og det næste Spørgsmaal endnu mere tonløst.

Hun tænkte kun paa ét: at faa Bordet bort, om bag sin Seng.

Over dem hørtes Officerernes trætte Skridt; deres træge Tale var gaaet helt i Staa, mens Berg, som om det dog var ham et Behag at fornemme hendes Legeme ind mod sit, blev siddende og holdt hendes Hoved ind mod sit Bryst.

Tine løsnede hans Haand fra sit Hoved og stod op:

— Skal De ikke ind at spise med de andre? sagde hun med en Stemme uden Liv. Hun vidste ikke selv, hvorfor hun kun hængte ved denne ene Tanke.

— Jo, det er vel Tid, sagde Berg, og han gik.

Tine fulgte. Hun gjorde i Køkkenet alt i Stand. Officererne kom tavse ned, i Borgestuen begyndte

Sofie at opvarte Sergeanterne, der spiste, graadigt, men uden at faa Liv i de svidende Øjne.

Tine havde sat Maden til Officererne frem, og Sofie begyndte at bringe den ind.

»Skovriderens Ret« bar Tine selv.

Officererne satte sig stille hen til Bordet, og de begyndte at spise, mens Sofie bød om til det tavse Selskab med en uafladelig Lyd som en ganske sagte Klynken, og Tine fulgte, stiv og ubevægelig.

En og anden talte nu og da med et Udtryk, som hørte han ikke sine egne Ord og heller ikke Svaret. Saa sad de tavse igen med det besynderlig samme Udtryk i alle Øjne som en stirrende, bestandig Grunden.

Tine bød »Retten« om og kom til Berg. Han saa' op paa hende, men hun var ganske rolig. Det var kun, som blev hun langsomt mere og mere bleg, som om alt Blodet svandt bort af hendes Legeme.

— Aa, det har Deres Moder bragt, sagde Berg.

Der gik blot en hastig Skælven hen over Tines Ansigt, og hun forsøgte at smile som til et Ja.

Officererne rejste sig fra Bordet, og, faamælte, satte de sig rundtom og fulgte med Øjnene Røgen af deres Cigar. Nu og da stod en Enkelt op, og han begyndte at gaa op og ned, som havde han glemt de andre, mekansk, som En, der forfølger en eneste, fix Tanke — og satte sig igen paa den Plads, som han lige havde forladt.

Tine gik ud og ind og vendte bestandig tilbage for at vente et Blik eller maaske blot for at høre hans Stemme og være, hvor han dog var.

Ovre fra Laden begyndte Folkene at synge — faa Stemmer og altfor skingert.

En af Kaptejnerne tog Cigaren ud af sin Mund:

— Det er de N y e, sagde han tungt til Berg.

Sangen blev ved derude — fler Stemmer tog i; saa sagde Majoren, der stod op:

— Naa, Lieutenant, har De glemt at synge? Svar Folkene med en Vise.

Løvenhjelm gik hen til Klaveret og slog det op. Han sad saa underlig stiv — som en Automat — mens han sang:

> Har I læst den Berlingske Avis —
> eller har I hørt'et,
> at en fornem Hertug i Paris
> har sin Kone myrdet?
> Hun var lige gaaet i sin Seng,
> drømte om sin Manne —,
> han hed Hertug Choiseul Praslin,
> hun hed li'esaadanne.

Baronen kom ind med et Par Korrespondenter i Følge — en Englænder og den Sortsmudskede, som kom fra Hovedkvarteret; de hilste, mens Løvenhjelm blev ved at synge, og de Yngre faldt i med mekanisk aabnede Munde, lænende Hovedet mod Væggen, stirrende ud i Luften:

> . . . Ind kom Kammerpigen trippendes galant,
> spurgte: »Hvad behaver?
> Men ved nøjere Eftersyn hun fandt
> Fruen rent Kadaver.
> Hertugen den Tyverad
> vaskede sig i et Fad,
> aad en Ret forgiftet Mad,
> brændte saa sin Slobrok.
> Tralala, lalala, tralala.

Sangen var holdt op, uden at nogen mærkede det — knap nok de, der sang.

Og i den pludselig stille Stue hørte man Englænderens Stemme, der sagde:

— Ja, den Kanonade skjuler jo Himlens Sol.

Tine og Sofie redte paa Sofaerne, og de begyndte at bryde op. Rundtom hørte man kun de tunge Trin af dem, der gik til Ro, og ingen talte til hinanden.

I Dagligstuen sad kun den københavnske Korrespondent, der holdt fast paa en enlig Kaptejn og endte alle Sætninger med at sige:

— Nej — jeg forsikkrer Dem, jeg vover mig ikke mere over Broerne.

— Vist saa, vist saa, sagde Kaptejnen, der intet hørte; i hans Øren lød kun bestandig Skansernes fortumlende Støj.

— Nej, forsikkrede Herren af Pressen igen, jeg gaar ikke mere over Broerne.

Tine havde sat alt til Side, allevegne, i Spisekamret og i Køkkenet, langsomt som en, der skal faa Tiden til at gaa.

Hun hørte Bergs Skridt gennem Gangen, og hun gik frem mod Døren, men han gik kun ud paa Runden; og hun vendte tilbage til sit Kammer.

Hun tænkte ikke mer paa at afdække det lille Bord og ikke paa at tage Dugen af, der skinnede ved Siden af hendes Seng — hun saa' det ikke mer; hendes L i v hang kun i magtløs at vente.

Det slog et Par Dask paa Døren. Det var Tinka, der kom bralrende ind:

— Min Pige, sagde hun, jeg vilde dog se, om Huset stod endnu — jeg kommer fra Per Eriks'.

Tine nikkede kun, hun kunde ikke have talt.

— Naa, her er de Fleste til Ro, sagde Tinka, der løsnede sit Sjal. Ja — li'saadan hos os . . . Men — hvor er Skovrideren? spurgte hun.

— Vel derinde, sagde Tine uden at røre sig.

Nu først saa' Tinka paa hende — ved Lyden af den ligesom døde Stemme — og pludselig holdt hun inde: foran Bordet med den hvide Dug, hvor ingen havde spist, og Væggen med Bukkar om Spejlet og Tine selv, bleg som var hun uden Liv og Blod.

— Tine, sagde hun angst og holdt inde paany.

Det var som Tine først rigtig hørte nu, da hendes Navn blev nævnt; men hastig vendte hun atter Øret mod Vinduet.

Nu gik han forbi.

Tinka var begyndt at ryste. Tavs gik hun hen mod Veninden, og hun tog hendes Hænder, der var kolde og stive, som var de livløse. Hun fandt ingen Ord, hun tog kun Tine om Haaret og blev ved at glatte det, glatte og glatte det.

— Tine, Tine, sagde hun.

Tine løftede blot sit tunge Hoved, og et Øjeblik saa' hun paa Tinka med Øjne som en Hinds, der døer — u d e n a t f a t t e D ø d e n.

Tinka lod sine Hænder synke, og endnu en Gang saa' hun rundt i Kammeret, hvor Skovkransene hang om Spejlet.

— Farvel, sagde hun. Det er jo blevet silde.

Hun tog Tines Hænder, der ikke gengældte hendes Tryk; og stille gik hun ud.

Da hun kom frem ved Længen, mødte hun Berg.

— Er det Dem? sagde han. Hvor kommer De fra?

— Fra Tine, svarede Tinka haardt.

— Godnat.

Tinka løb ned ad Alléen; og, mens hun tænkte paa Løvenhjelm og paa ham den anden, den Fremmede, der havde været der i Kroen kun den eneste Nat, løftede hun pludselig sine Hænder som til en Trudsel eller kun i Fortvivlelse.

Berg gik videre; i Længerne var der stille, alt var til Ro.

Paa Gaardtrappen stod en Officér, der i sin Dødtræthed ikke en Gang kunde sove.

— Natten vil blive haard, sagde han og pegede i Retning af Skanserne.

— Ja, haard, sagde Berg.

Kanonernes Bulder sang gennem Nattens Mørke, saa det gav dumpe Genlyd i Jorden, og Trappen sitrede under dem, hvor de stod.

— Og heller ikke Søvnen er kvægende, sagde Officeren langsomt.

Berg svarede ikke. Men de tænkte begge paa den tunge Dvale, der faldt over de Dødtrætte, mens Dagens Raab: »Dæk Dybbøl — Dæk Avnbjerg — Ragebøl dæk« blev ved at skræmme de lammede Sovende.

— Nej, sagde Berg, man kan knap sove mer.

De gik ind og de skiltes med et Haandtryk — de var blevet saa faste, Haandtrykkene Kammerater imellem.

Berg aabnede Døren til Dagligstuen, og i Kammeret hørte Tine hans Skridt, der døde bort.

Hun bevægede sig ikke, stille sad hun og skælvede kun som af Kulde:

De var endnu ikke til Ro — Huset var endnu ikke stille — han venter, til det bliver stille.

Man hørte Kanonernes stigende Drøn og en enkelt Søvnløs' Fodtrin frem og tilbage over Loftet. Ellers var Huset tyst.

Der kom Skridt fra Baronens Stue i Gavlen, og Tine hørte Korrespondentens Stemme paa Trappen.

— Nej — ikke den tapreste Korrespondent gaar mere ind i Byen, sagde den Sortsmudskede.

Og Baronen svarede:

— Som sagt — som sagt — nu maa man vente de store Begivenheder.

Døren blev atter lukket, og ogsaa Baronens Trin døde hen over Loftet. Kun den Søvnløse gik og gik.

Maaske haabede Tine nu slet ikke mer. Men hun rejste sig dog, og hun tog sit Sjal og lagde det om sig og satte sig igen — »for om han dog kom«.

. . . Hun foer sammen — det var hans Trin.

Hun kastede Sjalet og stod midt i Kammeret — hun smilede til ham, da han kom.

Han tog hende i sine Arme og knugede hende, saa hendes Lænder smertede.

Hun smilede og sagde:

— De kom dog.

— Ja, hvem kan vel sove nu? sagde han og bøjede sig over hende.

. . . Han blev hos hende endnu. Men alt var koldt og dødt. Ord fandt han ikke, men kun Kær-

tegn, mens hun laa som frysende i hans Arm — uden Liv.

Og bestandig stirrende paa alle disse Timers Lidelse, hvis Grund hun ikke forstod, hviskede hun sagte, som bad hun tusind Gange om Tilgivelse — hun, der havde givet alt og hvem alt var berøvet

— Er De vred? hviskede hun ganske svagt.

— Hvorfor? spurgte han og forstod ikke en Gang hendes Spørgsmaal.

Men Lyden af hendes Stemme vakte paany den Deprimeredes Begær, mens Kanonerne sang.

— — —

Det var over Daggry.

Men Sofie var alligevel ikke kommen videre end til at sidde med halvt løste Klæder foran den store Seng. Dér var hun falden hen og sad og nikkede.

Maren vækkede hende.

Sofie kom til Besindelse og fik udtalt Forargelse:

— En véd virklig ikke, hva' Du tænker — det er den lyse Morgen . . .

— De tør jo ikke mer ligge ene, sagde Maren kun med halv Foragt og smed sig i alle Klæder, yderst paa Sengestedet.

Maren kom ikke af Tøjet mer.

VIII

Det var næste Formiddag:

Tine gik bort fra Vinduet, da hun saa' sin Moder komme gennem Gaarden.

Hun vilde gaa — bort — blot ikke se hende. Disse syv Dage havde hun ikke været hjemme.

Hun løb ind i sit Kammer, men hun hørte allerede Moderens Stemme i Køkkenet, og hun aabnede Døren.

— Her er jeg, sagde hun i en Tone, der pludselig lød utaalmodig eller vred.

— Aa, Tine, saa længe vi ikke har set dig, sagde Madam Bølling, der kom ind. Og Din Fader har været saa syg — saa længe, saa længe . . . Aa — det har været slemt — det har været meget slemt.

Ordene kom ikke bebrejdende, kun saa bekymret. Men foran den ældede Moder — hvor blev hun ikke graa fra Dag til Dag — under dette Overmaal af Lidelse, sagde Tine i den samme Tone, utaalmodigt og haardt:

— Tror Du, her har været bedre?

— Nej, aa, nej, sagde Madam Bølling, og, idet ogsaa hun pludselig faldt ind i Tines Tone, skændende eller hidsig, sagde hun:

— Men det er vel dog dit Hjem derhjemme, og man kunde vel blot se dig.

Tine svarede og de blev ved at tale — hidsigt, om et Intet, der faldt for, højt, saa man hørte de skændende Stemmer ud gennem Døren.

Madam Bølling brød op.

Paa Tærskelen sagde hun, at Fru Appel var

kommen, og at det var forresten Lieutenanten, der gærne vilde se hende.

Tine holdt ikke Moderen tilbage. Hun følte, da hun var gaaet, kun som ét stumpt Ubehag mer. Og lidt efter var det hende, som ogsaa det var hændet en Fremmed, et andet Menneske eller for længe siden . . .

Rundtom gik Dagen sin Gang. I Stuerne vandrede Officererne, som havde de ikke blivende Ro noget Sted. Et Par Stabsofficerer kom ridende til Gaarden; de kom fra Stillingen bedøvede og tilintetgjorde af Støjen blot. Blege og med korte Hilsener gik de ind til Majoren.

Officererne samledes i Klynger, og paa én Gang — ingen vidste, hvorfra Rygterne kom — hviskede alle, fra Mand til Mand, at Regimenterne, et, to, havde vægret sig ved at gaa over Broerne.

Kanonernes Døn holdt ikke inde et Minut. Kaptejnerne blev kaldt ind, og fra Majorens Stue hørtes korte, hastige Stemmer, mens de Unge ventede, raadvilde og tavse.

Hans Højærværdighed rullede ind i Gaarden. Han var ophidset og søgte Majoren, men han maatte vente og vandrede op og ned mellem de Unge, mens alle lyttede efter Stemmerne derinde og i Gaarden Soldaterne gjorde deres Dont uden at se og uden at tænke.

Og midt under Forvirringen og Larmen spiste de og drak de, i Hold, mens Sofie bar Mad ind og Mad ud. Døren til Majorens Stue gik op, og Højærværdigheden vilde styrte sig over de to Herrer af Staben. Men de gik ham forbi med en Hilsen, der brat brød hans Ordstrøm af, og de vendte

tilbage til deres Heste. De følte ikke mer Dyrene under sig og ikke deres egne Lemmer, og deres Øjne brændte som hos en Lods, der strider med Mørket.

Kaptejnen vendte tilbage, men ingen turde spørge. Fra Majorens Stuer hørte de Højærværdighedens Stemme høj og ophidset. Han havde hørt, fra Hovedkvarteret hørt, at Skanserne, at Stillingen skulde rømmes.

Han vilde ikke tro det, det var ikke muligt, og det turde ikke tænkes: Folkets Tro kunde ikke sviges for anden Gang.

Provsten blev ved at tale, men Majoren svarede ham ikke. Han sad kun med Blikket fæstet paa Vinduet: i Alléen gik de stilfærdige, ludende Soldater, og paa Vejen sled de Nysaaredes Konvoi sig langsomt frem i Solen.

Hans Højærværdighed saa' intet. Han gik kun ophidset op og ned med store Skridt som paa Offerdage i sit Sakristi og talte højere og højere: Stormen var jo alles Haab, og nu taltes om Tilbagetog.

— Men Regeringen vil kende sin Pligt — den viger ikke tilbage — den vil ikke taale et nyt Dannevirke — den vil give sine Befalinger.

— Den har netop givet dem, Hr. Pastor, sagde Majoren, der ikke tog Øjnene bort fra de Døendes Tog, som førtes hjem i Solen.

Begge Herrer tav, og hans Højærværdighed brød, lidt forvirret, op; han vilde køre om ad Hovedkvarteret.

Han gik gennem Stuen forbi Grupperne af tavse Officerer, ud i Gangen, hvor han mødte Berg og Baronen. Stilheden i Huset trykkede Hans Høj-

ærværdighed. Det var, som ingen mer turde tale rigtig højt: kun h a n s Tribun-Røst lød lige fyldigt op med Kanonerne.

Døren til Kokkenet stod aaben; ved Bordet arbejdede Tine, Sofie og Maren i samme Række; de vaskede de skidne Tallerkener i et Par Baljer og slog Affaldet ud.

Højærværdigheden talte til Tine og spurgte til Bølling.

Hun løftede kun sit Ansigt og saa' paa ham som forstod hun ikke, med et Blik som En, der gaar i en hemmelig Vildelse.

Og Provsten sagde til Baronen, mens han lod Øjnene glide hen over Sofies og Marens forasede Figurer:

— Ja — ogsaa Kvinderne har taget deres Del af Byrden.

Hans Højærværdighed vendte sig og gik ud til sin Vogn. Baronen kørte med: man maatte dog have Efterretninger.

— Ja, sagde Hans Højærværdighed, da de bøjede ud af Alléen: Om blot Hæren stod ret paa Højde med vor Regerings Energi.

Berg hørte ikke den bortrullende Vogn — han saa' kun Tines Ansigt, da hun løftede det mod Provsten. Forgæves gik han to Gange frem over den lyse Gaard, hun saa' ham ikke og rørte sig ikke. Han taalte ikke, han udholdt ikke at se paa denne Stilling og dette Ansigt.

Og han slog paa Ruden:

— Kom, sagde han, vi gaar op paa Højen.

Hun løftede kun det samme Blik mod Ruden, og mekanisk, som om hun fulgte en Befaling af

En, hun ikke kunde modstaa, slap hun Arbejdet og tog sit Sjal.

Hun hørte ikke, hvad han sagde, mens han gik paa Stien bag hende; heller ikke hans Stemme naaede hende længer. Hendes forvildede Tanker tænkte kun ét: han elsker ikke mer. Og Sjæl og Legeme følte kun én Smerte: Gyset fra inat.

Fuglene sang over Engen; alle Buskes klæbrige Knopper lyste — i Udspring — i Solen.

Lidt efter lidt var Berg træt holdt op med at tale; han fik jo intet Svar. Og mens han gik bag ved hende — hun gik saa tungt, med halvbøjet Hoved — spurgte han kun sig selv, hvordan han vel nogensinde havde kunnet attraa dette Menneske.

De naaede Højens Fod, og Skridt for Skridt voxede Kanonernes Døn. Saa saa' de fra Toppen det hærgede Land, mens de stod ved Siden af hinanden.

De grønne Agre var nedtrampede, og Flokke af herreløst Kvæg løb hen over Markerne. Vejene laa som mørke Sumpe, og de afbrændte Huses sværtede Mure gabede op imod dem.

Bag Skoven stod Rønhaves Brandsøjle op som et Sørgebaal, der naaede Himlen.

Signalerne begyndte at lyde, og de klang magtløse mod Kanonernes Brag. Skanserne kastede Røgen tyk ind over Landet, som vilde de indhylle det i Nat.

Berg stod tavs; i pludselig komne Tanker saa' han ud over den skændede Ø og sagde sagte:

— Hvor Marie dog elskede denne Plet.

Tine hørte det, og hun forstod saa vel. Men

nogen ny Lidelse følte hun ikke. Hun syntes kun, at Solen smertede hende, og Himlens Blaa gjorde hendes Øjne ondt.

Tropperne begyndte at samles, og lidt efter lidt kom Afdelingerne frem mellem Hegnene, der knoppedes. Alle Veje blev fyldte af Kolonnerne, der paa den dønende Jord gik tavse og Skridt for Skridt, som lange Ligtog, mens Kanonerne rungede over dem i den sollyse Luft som Lyden af tusinde vældige Malmklokker.

Tine var gaaet ned ad Højens Kam.

— Hvor gaar De hen? spurgte Berg, som om han pludselig vaagnede.

— Jeg gaar hjem, svarede Tine blot og pegede over mod Skolen.

Hun gik bort fra Højen.

Det var som det ene Ord ramte Berg som et pludseligt dirrende Slag, og han vilde kalde, men han kunde ikke. Under en næsten ulidelig Smerte saa' han alt, hvad han havde gjort.

Hundrede Billeder — og hvert stikkende som en borende Naal — kom op i et Nu: Billedet af de Gamle, den lallende Mand, af Madam Bølling, af hendes Øjne, hendes Øjne, der ikke mer kunde græde, og af hende, af Tine, saa livløs, som var Sjælen død i hendes Krop.

Hele deres Liv, der var levet for ham og hans, hele deres Hus, som tilhørte ham og hans — saa' han Plet for Plet; og han saa' deres Ansigter, de gode Ansigter; og han hørte deres Stemmer, de gamle Stemmer.

Det var ham, ham de havde elsket som en Søn . . .

Det var, som hans S j æ l var saaret, Kanonernes Døn lød som et fjernt og et ligegyldigt Bulder, og Kolonnerne saa' ud som noget kravlende Smaat.

H a m havde de elsket som en Søn.

En Officer stødte til hans Arm:

— Kanonaden stiger, sagde han.

Berg vendte sit forvildede Ansigt imod ham:

— Synes De? sagde han.

Og han gik bort fra Højen.

Officeren saa' efter ham — Berg næsten vaklede, mens han gik.

— Naa, ogsaa h a n, sagde Officeren til sig selv og saa' efter sin Vaabenbroder.

Berg gik ned over Marken. Han var paa Kirkegaarden. Han var paa Paradisvejen. To Timer flakkede han rundt og vogtede paa Skolens tændte Lys.

Saa vendte han hjem.

Og inde i sin egen Stue gav han sig til at skrive, langt, Side paa Side, ømme, brændende Ord til sin Hustru.

. . . . Tine var gaaet frem over Engen, ind gennem Gaarden og gennem Alléen, forbi Officerer og Soldater, som hun ikke saa'.

Henne paa Vejen standsedes hun af et Vogntog.

Det var Naturalforplejningen, Kød og Mel og Brød, der transporteredes forbi paa mange Vogne. Tines Øjne faldt paa de Heste, der gik hende nærmest. De sled sig, laadne og vanrøgtede, duvende frem, med matte og udslukte Øjne, mens de træge Kuske lod Piskene jævnt falde ned over deres Ryg.

Men Dyrene gik kun som før i samme trætte

Skridt, som om Slagene ikke kunde smerte dem mere.

Tine blev staaende, og hun fulgte med Øjnene Spand efter Spand.

Langt fremme paa Vejen hørte hun endnu Kuskenes trevne Raab, naar de lod Piskene falde sløvt over Dyrenes Rygge.

Pludselig sprang Taarerne frem af hendes hede Øjne.

— —

Hun naaede Pladsen. Den var tom, og i Kroen var der stille.

Kun paa Smedens Lod, hvor der laa friske Høvlspaaner mellem den nedtrampede Rug, arbejdede fem—seks Soldater. De slog hvide Fjæl sammen og bestrøg dem med Sort.

Tine gik op ad Trappen, og hun løftede Klinken til Skolen, hvor Luften var tung og sødlig-ram. Fru Appel sad ved Sengen hos sin Søn.

Timevis havde hun ikke rørt sig, fra hun kom, ikke spist og ikke drukket: hun sad kun stum og saa' paa Sønnens Ansigt, der var blevet saa lille som da han var Barn, og paa hans Hænder, hans urolige Hænder.

Madam Bølling var listet ud og ind: hun vilde jo saa gerne hjælpe.

Men Fru Appel blev kun siddende ubevægelig, og Madam Bølling stod raadvild med Koppen med Suppe, til hun gik igen.

Kun én Gang havde Fru Appel løftet Hovedet og, mens Taarerne brød ud af hendes Øjne, havde hun sagt:

— Han er jo saa ung.

. . . . Tine havde sat sig -- hun vidste ikke, om Fru Appel havde hørt hende, for hun havde ikke hilst og ikke rørt sig. Men saa sagde hun:

— Han har spurgt efter Dem. Men nu sover han.

Og Taarerne brast frem paany, som om hvert mindste Ord, hun sagde, maatte kalde dem frem.

Tine talte ikke; og begge sad tavse, som grebne af den samme Sorg, og stirrede paa det blege Ansigt.

Sygepasseren bragte de Saarede Mad. Aftenklokkerne begyndte at ringe, men man hørte dem knap gennem Kanonernes Larm.

Saa blev der atter stille i Stuen, og Skumringen begyndte at lægge sig over Rummet.

Fru Appel sad kun som før foran sin slumrende Søn.

Madam Bølling kom ind; hun turde næppe hviske. Men hun sagde dog til Tine ganske sagte, med sin forknytte Stemme:

— Du kommer dog ind?

Og hun gik igen. Saa bleg og stiv dog Tine sad der!

— Aa — ja, aa — ja, sagde Madam Bølling, her er Elendighed nok til os alle.

Det var næsten blevet mørkt. Fra Sengen hørte man den Saaredes sagte Suk. Tine rejste sig ikke. Her syntes hun var bedst. Her var Fred, her, hvor et Menneske døde — — og Livet var forbi.

— Han vaagner, sagde Fru Appel.

Halvt i Søvne begyndte han at klage.

Tine stod sagte op og tændte stille Lampen og satte sig igen.

Den Døende slog Øjnene op, men han saa' ikke

mer — de store Øjne var brustne, og han jamrede svagt under sagte Rallen.

Moderen laa ned ved hans Seng:

— Ja, Max, ja — gør det saa ondt? gør det saa ondt? hviskede hun.

— Ja, Max, ja — gør det saa ondt?

Døren gik. Det var Madam Bølling igen. Hun vilde kun se efter Tine — saa var hun vel vred fra idag, siden hun ikke kom ind.

Hun gik ikke hen til Sengen. Hun stod kun ovre i Mørket og saa' paa sin Datter, til hun stille vendte tilbage.

Den Døende rallede højere:

— Ja, Max, ja, gør det saa ondt? gør det saa ondt?

Han blundede igen og atter vaagnede han.

Ude steg Kanonernes Lyd som et rullende Vejr. Men om Sengen var der dog som forunderlig stille.

— Løft ham, løft ham, hviskede Moderen — selv holdt hun hans Hænder.

Hvor hans Aande blev svag og hans Hænder stive.

— Annie, Annie, hviskede han ganske sagte.

— Ja, Max, ja.

De lyttede begge efter Aanden, som kom saa svært, saa tungt; Moderen havde rejst sig — saa kastede han sig tilbage.

— Læg ham.

De lagde ham ned igen. Saa var det, som vilde han løfte Hovedet, og han søgte om Ord:

— Annie — Mo'er — Annie — hører I Fuglene?

Og idet han strakte de stivnende Hænder frem og smilte, sagde han:

— Ja, hvor Livet skal blive smukt.

Munden lukkede sig med et Suk — det unge Hoved faldt helt tilbage.

Saa sank Fru Appel med et Skrig ned over sin livløse Søn. Tine trykkede hans Øjne til.

Fru Appel satte sig igen, og hun begyndte at klappe hans Hænder, der var stive, og hans Ansigt, der var koldt — længe, Time paa Time.

Tine havde rejst sig. Langsomt gik hun bort fra Sengen: h u n vidste ingen Trøst.

Madam Bølling var ikke gaaet til Ro. Hun sad paa Køkkenstolen bag Døren. D e r kunde hun høre, naar Tine gik.

— Der var hun — nej — hun kom ikke ind.

Madammen tog efter Lyset, hastig, og gik ud i den lille Gang, hvor Tine allerede var ved Døren.

— Skulde Du ikke se din Fa'er? sagde hun.

— Mo'er, jeg maa jo hjem, svarte Tine kun.

Madam Bølling gik hen til hende.

— Aa, Tine, skal vi nu ogsaa gaa og være vrede paa hinanden, sagde hun, skal vi nu ogsaa være vrede paa hinanden . . .

— Nej, Mo'er, nej, Tine rev sig løs — men nu er det jo silde . . . Godnat.

Hun talte i den samme utaalmodige eller forpinte Tone som om Morgenen, og Døren slog til. Hun var borte.

Madam Bølling vendte tilbage. Hun kom ikke længer end til Stolen ved Døren. D e r faldt hun hen. En stum og uvis Angst holdt det stakkels, tunge Hoved vaagent. Rundtom hørtes de Søvnløses Skridt over Gulvene; Officererne fandt ikke Hvile mer.

Uden at vide det begyndte Madam Bølling at vandre som de — en rokkende Skygge frem og tilbage foran det osende Lys: hun vidste ikke Rede mer, hun vidste ikke Rede.

Kanonerne gav ikke Fred et Minut. Som skulde Taget styrte, rystede Skolen i sin Grund.

Kun Fru Appel sad stum og rolig foran Sengen hos sin døde Søn.

— — —

I Skovridergaarden var der stille.

Tine hørte kun nogle rastløse Skridt over Gulvene i Gavlen, mens hun gik gennem Huset.

Hun gik rundt, og hun stillede paa Plads. Saa undredes hun pludselig over, hvorfor hun gjorde alt det — og lod alting ligge uden Tanke.

Hun aabnede Døren til Dagligstuen, og hastig veg hun tilbage.

Skovrideren sad ved sin Lampe og skrev.

Hun sagde til sig selv til hvem, og dog led hun ikke mere. Sagte gik hun tilbage til sit Kammer.

Gaaende op og ned — og undertiden pludselig standsende som vilde hun besinde sig eller blot fange en eneste Tanke — samlede hun alting sammen, Stykke for Stykke, som En, der bryder op og skal rejse.

Kort efter Daggry gik hun hjem.

— At Du kommer, sagde Madam Bølling, der var i Køkkenet, og slog sine Hænder om den tavse Datter: Ja, j e g er just staaet op, ja, j e g er just staaet op, sagde hun; hun vilde ikke fortælle, at hun ikke havde været i Seng, det vilde jo bare gøre Tine urolig.

Tine gik ind til sin Fader.

Han havde faaet en ny Tidsfordriv. Tines gamle Skrivebøger var blevet taget frem, dem med Løve- og Tigerjagterne paa Bindet.

Dem sad han og læste i — Time efter Time.

Tine sad ved hans Fødder — hun stirrede paa de store Barnebogstaver.

»Du skal ikke have andre Guder for mig«, stod der i Linje efter Linje.

Bølling fulgte Linjerne med rystende Fingre. Tine maatte vende Bladet:

»Du skal ære din Fader og din Moder« — »Du skal ære din Fader og din Moder,« læste den Gamle Gang paa Gang, med sin svære Stemme.

— Hun skrev godt, hun skrev godt, sagde han og saa' over paa Madam Bølling.

— Ja, Bølling, ja, Du har jo lært hende det, svarte Madammen.

— Ja, hun skrev godt, gentog han. Og han læste igen.

IX

Otte og fyrretyve Timer havde Kanonerne ikke tiet.

Nu var det over Middag. Klokken seks skulde Regimentet rykke ud.

Stimmelen blev tættere foran Kroen. Der var d e m, som fik Feltflaskerne fyldte for anden Gang: den første Ration var gaaet med, mens de fik Munderingen i Orden — det gik lidt langsomt fra Haanden — og en Gang imellem glemte de rent

Donten, mens de sad og lyttede efter »Musiken«. Den blev alt haardere, syntes nogle.

Den Krøblede jog rundt — men idag var hans Øl for tyndt: saa raabte han paa Pladsen og saa raabte han i Gyden, uden Rist.

Et Par Officerer gik omkring og talte med Mandskabet. De kom helst der, hvor de kunde vente en Vittighed til Svar.

Fire Lolliker raabte højest; de spillede Kort, liggende plat ned paa Maven.

Men Lystigheden kom kun som korte Vindstød, og saa blev der svært tyst igen paa Pladsen, mens Kanonerne, de rungede saa meget stærkt.

En Officer havde talt lystigt til en Flok, der stod tæt ved Smedens Lod, hvor Kisterne stod i Rad, to og to ovenpaa hinanden; saa sagde en af Soldaterne, fast og stille:

— Ja, Hr. Løjtnant, vi véd jo, at vi skal derud.

Og der blev ganske stille i Kredsen, mens Officeren gik.

. . . . I Skovridergaarden var Officererne som spredte for alle Vinde. I Haven gik de, eller ud og ind i Staldene. De skrev og de opgav det igen. De var i Stuerne og ude.

For tyvende Gang spurgte Berg i Køkkenet, om Tine var kommen.

Han havde ikke anden Tanke end denne: hvor hun var, hvad der skete i Skolen.

Hun var ikke kommen.

— Nej, kommen er hun ikke, sagde Sofie, der strax begyndte at klynke:

— Saa er 'et vist slemt med Degnen. For det

maa man si' om Tine, at hun hænger ellers trofast nok ved dette Hus.

— Ja, sagde Berg.

— Hun har trofast elsket baade Herluf og Fruen fra den første Dag, sagde Sofie.

— Ja, sagde Berg, som slog han sig selv med hvert eneste Ja.

Kvartér efter Kvartér blev han og lod sig martre af Sofies Snak, som led han ikke nok.

— Og det har da forresten hele Degnens Hus, græd Sofie videre.

— Indtil den sidste Dag, sluttede hun.

— Ja, sagde Berg. Det var, som sad der ham en Orm i Sjælen.

Han rejste sig og han gik ud.

Et Kvartér forløb, og han spurgte igen, om der var Bud fra Skolen.

Men der var intet.

Saa gik han.

Han vilde se dem, han vilde derhen.

Men atter flakkede han rundt — han var paa Paradisvejen, i Gyden, til han tilsidst slog Følge og gik med Lægen op ad Trappen.

Tine hørte ham først, men hun rejste sig ikke.

— Tine, Tine, raabte Madam Bølling, og hendes Stemme blev helt høj og lys af Glæden, det er Skovrideren — det er Skovrideren.

— Nej — at vi ser Dem igen, nej, at vi ser Dem, blev hun ved.

— Tine, Tine, kaldte hun atter: Det er Skovrideren.

Tine kom ud. Et Øjeblik var det hende som

en Lise at se hans Ansigt, der var lidende og furet og blegt.

— Det gør ham dog ondt, tænkte hun.

Berg havde ikke talt. Nu sagde han, som faldt det ham svært at faa Læberne fra hinanden:

— Bølling er jo saa syg.

— Aa ja, Bølling, — det bliver værre og værre . .

Det var, som Berg undgik at se ind i Stuen, hvor Bølling sad; hans Blik gik kun saa hastigt hen over alting i Køkkenet.

— Men De maa da ind til ham, De maa da, sagde Madam Bølling, som førte den ene Haand rastløs over den anden i sin Bevægelse. Det var saa længe, rigtig længe siden, at Skovrideren havde set her indenfor.

— Ja, jeg maa dog se til ham, sagde Berg som før.

Tine vidste ikke, hvorfor hun fulgte med, da han gik derind.

Berg saa' Bølling, lille og affældig sad han ved Sengen; han vilde ikke have kendt ham igen.

— Det er Skovrideren, raabte Madammen, som vil se til dig.

— Ja, ja, svarte den Syge blot, med tungt Mæle, uden at løfte Hovedet fra de gamle Hefter. Haanden rakte han mekanisk frem.

— Aa, Herre Gud, — aa Herre Gud, han gi'er Dem dog Haanden, sagde Madam Bølling og blev ganske rørt paany.

Berg maatte tage den kolde og ligesom svampede Haand, og han maatte holde den i sin et Nu.

— Ja, ja, sagde den Syge kun og vendte Bladet.

Berg fik intet Ord over sine Læber. Det var

som alting hos ham led og pintes: Øjnene, der saa' det kendte Rum, Ørene, der hørte deres Stemmer, hans Haand, der havde maattet tage om hans.

— Men Tine, sagde Madam Bølling, der rastløs gik ud og ind, Skovrideren skal da vel ha'e en Bid . . . . De skal vel ikke saadan gaa?

Hun fik Bordet slaaet op paa den anden Side af Sengen, og Tine maatte lægge Dug paa, og Berg vægrede sig ikke. Han fandt endogsaa Svar og vidste selv ikke hvilke; han saa' kun Tine, der gik hid og did og dækkede, bleg som en Død og med langsomme Bevægelser, som om hver Muskel, smertende, nægtede sin Tjeneste.

— Herre Gud, man har knap den Plads man ka' sidde — Madam Bølling kom ikke frem mellem Bordet og Sengen —: Og hvad k a n man lave? hvad har man Tid til at lave? — Men en Bid maa De dog ha'e, som i gamle Dage.

Berg kom tilbords, og han maatte tage af Maden.

— Det var dog Deres Livret, sagde Madam Bølling og lagde mer paa hans Tallerken. Hun satte sig hen paa Stolen ved Kommoden, og det gamle Ansigt var helt lyst af Glæde, mens hun talte om Herluf og Fruen.

— Men, Tine, saa find dig dog en Plads, sagde hun, saa find dog en Plads.

Tine blev ved at gaa omkring som en Støtte, der bevægede sig, mens Berg sad — med hver Bid usvælgelig i sin Mund — og maatte spise foran Madam Bøllings Øjne.

— Men saa byd ham, men saa byd ham, Tine, sagde Moderen og rejste sig i sin Iver.

Tine bød ham; han syntes, at hendes Hænder, der bød ham, var blege; og han tog paany.

— Hun skriver godt, hun skriver godt, sagde den Gamle igen fra den anden Side af Sengen.

— Ja, Bølling, ja.

— Ja — Herre Gud, — aa Herre Gud, det er nu hans Glæde, forklarede Madam Bølling. Jeg har jo gemt de gamle Bøger . . . Bølling har jo lært hende det . . . han har jo selv lært hende det . . . og Tine har altid haft rigtig en køn Skrift . . . det har hun . . . Og nu sidder han jo og ser i de gamle Bøger — han er jo ikke til mere, Skovrider.

Madam Bølling blev ved at byde:

— Tine, Du skulde selv ta' dig en Bid, sagde hun, — hun smager ikke Mad, Skovrider.

Berg vidste ikke, hvorfor han næsten tvang hende til at spise, hvorfor han v i l d e, at hun skulde spise ligesom han. Men hun gjorde det, og de sad ligeoverfor hinanden foran Madam Bølling.

— At man en Gang er samlet — at man er samlet, sagde hun, men pludselig saa' hun fra det ene til det andet af de to blege og stirrende Ansigter, og hun holdt inde, paa én Gang greben af den samme uforklarlige og uvisse Angst som om Natten, og sagde i en helt anden Tone, mens hun satte sig:

— Ja, ja, hvor Tiderne har forandret sig. Saa svært det er blevet for os alle . . .

I nogle Øjeblikke blev der ikke talt: Tine og Berg var det, som skulde de høre op at aande.

Berg forstod ikke, hvordan han saa pludselig

rev sig løs og kom op og kom ud. Madam Bølling stod paa Trappen og vinkede, og han vendte sig endnu en Gang.

Tine var bleven siddende; hun rejste sig ikke og flyttede ikke det opdækkede Bord. Hun saa' ikke Moderen, der var kommen tilbage, og hun hørte ikke Faderen, der læste op af de gamle Bøger.

Kanonerne lød som det mægtige Brus af en bortrullende Flod; paa Pladsen hørte man Raab og Signalerne, som kaldte til Samling.

Støjen tog til, og Tine hørte Kommandoraabene gennem Larmen — hver enkelt Stemme syntes hun, at hun kendte igen.

Og atter lød Signaler og igen Kommando og saa Skridtene . . . af dem, der drog bort.

Madam Bølling stod igen paa Trappen og gik atter ind.

— Aa Gud, aa Gud, sagde hun og sank sammen i sin Stol; a t d e s k a l d e r u d o g d ø.

Tine hørte kun Skridtene — de blev svagere og svagere.

Han var borte nu.

Og et Øjeblik var det, som al Bedøvelsen veg fra hende. Hun talte til sin Moder med hastig Stemme; hun sagde: Det er vel bedst, jeg gaar derned. Sofie gør ingenting.

Og ilfærdigt gik hun ud og løb ned gennem Gyden — hvor hastigt den jog, hendes ilende Skygge — ned over Marken. Der mødte hun Tinka.

— Hvor skal Du hen? spurgte Tinka.

— D e r n e d.

Tine standsede ikke, men løb kun.

Længe stod Tinka og saa' efter hende, til hun forsvandt, over Gærdet, ved Dammen.

Hun løb ind gennem Haven, ind i Stuerne: hun maatte se dem igen. Hun vilde være d e r.

— Og saa drog de da bort — det var Sofie, som flæbende løb hende i Hælene, varierende samme Ord uafladelig.

Tine slog sig ned paa h a n s Plads ved Skrivebordet med Lampen.

— Nu er de derud', græd Sofie, som sad i Sofaen ligeoverfor. Aa, Jesus, nu er de derud' . . .

Der laa et Brev i den opslagne Mappe. Tine læste Datoen den 16. April.

— Og hvem véd, hvem der om en Tim' drages med Døden, sagde Sofie.

Tine vendte det første Blad. Hun vidste vel knap, at hun blev ved at læse: Det Brev k e n d t e hun; det var alle Ordene fra de gamle Breve, dem, Fru Berg havde læst saa tidt. Her havde hver Sætning samme Klang, her stod i hver Linje alle de gamle Navne — til Fruen.

Og mens Sofie blev ved at klynke, faldt Tine Bøllings Hoved tungt ned mod Skovriderens Bord: Han havde kun t a g e t h e n d e — taget hende for et Nu.

. . . Skumringen sank over Stuen. Sofie var falden i Søvn i sin Krog.

Kanonerne lød med en Helvedslarm som ingensinde før. Fra Staldene brølte det skræmte Kvæg med tudende angstfulde Brøl som paa en Sommermark, hvor Lyn slaar ned i Hjorden.

Tine laa ned paa Knæ, med Hovedet mod Fruens Brev. Hun mærkede noget varmt mod sine Hæn-

der: det var Ajax og Hektor, som havde lagt sig paa Tæppet.

De slikkede hendes Haand.

— — —

Det var Hans Højærværdighed Biskoppens Vogn, som kom frem for Skolen. Han vilde blot se til gamle Bølling.

Han kom tilbage, forbi den nejende Madam Bølling, og vilde igen staa op i sin Kalesche, da en højtstaaende Stabsofficer red med et Par Ledsagere over Pladsen.

Stabsofficeren stod af Hesten, og efter at have vekslet Hilsener, gik de ind paa Kirkegaarden, han og Bispen.

Fra Højen over Paradisvejen saa' de over mod Vest.

— Skal der rømmes? spurgte Bispen.

— Nej, v i b l i v e r. M a n v i l, vi skal blive.

Officerens Stemme var sært tydelig, og han saa' frem for sig, mod Skanserne.

Bispen tav lidt; hans Mund skælvede en Smule. Saa sagde han:

— Ja, de Mænd er sig i Sandhed deres Ansvar bevidste.

Nogen Tid stod de tavse.

Solen var sin Nedgang nær. Den sank i et luende Rødt, som havde den kolde Himmel opsuget alt Jordens Blod.

Saa vendte de sig, og uden flere Ord gik de hen mellem Gravene.

Biskoppen stod op i sin Vogn, men Officeren slap ikke hans Haand.

Saa mumlede Bispen et »Lev vel« og kørte bort.

Paa Pladsen drog en Time efter de næste ind. En Stund var Kroen belejret. Soldaterne var meget tørstige.

Saa blev der hurtig stille.

Kun fra Kroen skingrede Madam Henrichsens Stemme ud fra Gæstestuen, gennem Døren mellem Søjlerne. Hendes Piger kom ikke, og man hørte hendes Raab ude i Gaarden.

.... Kanonerne lød uforstyrrelig gennem Natten.

Det bankede paa Skolens Dør, der allerede var i Laas.

— Det er mig, sagde Tine.

Madam Bølling lukkede op. Hun saa' kun sin Datter som en Skygge imod Mørket.

— — —

Natten gik, og Dagen lysnede.

Det var nær ved Middag næsten, før man paa Pladsen vidste, at nu stormedes Dybbøl.

X

.... Til ud paa sidste Nat havde de hørt de saaredes Jammer, der slæbtes forbi til Hørup Hav. Nu hørte man hver Stønnen saa langt gennem Stilheden.

Og saa var alt blevet tyst.

Dagen kom. Det var, som var Pladsen død. Smedjen stod tom, og Smeden kom ikke til sin Gerning. Ingen aabnede Kroens lukkede Dør.

Madam Bølling og Tine sad pakkede i Sjaler, Time paa Time, kun stirrende og stumme. Nu og

da rejste Madam Bølling sig og, raadløs, gik hun frem og tilbage foran sin Stol i Krogen som et sygt Dyr.

— Vil Du ikke spise? sagde hun.

— Nej Tak.

Atter satte Madam Bølling sig. Bølling vaagnede. Ordene blev kun til en utydelig Lallen i hans Mund, og han famlede om Postillen, indtil Tine tog den og læste Skriftsprogene, som han ikke mer forstod og hun ikke hørte.

Faderen faldt hen. Gang paa Gang rejste Madam Bølling sig og gik medløs rundt, i sin Krog.

— Vil Du ikke gaa derned? sagde hun.

— Hvad skal jeg der, Mo'er? sagde Tine med samme tonløse Stemme.

Og de sad, i deres Krog, igen.

Saadan var Dagen gaaet, som vogtede de et Lig,

Nu var det snart henimod Aften.

Tine gik ud.

I Gyden, paa Pladsen, i Gaardene, paa Marken, var der intet Liv. Fjælene til Kisterne laa forladte paa Smedens Lod mellem den nedtrampede Rug. Kun de herreløse Køer brølede uroligt paa de fremmede Marker.

Tine gik frem ad Vejen. Hun havde kun én Tanke: Hun vilde s e h a m, der var død. Han var ikke kommen tilbage — saa var han død.

Alting var stille.

Selv Fuglene tav. Og den opblødte Jord, hvor ingen traadte mer, var størknet som et dødt Tæppe.

Hundene sprang frem over Skovridergaardens Gærde og fulgte Tine; hun mærkede dem ikke. Hun gik forbi Huse og Gaarde og saa' dem ikke.

Hun vilde kun til Ulkebøl, hvor Staben var; i Staben vidste de Besked.

Men i Ulkebøl var alt forladt, og Præstegaarden stod øde som et tomt Værtshus. Gaardhunden gøede ikke, da hun kom og gik.

Foran Kirkegaardsporten brølede noget forvildet Kvæg. I Taarnet begyndte Klokkerne at ringe.

Tine gik ind; hun saa' den store Kirkedør staa aaben. I Koret laa der Lig ved Lig. Tine gik op ad Gangen: hver enkelt af de Døde saa' hun ind i Ansigtet og gik ham forbi.

Ved Alteret stødte hun mod en fremmed Mand, hun saa' ham næppe.

— De Tapre, sagde han paa et fremmed Sprog — hun hørte det ikke.

Hun saa' den næste Række — én efter én; Hundene slikkede tøvende Ligenes nøgne Fødder.

Hun gik ud igen; den fremmede løste bag Kirken sin Hest og saa' efter hende, saa længe hun øjnedes.

Hun gik kun videre ud af Byen:

— Saa maatte Staben være i Augustenborg — Staben vidste Besked.

Tine blev ved at gaa og Hundene fulgte. Solen var nede, og mellem Hegnene begyndte det at mørknes. Men ingen hilste Godaften ved Husenes lukkede Døre.

Saa halsede Ajax og saa Hektor. De løb frem ad Vejen. De fulgte et Spor og løb atter tilbage — ind over Marken mod den nærmeste Gaard. De sprang tilbage op ad Tine og gøede.

Hun vendte om og fulgte dem; hun vidste ikke,

at hun faldt i Knæ som en Haltende to Gange, mens hun gik.

I Gaardsrummet var der ingen; stille løftede hun Dørklinken. I Stuen blev et Barn vugget, og en Mo'erlille rejste sig ved Ovnen. Hun kendte Tine, og hun begyndte at græde.

— Er Skovrideren her? spurgte Tine kun.

Konen græd blot, og Hundene blev ved at gø.

— Hvor har De lagt ham? spurgte Tine igen.

Den Gamle aabnede Mellemstuedøren, og Tine fornam den kvalme Lugt af Blod: D é r i Alkoven laa han.

Tine saa' kun hans graablege Ansigt. Gaardkonen stødte hun bort og tog Vaskefadet fra hende, hvori Vandet var rødt af hans Blod.

— H a r h a n t a l t? spurgte hun.

Gaardkonen græd.

— Aa ja, aa ja, han kalder jo paa Fruen — paa Sønnen og paa Fruen — de to, de er i hans Tanker — aa Gud, for Sorg — aa Gud, for Sorg.

Tine sad som hjemme, tæt ved Sengen — ubevægelig stirrede hun paa hans Ansigt.

— Han vaagner, sagde hun.

Hendes Liv var kun ét Haab: at han vilde kende hende igen.

Men den Døende slog blot Øjnene op og saa' paa hende som paa den tomme Væg.

— Marie, Marie, kaldte han svagt, Marie, tag Herluf ved Haanden — han græder — han græder . . .

Han blev ved at hviske. Hundene rejste sig ved Lyden af hans Stemme og klagede sagte.

— Se de Umælende, græd Gaardkonen.

Det var, som om den Døende mærkede sine

Hunde og vilde dreje det saarede Hoved: han smilede halvt.

Tine rørte sig ikke.

En Time sad hun der. Hun ventede, han skulde nævne hendes Navn, blot i en Forbandelse, der aabenbarede hendes Skændsel.

Men han huskede hende ikke mer.

Saa stod hun op. Bliv her, sagde hun til Konen. Jeg vil hente Hjælp.

Og hun gik alene. Hundene blev ved hans Seng.

Natten var mørk, og der var ingen Stjerner. Hun faldt over Vejens Milesten, og hun rejste sig igen.

Moderen var oppe, da hun kom hjem. Bleg og forknyt sad hun paa samme Plet.

— Hvor længe Du blev, Barn, sagde hun.

— Jeg har ingenting hørt, sagde Tine og lagde Sjalet.

Moderen skænkede Kaffe og rakte hende den.

— Tak, svarte Tine og drak begærligt.

— Hvor Du er bleg, sagde Moderen.

Hun begyndte at tage Sengklæder frem og lægge dem paa Sofaen — til Seng for Tine.

— Nej, Mo'er, sagde Tine, bestandig i den samme Tone, der gjorde Madam Bølling saa bange: jeg sover oppe.

Hun beredte alt til at gaa til Ro. I Tanker satte hun Stolene hen paa Plads som i gamle Dage. Hun tog Lyset fra Hylden og tændte det; og pludselig var det, som hun vaagnede: hun s a a' alt om sig, og hun vidste, at a l t v a r s k e t.

Hun saa' Stuen og de gamle kendte Møbler som

for første Gang i lange Tider — og sin Fader og Moderen, d e m, hun nu skulde forlade.

— Hvor Du sukker, Barn, sagde Madam Bølling og tog hende mildt om Haaret: hvor Du sukker.

Tine holdt Moderens Hænder saa fast over sit Haar som til et langt Kærtegn:

— Ja, Mo'er, ja, Mo'er, hviskede hun ud i Luften.

Længe stod hun ved Faderens Seng. Alle Bevægelser gjorde hun lange og dvælende, ligesom om hun maalte dem og iagttog hun dem selv.

Hun kyssede Moderen til Godnat, og hun tøvede endnu et Øjeblik; saa gik hun op. Hun bar forsigtig Lyset over Loftet — for den spredte Halms Skyld — og hun var inde.

Hun saa' paa alt, paa Gardinerne, der var blevet skidne og graa, paa Gulvet, der var slidt af de mange Fødder, og sin Seng, hvor fremmede Mænd havde ligget.

Her havde hun levet hele sit Liv.

Hun blev siddende stille paa Kanten af sin Seng foran det brændende Lys. Nede hørte hun Moderen sysle og snakke med sig selv og komme til Ro

— Er Du i Seng? spurgte hun hviskende op for ikke at vække Bølling.

— Ja! svarede Tine.

— Saa Godnat, Barn.

— Godnat, Mo'er.

Alting blev stille. Tine blev siddende paa sin Seng. Hun hørte kun de to Gamles dybe Aandedrag op gennem Huset.

— — —

Det første graa Dagsskær faldt ind i Kamret, og Lyset var næsten brændt ned, da Tine stod op

og slukkede det. Hun gik stille ned og aabnede varsomt Døren. Hun saa' Kroen og Kirken og Smedens Hus og vendte sig mod Skolen en sidste Gang:

Der var Moders Plads bag Ruden og Randen af hendes Stol.

Langsomt gik hun hen ad Vejen; ved Højen steg hun over Gærdet ind i Skovridergaardens Have, hvor Træerne og Buskene og Roserne, som var indvundne i Maatter, stod som Spøgelser i Skumringen.

Tine gik op ad Havetrappen, og hun saa' ind gennem Døren. Hun kendte hver en Plet, og hver en Plet var lagt øde.

Tanker havde hun ikke — de var vel allerede døde. Hun bad heller ingen om Tilgivelse. Hun vidste kun: n u maatte det være forbi.

Hun var allerede gaaet ned ad Havetrappen, men endnu en Gang vendte hun tilbage; hun holdt Panden mod Ruden til sit eget Kammer og saa' længe ind.

Hun kom forbi Pigernes Vindu. Sofie sov med mange Tørklæder om sig, ene, i den store Seng.

Hun hørte Kvæget blive uroligt i Stalden, og Hanen galede højlydt; og hastigt gik hun ned imod Dammen.

I et Nu mindedes hun tusind Ting, og det var, som alle Stemmer, hun elskede, talte til hende paa én Gang. Hun tænkte paa Herluf og paa Aftnen, da de rejste, og paa Dagen, da Berg og hun gik her forbi over Gærdet; og paa Morgensangen, de sang i Skolen, da hun var ganske lille;

og paa Appel, der var død, og paa Faderen og Moderen, som nu skulde sidde alene.

En Gru greb hende og rejste alle Nerver — her skulde hun dø — dø.

Nej, hun kunde ikke, hun maatte leve — kunde ikke — tusinde Udveje, tusinde Paaskud, tusinde Udflugter drev hende hjem til Livet i ét Nu . . .

Men saa skød hun langsomt Skoene af sine Fødder. Angsten var død under hendes Hjertes trætte Smerte.

Hænderne havde hun foldet, Læberne bed hun sammen. Med Blikket mod det lille Lysthus gled hun ned i Dyndet.

. . . . Nu var Dammen rolig.

Dagen kom.

— — —

Madam Bølling var vaagnet; Bølling havde sovet saa roligt og laa saa godt endnu.

Hos Tine var der ogsaa stille. Madam Bølling hvilte selv et Kvarterstid til, før hun bankede med en Stok i Loftet for at vække Tine.

Men der blev ikke svaret.

Madam Bølling stod op. Tine kunde nok trænge til Søvnen. Det var intet Under, om hun sov ud en Gang. Moderen vilde lave Kaffen og bringe den op, naar hun vækkede hende — saa kunde hun drikke den paa Sengen.

Saa mange Gange havde hun bragt Kaffen op, Vintermorgener, naar det var altfor koldt, og Tine dog saa gerne laa lidt længe.

Madam Bølling gik og talte med sig selv, mens

hun fik alt i Orden. Men saa vaagnede Bølling, og han maatte have sin Morgendrikke først.

— Aa, Herregud, aa Herregud — saa snavs det er — Madam Bølling talte med sig selv — saa snavs det er — man maa snart made ham nu — som et Barn — naa, Bølling, naa . . .

Han tog ikke mere om Koppen, han kunde ikke holde om nogenting.

Tilsidst kom Bølling dog lidt til Ro igen, og hun fik Kaffen paa Bakken og gik op over Loftet.

Hun saa' den tomme, urørte Seng, og et Øjeblik stod hun forvirret uden at forstaa, før hendes Ben begyndte at vakle, og hun løb hen over Loftet og raabte, meningsløst, ind i Gavlkammeret, ud af Lugen:

— Tine, Tine!

Saa tav hun igen. Hun tænkte: Bølling hører det.

Hun søgte at besinde sig, faa fat blot i en Tanke:

— Hun er naturligvis hos de Syge, sagde hun. Hun er hentet ned til de Syge.

Hun gik ned, hendes Ben vilde ikke bære hende. Hun aabnede Døren, og hun saa' hun var der ikke. Hun spurgte: Har De set min Datter? og hun ventede ikke paa Svaret.

Hun sagde Gang paa Gang:

— Hvor det er Uret af Tine at gøre mig saa forskrækket. Og greben af ny Angst sagde hun:

— Men hvor er hun da? hvor er hun da?

Hun havde ikke sin Forstand mer, og hun begyndte at løbe gennem Huset, som ledte hun om en bortkommen Naal. Paa én Gang forlod hun alting, og hun løb over Pladsen, ind gennem Krostuerne.

— Hvor er Tinka, raabte hun, som om Tinka vidste Besked.

Og da Tinka kom, kunde hun ikke mere faa Ordene frem, men stod kun hjælpeløs, med rokkende Hoved.

— Hvad er der? hvad er der? raabte Tinka.

— Tine — hvor er Tine? — Tine er der ikke . . . Og pludselig begyndte Madam Bølling at græde.

— H v o r er hun ikke? sagde Tinka, der var bleg som et Lagen. H v o r ikke?

— Ja — hvor? hvor? gentog Madam Bølling forvirret, og hun fortalte, tonløst, gentagende samme Ord, i Sætninger uden Mening:

— At hun var der ikke — at hun var gaaet op — iaftes — og var der ikke — hun vilde sove deroppe — iaftes — og nu var hun der ikke — nu var hun der ikke . . .

— Saa er hun i Skovridergaarden, sagde Tinka og rev Sjalet om sig; hun rystede over hele Kroppen.

Madam Bølling stod et Nu — og gav sig saa til at le gennem Kuldegysningerne.

— Ja, ja, ja, sagde hun halv lallende, det er hun, det er hun . . . At man ikke tænkte paa det straks. — Hun har villet ha'e Efterretning — om Skovrideren — om Skovrideren —

Hun begyndte at gaa, følgende efter Tinka, gentagende de samme Ord, mens hun løb: Skovrideren, Skovrideren, Skovrideren . . .

Men med et standsede hun, og hun førte Hænderne som til Slag ind mod det graa Hoved: Mistanken gryede i hende som en dump Angst.

Hun greb Tinka om begge Arme, og, forvildet,

saa' hun hende ind i Ansigtet, som vilde hun tale, spørge: Sandheden gennemborede hende som et pludseligt Sværd.

— Kom, kom, bad Tinka angst.

Men Madam Bølling rev sig løs — med en stille Klynken som et fældet Dyrs, der synker — og hun løb.

Hun havde forstaaet.

— Ja, nu forstod hun alt, og alt mindedes hun. Nu var alt styrtet sammen.

— Det var Skovrideren — det var h a m, som havde taget hendes Barn.

Hun løb ind over Gaarden, op ad Trappen, Døren slog hun op.

H a n havde taget hendes Barn.

Hun faldt ned i en Stol, og hun sad i de øde Stuer. Hun mimrede Ord, hun ikke vidste selv; saa forbandede hun d e m; s a a jamrede hun over h e n d e; saa bad hun »Fruen« om Tilgivelse — løftende de rystende Hænder:

— Aa, Gud, aa Gud, for m i n Skyld — hun har vel ikke vidst, hvad hun gjorde — Gud, aa Gud, for min Skyld . . . hun har ikke vidst, hvad hun gjorde.

Hun blandede »Fruen« og Gud i ét, og hun bad til dem begge med samme Ord:

— Gud, o, Gud, jeg be'er, jeg be'er, jeg, som har født hende, jeg, som har født hende, be'er — jeg be'er.

Og Ordenes evige Gentagelse løste Taarestrømmene, saa hun hulkede med Hovedet ned imod Bordet, mens hun blev ved at bede.

— — —

Tinka havde kaldt paa Lars. De søgte — Husmanden ogsaa — i Huset, i Haven. Sofie løb bagefter, jamrende, med begge Tørklæder i Haanden.

Det var hende, der fandt Tines Sko i Græsset.

Lars stagede fra Bredden med Stænger i det tætte Mudder. Husmanden hjalp til, da de fik Liget trukket op.

Tinka lagde sig hulkende ned paa det grønne Græs og glattede Haaret bort fra det skæmmede Ansigt: Kom og løft hende, sagde hun, og de lagde den Døde op paa et hentet Sejl.

Tinka løste sit Hovedklæde og bredte det over Venindens Ansigt.

De bar hende ind; Dynd og Vand sivede ned over Gulvene.

Sofie løb — hun turde ikke røre ved Liget. Men Tinka og Maren ordnede i Kammeret om den Døde: hun laa med foldede Hænder paa sin Seng under Fruens Billede.

Tinka gik ind til Madam Bølling. Det var, som Madam Bølling var blevet affældig paa den ene Time. Hovedet faldt hid og did, og Stemmen kendtes ikke igen.

Hun saa' kun op paa Tinka og rejste sig.

— Hvor er hun, spurgte hun.

Tinka kunde ikke svare.

Moderen saa' Vandpyttene i Gangen og hun spurgte:

— Er hun i Kammeret?

— Ja, hviskede Tinka.

De gik begge derind. Madam Bølling løftede Lagenet bort fra sin Datters Ansigt.

— Barn, Barn, hviskede hun ganske sagte. Smaa

Taarer løb ned ad hendes Kinder, og, som vilde hun trøste hende, sagde hun, mens hun lod Haanden glide ned over hendes Haar:

— Det har jo været ham.

Og hun havde tilgivet alt.

Under sagte Klager, der ikke var Ord, græd hun med Hovedet ind mod sin Datters Seng.

Saa rejste hun sig, og, mat, som om hun talte i Søvne, sagde hun:

— Nu skal hun hjem.

Hun bredte selv Lagenet over Baaren. Lars Avlskarl og Anders Husmand bar Tine hjem, bag Husene, over de stille Marker.

— — —

Det var blevet stille i Skolen. Gennem Huset hørte man hvert Hammerslag, hvormed Tinka og Gusta i Salen fæstede de hvide Lagener.

Sofie listede ind i Køkkenet, hvor Husmandskonen syslede, ræd for hver Støj.

— Hun ska' da vel i ordenlig Ligtøj? hviskede Sofie, som var hun angst for sin egen Stemme. Det var da en Dødsens Synd, om hun ikke skulde i ordenlig Ligtøj.

— De gaar jo og klæ'er hende, hviskede Husmandskonen tilbage.

— Herregud, gaar de og klæ'er hende, klynkede Sofie sagte med et eget tilfredsstillet Tonefald midt i Bedrøvelsen. Hun fik Skoene af, mens Bøllings lange Lallen lød gennem Huset. Hun sneg sig ind gennem Stuen og aabnede Salsdøren uden Lyd.

Tinka og Gusta gik blege om i det sære Lys fra de mange Lagener.

— Maa En se hende, hviskede Sofie skræmt og sky.

Tinka og Gusta svarede ikke, men drejede kun Hovedet om mod den hvide Baare.

Sofie græd en Tid, mens hun løftede Lagenet fra det stille Ansigt. Saa gik hun rundt om Sengen og eftersaa' længe »Klædningen«.

— Saa ska' der Lagener over det Hele? sagde hun hviskende.

Men de svarede hende ikke.

Klokkerne begyndte at ringe til Lieutenant Appels Begravelse, og ovre i Kroen stod Fru Appel af Vognen indhyllet i sit lange Slør.

Madam Henrichsen kom ud for at hjælpe hende og sagde, at »Tine i Skolen« var død til Morgen. Fru Appel spurgte: Naar? med et Ansigt, som hørte hun ikke og uden at vente paa Svaret, som om der ikke fandtes andre Døde end hendes Søn.

Sofie vendte tilbage til Køkkenet.

— Ja — nu har de klæ'et hende, sagde hun grædende og fik Skoene paa igen: Hun ligger forresten rigtig kønt — — i lutter hvide Tæpper.

Hun tørrede sine Øjne, og pludselig sagde hun i en helt anden Tone:

— Gi'es her ikke en Kop Kaffe? En taver rent sin Fatning under all' de Sorgens Tildragelser.

Husmandskonen begyndte at tilberede Drikken helt inde i Dybet af Skorstenen, for hvis Madammen skulde komme ud.

Men Madam Bølling kom ikke ud. Hun sad hos Bølling og klappede og klappede hans famlende urolige Hænder. Helst havde hun begravet sig — langt, langt borte. Hun var saa angstfuld og saa bange for alle de Folk, der nu kom sammen, og Præsterne, der vilde komme — nu skulde de alle »dømme over hendes Tine«.

Ude paa Pladsen begyndte Koner og Piger at samles. De var krøbet frem fra Husene for første Gang efter Dybbøldagen og hørte nu om Ulykken. De listede stille omkring, som om de ikke turde træde paa Fødderne, og hviskede med sky og skræmte Stemmer foran de tre lagendækkede Vinduer.

Sofie var kommen ud i fri Luft og gik og græd rundt fra Klynge til Klynge. Hun gav hver Besked under en ustandselig Snøften.

— Saa ser jeg jo hendes Sko at staa d e r paa Græsset — og saa begyndte jeg jo straks at s k r i g' . . . Aa — Gud, for Syn — Gud, for Syn . . . .

De tre Gaardkoner, der om Søndagen drak Kaffe i Skolen, gik tavse og stive op ad Trappen. De blev uden at sige et Ord i den forreste Stue, til Tinka kom, og de avancerede ind omkring Liget i Gaasegang, gravitetiske og tavse. De græd ikke, men saa' kun ud, som maalte de Væggene, til de vendte tilbage til den forreste Stue, hvor de satte sig i Rad. De havde ikke bevæget en Mine.

Gusta havde blottet det stille Ansigt paa dets Pude.

Ude paa Pladsen hørte man Æreskompagniet, der rykkede op, og de første Præsters Vogne, som holdt ved Skolen.

Tinka tog imod dem; men Madam Bølling var allerede ude i Køkkenet — ved Lyden af de Vogne: De skulde jo ha'e Kaffe, de maatte jo ha'e Kaffe — alle Pastorerne.

— Er der mange, Tinka? spurgte hun og skjalv helt ved det. Hun var bange for hver eneste.

— Ja, ja, saa maa der ta'es den store Kande . . . aa, gør De det . . . Og Søndagskopperne . . . ja, gør De det.

Madam Bølling var saa angst for Præsterne.

— Tinka, sagde hun og tog hende til en Side, mens hun saa' paa hende med sine smaa Øjne, der snart ikke var Øjne mer:

— Hvad har de t a l t? spurgte hun saa angst og skræmt.

Præsterne havde ikke talt meget. Selvmordet i en Degnegaard generede dem lidt, og de nød Kaffen, som Tinka fik budt om, i Stilhed.

Gamle Pastor Gøtsche sagde til Tinka i en Krog:

— Hun ligger vel derinde? Lad mig se hende.

Og han gik derind med Tinka. Den gamle Præst saa' paa de hvide Træk.

— Aa, Herre Gud, sagde han. Jeg konfirmerede hende. Ja, ingen Spurv falder til Jorden uden Vorherres Vilje, som er i Himlene.

Han pudsede Næsen og vendte tilbage til de andre, med foldede Hænder.

Ude var Pladsen ganske fuld af Kvindfolk og Soldater, som kom i Skarevis ovre fra Østsiden. Sofie var paa sin Runde naaet til Kroen, hvor hun havde endt sin Beretning, og sagde efter en Stilhed:

— Ja, Gud véd, hvorfor hun har søgt til de sorte Vande.

Madam Henrichsen stod bag Klyngen i sin Dør. Hun saa' ud, som havde hun meget stor Lyst til at hugge i Sofie.

— Ja, hun var det grønne Træ, sagde hun og saa' ufravendt over paa Skolens hvide Lagener. Der skulde noget til, før Madam Henrichsen tog sin Tilflugt til Bibelord.

Der blev en større Bevægelse, da Højærværdighedens Vogn kørte frem. Provsten havde tænkt, der kom vel en Del Embedsbrødre sammen, og

var saa ogsaa taget herhen. Øjeblikket var vigtigt, og det var godt at have Rede paa Stemningen for at retlede efter Evne.

Paa Trappen fik han Ulykken tilhvisket af en Kapellan.

Hans Højærværdighed stod et Par Sekunder konsterneret og meget uvis. Men saa gik han ind, hvor alle Præster modtog ham i Tavshed.

— Det er jo en Sorg, jeg hører om, sagde han og hilste paa den nærmeste . . . . Ja — Sindsforvirring kan vel falde paa de Svage. Og ogsaa for Kvinderne har Gud haft en Prøvelsens Tid . . . ret en møjsom Tid, sluttede Provsten.

Præsterne samstemmede, ligesom lettede, og Klokkerne begyndte at ringe igen.

Provsten og flere Præster gik ind i Salen, hvis Dør blev staaende aaben, saa det hvide Ansigt paa sin Pude laa som stirrede det opmærksomt frem gennem begge Stuer.

Hans Højærværdighed mumlede et Skriftsted, og Præsterne havde foldet Hænderne.

Saa vendte Højærværdigheden sig, og henne ved Vinduerne talte han, omgiven af Embedsbrødrene, om Hærens Bevægelser og Konferencen i London. Han talte halv højt, med en bekymret Stemme, mens han vuggede sit Cæsar-Hoved frem og tilbage.

— Naar man nu blot var vis paa, at vore Befuldmægtige fandt den rette Tone, sagde han. Hvad det nu frem for alt gælder, er, ikke at opgive Nationens Værdighed.

Han blev ved at tale, højere, henover det stille Hoved, der laa, som det lyttede paa sin Pude.

— Ti endnu er vi ikke ydmygede, sagde han. Og hver Plet af denne Jord vil koste Blod.

Ude paa Pladsen var der næsten blevet Trængsel. Den Krøblede var kommen og rullede, skrigende, omkring med sit Øl mellem Klyngerne.

— Men hun ligger kønt, sagde Sofie, der nu var naaet tilbage i Nærheden af Skoletrappen: Hys, der er de.

Provsten og alle Præsterne gik ned ad Trappen. Bagefter vandrede de tre Gaardkoner, som indtil dette Øjeblik ikke havde rørt sig fra deres Plads.

Alle gik gennem Kirkegaarden ind i Kirken. Sofie foretrak at vende tilbage til Køkkenet: Det var snart, som En var blevet tidig til en Kop Kaffe — nu igen.

Solen skinnede ind i Køkkenet, og Sofie fik Vinduet op.

— Maaske ka' En hør' lidt af Talen, sagde hun. Provsten har forresten saadan en opbygg'lig Tank'gang i alle Ligprækener, lagde hun til i en Slags Parentes.

— Og En ka' osse ha'e godt a' at sidd' lidt stille i Solen, sluttede hun.

Hun fik Kaffen.

Madam Bølling havde fra Sovekamret hørt, at nu var der blevet roligt. Skræmt aabnede hun Døren: Nej, nu var der ingen.

Det var, som hun aandede op . . . Og endelig gik hun ind til sin Datter og lukkede.

Tinka havde sat sig i Sovekamret hos Bølling.

De begyndte at synge i Kirken. Ogsaa Tinka havde aabnet Vinduerne: det var, som den stærke Sang vilde fylde det tavse Hus.

Hvo véd, hvor nær mig er min Ende?
Se, Tiden meget hastig gaar,
hvor let og snart kan det sig hænde,
at jeg mit Vandrebudskab faar.
Giv mig, o Gud, ved Jesu Tro
i Afskedstimen Trøst og Ro.

Gamle Bøllings famlende Hænder faldt lidt til Ro, og det syntes næsten, som han lyttede.

Madam Bølling havde rejst sig; hun aabnede alle Vinduer bag Lagenerne med hastige, rystende Hænder som en Tyvs: den fremmede Sang turde hun da lukke ind over sin Datter.

Hjælp mig i Tide at bevare
mit Hjerte fra Letsindighed,
at, naar du kalder, jeg kan svare:
Ja, Herre, se, jeg er bered.
Giv mig, o Gud, ved Jesu Tro
I Afskedstimen Trøst og Ro.

Der rullede en Vogn hurtig frem for Skolen, og Sofie kom op og ud for at se, hvem det var, der kom saa silde.

— Lise, Lise, raabte hun og var saa altereret, at hun maatte sætte sig straks ved Døren: det er Bispen, det er Bispen.

Lise løb ind, gennem Sovekamret, ind i Salen, helt forvirret:

— Madam, Madam, sagde hun forpustet, det er Bispen.

Madam Bølling rejste sig langsomt fra sin Datter, hun forstod slet ikke. Saa sagde hun: »Bispen«, og begyndte at ryste.

Benene vilde næppe bære hende ind i Sove-

kamret til Tinka: Hun kunde ikke se ham — hun kunde ikke se ham . . . nej . . .

Men hun maatte jo: Det var B i s p e n.

Og hun maatte have sin sorte Kappe paa . . .

De fik den frem; men Madam Bølling kunde næppe faa den paa med sine stakkels Hænder.

— Det var Bispen, Bispen — nu var de der da a l l e til Doms.

Endelig gik hun ind. Biskoppen stod i den forreste Stue. Hun kunde ikke tale, og hun turde ikke se op i hans Ansigt.

— Jeg hørte om Deres Sorg, og saa vilde jeg dog se herind, sagde Biskoppen langsomt og mildt og tog begge hendes rystende Hænder: Det stakkels Barn — Deres stakkels Barn.

Madam Bølling løftede Øjnene imod ham, og et ubeskriveligt Smil lagde sig som et pludseligt Lys over hendes Ansigt.

— Aa Gud, aa Gud, mumlede hun og kyssede hans Hænder.

Bispen tog dem bort og traadte hen til Tine. Længe stod han med sine Øjne fæstede paa det stille Hoved som sunken hen i en smertelig Andagt.

— Ja, sagde han og løftede de foldede Hænder næsten op til sit Hoved: Gud tilgive os — Gud tilgive os alle.

Madam Bølling havde bøjet sit Hoved ned mod sin døde Datters Pude. Og angst og ganske sagte som gjaldt det Frifindelsen for selve den højeste Dom, hviskede hun, mens hun igen førte sine Læber hen mod hans Hænder.

— Og maa ogsaa Klokkerne ringe?

Bispen løftede Hovedet.

— Hvorfor skulde de ikke ringe? sagde han. Hun skal vel høre sine egne Klokker sidste Gang.

Madam Bølling sank ned i Graad, mens Biskoppen klappede hendes Hoved.

I Kirken sang de igen — stærkt lød de mange Stemmer. Biskoppen rørte sig ikke:

»Hvor er Lammet, Offerlammet?«
spurgte Isak, syg i Sind,
da Slagtofret var berammet
med ham selv paa Bjerget ind.
Bange for sit unge Liv,
paa den blanke Offerkniv
peged han og sagde »Lammet,
hvor er det, til Død opammet?«

Her er Lammet, Offerlammet,
siger Jesus, ydmyg spag,
i min Faders Raad berammet
er den store Offerdag.
Bange vel af Hjertens Grund
er jeg for den mørke Stund.
Men for hele Verdens Brøde
Den Uskyldige maa bløde.

Sangen var ophørt, men Biskoppen stod endnu ved den stille Seng. Fra Kirkegaarden lød Æressalverne knitrende over Graven.

Folk brød ud af Kirkegaarden, og fra Pladsen hørte man mange Stemmer. Præsterne vendte tilbage, faamælte og overraskede. De havde genkendt Bispens Vogn.

Men da endnu alle stod i den forreste Stue, aabnede Hans Højærværdighed Døren og kom ud. Han nikkede stille til alle, og Præsterne bukkede tavse.

Bispen rakte gamle Gøtsche Haanden og sagde mildt:

— Vore stakkels Bøllings.

Og sagtere, overmandet af en pludselig Bevægelse, sagde han, mens han hastig og næsten krampagtig førte Hænderne op til sine Øjne:

— Ja, ja — »Se vi er kun dine Tjenere — g i v o s a t f a t t e d i n e V i d n e s b y r d«.

Han gik ud med et Par korte Nik, og han steg op i sin Vogn.

Sværmen var borte, og Landet var atter stille. Som død laa den stivnede Jord.

En Vogn næsten jog ind mod Bispens, saa Biskoppen stak Hovedet ud af Kaleschen for at se, hvem det var.

Det var Madam Esbensen, der blev saa forfærdet ved at se Bispen, at hun formelig gav sig til at neje foran sin gumpende Stol. Hun var højrød og foraset. Hun var evig i Forretning: Det gik jo alt i ét i disse Skrækkens Tider.

Hun blev ved at neje, til hun var helt inde paa Sidevejen.

Men Biskoppen trak Hovedet tilbage uden at have kendt hende.

Foran ham kørte Fru Appel. Hun sad alene paa et underligt, højt Køretøj, mens Vinden tog i hendes lange Slør og løftede det højt — frem over Vejen.

Men Madam Esbensen blev ved at sidde og dreje Hovedet for at stirre efter »den Højærværdige«, mens hun gyngede, i fuldeste Fart, hen over Markvejen i sin Fjederstol — bort til sin Forretning.